

Kilpailevat diskurssit vakiintuneissa parisuhteissa olevien
keskusteluissa seksistä

Anni Kukka
Pro gradu -tutkielma
Puheviestinnän oppiaine
Humanistinen tiedekunta
Helsingin yliopisto
Toukokuu 2019

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty Humanistinen tiedekunta		Laitos – Institution – Department Kielten osasto	
Tekijä – Författare – Author Anni Laura Emilia Kukka			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Kilpailevat diskurssit vakiintuneissa parisuhteissa olevien keskusteluissa seksistä			
Oppiaine – Läroämne – Subject Fonetiikka: Puheviestinnän linja			
Työn laji – Arbetets art – Level Pro gradu -tutkielma		Aika – Datum – Month and year Toukokuu 2019	Sivumäärä– Sidoantal – Number of pages 76+5
Tiivistelmä – Referat – Abstract <p>Suomalaisessa puheviestinnän tutkimuksessa parisuhteen seksuaaliviestintää on käsitelty niukasti. Kansainvälisessä viestinnän tutkimuksessa seksuaaliviestintää on tutkittu pääosin kvantitatiivisesti. Kvalitatiivinen tutkimus sen sijaan on valtaosin keskittynyt tutkimaan parisuhteen osapuolia erillään toisistaan. Tässä tutkimuksessa parisuhteen seksuaaliviestintää tutkitaan tarkastelemalla parien yhdessä tuottamaa puhetta seksistä. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, minkälaisia kilpailevia diskursseja esiintyy parisuhteissa olevien keskusteluissa seksistä. Teoreettiseksi viitekehykseksi tutkimukseen valittiin Leslie Baxterin (2011) kilpailevien diskurssien teoria.</p> <p>Tutkimus toteutettiin keräämällä haastatteluaineistoa vakiintuneissa vähintään kaksi vuotta kestäneissä suhteissa olevilta pareilta. Haastateltavia pareja oli 10, eli haastatteluihin osallistui yhteensä 20 henkilöä. Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina etähaastatteluina, joissa tutkija ei ollut fyysisesti läsnä. Parit nauhoittivat haastattelun itsenäisesti tutkijan toimittamien ohjeiden mukaan ja palauttivat keskustelunauhoituksen äänitiedostona sähköpostitse. Aineisto oli litteroituna 198 sivun mittainen. Aineisto analysoitiin Baxterin (2011) jalostamalla kontrapunktilaisen analyysin menetelmällä.</p> <p>Haastateltavien puheesta tunnistettiin kolme diskurssiparia: ”Yksilön tarpeet – parisuhteen tarpeet”, ”luottamus – vaihtelu” sekä ”norminmukainen – vapaus”. Yksilön tarpeiden ja parisuhteen tarpeiden diskurssit esiintyivät haastateltavien puheessa, joka käsitteli omien ja kumppanin seksuaalisten tarpeiden tyydyttämistä ja kumppanin fyysisen itsemääräämisoikeuden huomioon ottamista. Luottamuksen ja vaihtelun diskurssit esiintyivät puheessa luottamuksen merkityksestä seksielämälle ja puheesta seksielämän uudistamisesta. Norminmukaisen ja vapauden diskurssit esiintyivät puheessa, jossa haastateltavat käsitelivät yhteisön synnyttämiä paineita, jotka kohdistuvat parisuhteen seksielämään ja seksuaalisuuden toteuttamiseen. Johtopäätöksenä on, että parisuhteen seksuaaliviestintä on ilmiönä hyvin moniulotteinen, johon vaikuttavat yksilöllisten mielihalujen lisäksi kulttuuriset käsitykset siitä, minkälainen seksielämä on ihanteellinen.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords Kilpailevat diskurssit, parisuhdeviestintä, seksuaaliviestintä, diskurssianalyysi			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Keskustakampanin kirjasto			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	1
2 SEKSI JA PARISUHDE.....	3
2.1 Haasteita aiheuttavat tekijät parisuhteen seksielämässä	4
2.2 Parisuhteen seksuaaliviestintä	7
3 RELATIONAALINEN DIALEKTIikka JA KILPAILEVAT DISKURSSIT.....	10
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	18
4.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	18
4.2 Aineisto ja aineistonkeruu	19
4.3 Kontrapunktinen analyysi.....	26
4.4 Teemoittelu ja diskurssien nimeäminen	29
5 TULOKSET	32
5.1 Yksilön tarpeet – parisuhteen tarpeet.....	32
5.2 Luottamus – vaihtelu	42
5.3 Norminmukainen – vapaus	48
6 POHDINTA	54
6.1 Johtopäätökset.....	54
6.2 Tutkimuksen arviointi	61
6.3 Jatkotutkimusmahdollisuudet	66
KIRJALLISUUS	70
LIITE 1 HAASTATTELUOHJEET.....	77
LIITE 2 TUTKIMUSLUPA	78
LIITE 3 HAASTATTELUKYSYMYKSET	79
LIITE 4 TUTKIMUSPYYNTÖ.....	81

1 JOHDANTO

Seksistä ja parisuhteista on kirjoitettu viimeisten vuosien aikana paljon suomalaisessa mediassa. Verkkokirjoituksissa syksyn 2018 aikana käsiteltyjä aiheita ovat olleet muun muassa rakkauden ylläpitäminen parisuhteessa (Kellman, Yle Uutiset, 13.11.2018), älylaitteiden vaikutus parisuhteen seksiin (Ervasti, Helsingin Sanomat, 12.11.2018), intohimon säilyttäminen pitkässä suhteessa (Sundell, MTV Uutiset, 4.11.2018) sekä seksin määrä parisuhteessa (Valkonen, Ilta Sanomat, 30.10.2018). Seksi- ja parisuhdeteemoista tuotetaan uutta mediasisältöä jatkuvasti, joten seksiin ja parisuhteeseen liittyy selvästi monia suomalaista yleisöä kiinnostavia ja askarruttavia kysymyksiä.

Väestöliiton toteuttaman vuoden 2016 FINSEX-kyselyn mukaan suomalaisten tyytyväisyys seksielämään on laskenut tultaessa 2000-luvulle. Tätä saattavat selittää raportoidut vähentyneet yhdyntämäärät (Kontula, 2016). Lisäksi vuoden 2013 FINSEX-tutkimuksen mukaan parisuhteessa koetut seksuaaliset ongelmat olivat miesvastaajille yksi merkittävimmistä parisuhteen eroon johtaneista syistä. Myös naiset raportoivat seksuaalisten ongelmien olleen syy eroon, mutta naisten kohdalla prosentuaalisesti muut syyt, kuten esimerkiksi arvostuksen tai kunnioituksen puute, nousivat vielä tärkeämmiksi eroon johtaneiksi syiksi. Myös vuorovaikutusongelmat ja yhteisen ajan vähyys olivat tutkimuksessa havaittuja syitä, jotka johtivat avioliiton päättymiseen. Lisäksi viidesosa avioliitossa olleista raportoi seksin olevan aihe, josta syntyi riitaa vähintään kerran kuukaudessa. (Kontula, 2013). Tulokset kertovat, että suomalaisten parisuhde-elämässä on haasteita, jotka liittyvät seksuaalisuuden sekä vuorovaikutuksen alueille.

Uusimmassa FINSEX-tutkimuksessa havaittiin, että seksistä puhuminen on muuttunut aiempaa vaikeammaksi (Kontula, 2016). Myös Ruonalan ja Herkaman (2015) mukaan seksistä puhuminen on haasteellista etenkin silloin, kun aihe on erityisen intiimi. Seksistä puhumisen on kuitenkin useissa tutkimuksissa (mm. Byers & Demmons, 1999) todettu olevan tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä niin suhde- kuin seksuaaliseen tyytyväisyyteen. Vuorovaikutuksella voidaan siis katsoa olevan merkittävä vaikutus seksuaalisen tyytyväisyyden ylläpitämisessä sekä seksiin liittyvien ongelmien ratkaisemisessa, joten parien olisi kannattavaa kehittää keskinäistä seksuaaliviestintäänsä.

Tässä tutkielmassa on tarkoituksena tutkia parisuhteen seksuaaliviestintää, ja siinä esiintyviä puhetapoja. Tätä tarkoitusta varten tutkielman teoreettiseksi viitekehykseksi valittiin relationaalinen dialektiikka ja kilpailevat diskurssit, jonka on kehittänyt viestinnän tutkija

Leslie Baxter. Tutkielman tavoitteena on selvittää, minkälaisia diskursseja parien puheesta on havaittavissa sekä tarkastella sitä, millä tavoin nämä diskurssit kilpailevat keskenään haastatteluaineistossa. Kilpailevien diskurssien teoria suuntaa mielenkiintoa myös kulttuuriin siten, että teoria ottaa huomioon kulttuuristen diskurssien läsnäolon ihmissuhteen vuorovaikutuksessa (Baxter, 2011). Kulttuurin nähdäänkin joko rakentavan seksuaalisuuden käsitteen tai vähintään tarjoavan lähtökohdan seksuaalisuutta koskevien diskurssien synnylle (esim. Tiefer, 1995; Foucault, 1978, viitattu lähteessä Giles, 2006). Täten on tarkoituksenmukaista suunnata kilpailevien diskurssien tutkimusta siihen, minkälaisia merkityksiä seksille luodaan parisuhteen seksistä puhumisen hetkissä ja miten parisuhteen seksielämä rakentuu kulttuurisesti viestinnän kautta. Tässä tutkielmassa tavoitteena on havaita kilpailevia diskursseja haastattelupuheesta, jota on tuottanut vakiintuneen parisuhteen molemmat osapuolet yhteisesti. Tutkimushaastatteluun osallistui kymmenen paria, jotka ovat olleet vähintään kahden vuoden ajan yhdessä. Heidän haastattelunsa toteutettiin etähaastattelumenetelmällä, jossa pari nauhoitti itsenäisesti keskustelun ilman tutkijan läsnäoloa. Analyysimenetelmänä tässä tutkielmassa käytetään Baxterin (2011) jatkokehittämää kontrapunktisen analyysin menetelmää, joka on suunniteltu erityisesti kilpailevien diskurssien tutkimuksia varten.

Tämän tutkimusraportin toinen luku käsittelee parisuhteen seksistä ja seksuaaliviestinnästä tehtyä aiempaa tutkimusta. Tämän jälkeen esitellään relationaalisen dialektiikan ja kilpailevien diskurssien teorian pääperiaatteet. Neljäs luku käsittelee tutkimustehtävää, aineistonkeruussa tehtyjä ratkaisuja sekä kontrapunktisen aineistonanalyysin menetelmää. Viidennessä luvussa avataan tutkimuksen tulokset ja kuudes luku sisältää johtopäätökset sekä pohdinnan tutkimuksen rajoitteista, vahvuuksista ja jatkotutkimusmahdollisuuksista.

2 SEKSI JA PARISUHDE

Tässä luvussa käsittelen parisuhteen seksielämästä ja seksuaaliviestinnästä tehtyä aiempaa tutkimusta. Ensimmäisessä alaluvussa kerron seksielämän haasteista, joita parisuhteessa saatetaan kohdata ja avaan konteksteja, joissa parisuhteen seksistä puhumista tapahtuu. Sen jälkeen paneudun seksuaaliviestinnästä tehtyyn aiempaan tutkimukseen.

Parisuhteella tarkoitetaan tässä tutkielmassa jollakin tasolla vakiintunutta kahdenvälistä ihmissuhdetta, joka sisältää läheistä vuorovaikutusta. Baxterin (2004a) mukaan suhteet rakentuvat viestinnässä. Suhteita ei hänen mukaansa voida analyttisellä tasolla erottaa viestinnästään, sillä juuri viestintä rakentaa kyseiset ilmiöt. Seksuaaliviestinnällä sen sijaan viitataan prosessiin, jossa henkilö keskustelee seksielämästä seksikumppaninsa kanssa (Holmberg & Blair, 2009). Dindian ja Timmermanin (2003) mukaan romanttisten suhteiden perustehtävä on saavuttaa suhteen kehitys alkuvaiheesta intiimiin sitoutumiseen. Heidän mukaansa seksuaalisuuden käsittely on olennaista romanttisissa suhteissa. Saavuttaakseen kehitystä romanttisessa suhteessa, osapuolten on pidettävä yllä suurta määrää vuorovaikutusta, intiimiyttä ja keskinäistä viehätystä. Coolsin (2011) mukaan viestintä on keskeinen ihmissuhteisiin vaikuttava tekijä, sillä ihmiset viestivät toistensa kanssa ilmaistakseen itseään ja rakentaakseen yhteisiä merkityksiä. Hänen mukaansa viestintä on merkittävä intiimiyttä rakentava prosessi, joka on pääasiallinen vaikutin siihen, miten ihmiset kokevat ihmissuhteensa. Romanttisissa suhteissa osapuolet käyttävät vuorovaikutusta läheisyyden sekä suhdetyytyväisyyden luomiseen ja ylläpitoon suhteen eri vaiheissa. Baxter (2011) kirjoittaa, että parisuhteet eivät ole erotettavissa viestinnästä, jota niissä tapahtuu. Viestinnällä siis tuotetaan jatkuvasti ihmissuhdetta.

Mills ja Clark (2001) määrittelevät läheiset romanttiset suhteet yhteisöllisiksi suhteiksi. Tällä he tarkoittavat, että läheisen romanttisen parisuhteen luonteeseen kuuluu, että osapuolet välittävät toistensa hyvinvoinnista sekä haluavat olla hyödyksi toiselle ilman odotusta vastapalveluksesta. Läheiset romanttiset suhteet ovat heidän mukaansa usein vahvempia kuin suhteen osapuolten muut läheiset suhteet. Länsimaisessa yhteiskunnassa romanttiset suhteet myös solmitaan vapaaehtoisesti, ja niiden alkaminen liittyy voimakkaasti molemminpuoliseen viehtymykseen tai ihastukseen. Millsin ja Clarkin oletuksen mukaan kestävässä romanttisessa suhteessa molemmat osapuolet ovat motivoituneita vastaamaan kumppanin tarpeisiin tasavertaisesti. Lisäksi he kirjoittavat, että vahvan parisuhteen osapuolten motivaatio huolehtia kumppanista pysyy yllä läpi suhteen.

2.1 Haasteita aiheuttavat tekijät parisuhteen seksielämässä

Parisuhteen seksielämä saattaa kohdata suhteen aikana monenlaisia haasteita, kuten seksuaalisen tyytyväisyyden tai seksuaalisten halujen vähenemistä. Seksuaalisen halun tason on useissa tutkimuksissa todettu olevan yhteydessä seksi- ja parisuhdetyytyväisyyteen. Willoughbyn ja Vitasin (2012) 16 192 henkilöä kattavassa tutkimuksessa yhdysvaltalaisista naimattomista pariskunnista havaittiin, että korkealla tasolla oleva seksuaalinen halu oli yhteydessä tyytyväisyyteen parisuhteesta yleisellä tasolla, vaikka toteutuneet seksin harrastamisen kerrat olisivatkin olleet vähäisiä. Etenkin naisen ollessa suhteen halukkaampi osapuoli, oli suhdetyytyväisyys korkea huolimatta siitä, että toteutunut seksuaalinen aktiivisuus oli vähäisempää. Willoughby ja Vitas toteavatkin, että seksuaalinen halukkuus on voimakkaampi suhdetyytyväisyyttä lisäävä tekijä kuin itse seksin harrastamisen määrä ja täten seksuaalinen halu on tärkeä elementti siinä, millaiseksi yksilöt kokevat suhteensa. Simmsin ja Byersin (2009) tutkimustuloksissa seksuaaliseen tyytyväisyyteen oli positiivisesti yhteydessä niin seksikertojen määrä kuin heterosuhteen miesosapuolen käsitys siitä, että kumppanin ihannetiheys seksille oli yhtenevä tämän omien käsitysten kanssa.

Markin (2012) sekä MacNeilin ja Byersin (2005) mukaan seksuaalinen tyytyväisyys on positiivisessa yhteydessä parisuhdetyytyväisyyteen. Schmiedebergin ja Schröderin (2016) tutkimustulokset 2814 saksalaisen parisuhteessa olevan yksilön osalta osoittivat, että tyytyväisyys seksielämään nousi selvästi parisuhteen ensimmäisen vuoden jälkimmäisellä puoliskolla verrattuna ensimmäiseen kuuteen kuukauteen. Ensimmäisen vuoden jälkeen tyytyväisyys seksiin laski tasaisesti ajan kuluessa. Tulokset saattavat kertoa siitä, että tyytyväisyys nousee suhteen osapuolten tutustuttua jo hetken aikaa toisiinsa ja seksuaalisiin mieltymyksiinsä, mutta lopulta laskee ajan saatossa seksin tultua arkisemmaksi.

Greavesin (2000) haastatellut kertoivat ymmärtävänsä, että seksi pitkässä suhteessa voi olla ajoittain epätydyttävää, vaikka he kokivatkin seksielämänsä kehittyneen parisuhteen etenemisen ja kumppanin paremman tuntemisen myötä. Murrayn ja Milhausenin (2012) tutkimuksessa havaittiin, että naisilla parisuhteen kesto oli negatiivisesti yhteydessä heidän seksuaaliseen haluunsa ja sen sijaan miehillä parisuhteen kesto ei vaikuttanut seksuaalisen halun määrään. Myös Simsin ja Meanan (2010) mukaan seksuaalinen halukkuus alenee suhteen keston kasvaessa, mitä ei voida selittää vain yksilöiden ikääntymisen vaikutuksilla. Levinen (2003) mukaan seksuaalinen halu on korkeammalla tasolla suhteen alkuvaiheessa ja voimistuu uudelleen, jos pari tavoittelee raskaaksi tulemistä. Montesin, Fauberin, Gordonin ja Heimbergin

(2010) tutkimuksessa niin ikään pitkä parisuhde oli yhteydessä vähäisempään seksuaaliseen tyytyväisyyteen naisilla ja miehillä. Toisaalta avoin seksuaalinen viestintä suhteessa oli merkitsevästi yhteydessä yleiseen parisuhdetyytyväisyyteen miesten kohdalla suhteen ensimmäisen vuoden aikana ja naisten kohdalla ensimmäisen vuoden jälkeen. Murrayn, Sutherlandin ja Milhausenin (2012) tutkimuksessa osa haastatelluista naisista kuvaili seksuaalisen halunsa kasvaneen suhteen edetessä useista syistä. Naiset kertoivat halun kasvaneen siksi, että olivat saavuttaneet syvempää tietoa kumppanistaan ihmisenä ja myös parin yhteisen kasvun tuloksena. Lisäksi yhdessä vietetyn ajan tuloksena he olivat saaneet enemmän tietoa kumppaninsa seksuaalisista tarpeista, mikä osaltaan piti yllä seksuaalista halua suhteessa. Osa naisista myös kertoi, että seksuaalisen halun määrä vaihtelee ajan saatossa, ja että he kokevat tämän luonnolliseksi. Osa naisista sen sijaan koki vähentyneen seksuaalisen halukkuutensa ongelmalliseksi vain, koska he pelkäsivät sen vaikuttavan negatiivisesti heidän kumppaniinsa.

Kontulan (2009) mukaan suomalaisilla parisuhteessa olevilla suhteen toisen osapuolen seksuaalisen halun vähäisyys olikin sukupuolesta riippumatta tekijä, joka vähensi parisuhdeonnea, vaikka tutkimukseen osallistuneilla naisilla halun vähäisyyttä esiintyi enemmän kuin miehillä. Seksuaalisen halun vähenemiseen on löydetty tutkimuksissa erilaisia syitä. Rosen, Bailey ja Muise (2018) tutkivat ensimmäistä kertaa vanhemmiksi tulleiden parien seksuaalittyytyväisyyttä. Heidän 255 paria kattavassa tutkimuksessaan havaittiin, että 70 prosentilla juuri vauvan saaneista pareista isien seksuaaliset halut olivat korkeammalla tasolla kuin äitien, ja vain 5 prosenttia pareista ilmoitti halujensa olevan samalla tasolla. Niin äitien kuin isien seksuaalinen tyytyväisyys sen sijaan lisääntyi lapsen iän kasvaessa. Simsin ja Meanan (2010) tutkimuksessa haastatellut seksuaalista haluttomuutta avioliitossa kokeneet naiset kertoivat useita syitä halujensa vähenemiselle. Haastatellut kokivat, että sitoutuminen, vastuun lisääntyminen sekä suhteen rutinoituminen olivat tekijöitä, jotka vähensivät heidän innokkuuttaan seksiin ja saivat seksin tuntumaan velvollisuudelta. Myös romantiikan väheneminen sekä jännityksen ja epävarmuuden katoaminen vähensivät heidän halujaan. Lisäksi avioliiton myötä seksi oli haastateltujen mukaan jopa liiaksi saatavilla olevaa, mikä vähensi sen eroottista luonnetta. Myös avioliiton myötä kasvanut muu, esimerkiksi taloudellinen, vastuu sekä alati mielessä olevat tehtävät tulivat haastateltujen seksuaalisen halun tielle. Ulkoisten stressitekijöiden onkin todettu olevan yksi seksuaalista haluttomuutta aiheuttava asia. Bodenmannin, Atkinsin, Schärin ja Poffetin (2010) mukaan parisuhteen ulkopuolisten tekijöiden kuten opiskelun aiheuttama stressi vähensi tutkittavien seksuaalista

aktiivisuutta. Lisäksi heidän tutkimuksessaan havaittiin, että tutkittavilla oli enemmän seksuaalista kanssakäymistä viikonloppuisin kuin arkipäivinä. Tutkijat arvelevat, että viikonloppuna tapahtunut palautuminen opiskelusta loi parempia mahdollisuuksia seksin harrastamiselle. Hamiltonin ja Julianin (2014) tutkimuksessa havaittiin, että ulkoiset stressitekijät vaikuttivat negatiivisesti naisten seksuaaliseen tyytyväisyyteen sekä aktiivisuuteen. Miehillä ei havaittu yhteyttä stressin ja seksuaalisen aktiivisuuden välillä, mutta miesten kokeman stressin ja heidän seksuaalisen tyytyväisyytensä vähenemisen välillä havaittiin olevan yhteys. Lisäksi sekä miesten että naisten kohdalla havaittiin tilastollisesti merkitsevä yhteys masennusoireiden sekä seksuaalisen tyytyväisyyden vähenemisen välillä.

Seksuaalisen haluttomuuden lisäksi parisuhteen seksiin ja yhteiseen elämään kohdistuu myös muita parannustoiveita. Christensen ja Miller (2006) tutkivat keski-ikäisten parisuhteeseensa kohdistuvia muutostoiveita ja havaitsivat, että eniten vastaajat toivoivat voivansa viettää enemmän aikaa keskenään. Lisäksi vastaajat toivoivat mahdollisuutta työnteon vähentämiseen. Toiseksi merkittävin teema tutkittavien parisuhteen muutostoiveissa oli seksi. Seksiä haluttiin lisätä parisuhteessa, ja sen laadun toivottiin paranevan. Vastaajat toivoivat, että pääsisivät puolisonsa kanssa yhteisymmärrykseen siitä, miten usein he harrastavat seksiä. Kolmanneksi merkittävimpiä olivat toiveet suhteen vuorovaikutuksen kehittämiseksi lisäämällä muun muassa kuuntelemista sekä vuorovaikutuksen kautta tapahtuvaa keskinäistä lähentymistä.

Murrayn, Milhausenin, Grahamin ja Kuczynskin (2017) miehiltä kerätystä haastatteluaineistosta havaittiin, että tärkeimmät seksuaalista halua parantavat tekijät olivat 1) itsensä tunteminen halutuksi kumppanin taholta, 2) suunnittelemattomat sekä jotakin yllätyksellistä sisältävät seksikerrat sekä 3) intiimi vuorovaikutus kumppanin kanssa keskustelemalla. Keskustelu kumppanin kanssa rakensi haastateltavien mukaan syvempää yhteyttä, läheisyyttä ja ymmärrystä kumppanien välille, mikä usein johti myös seksuaaliseen kanssakäymiseen.

Edellä esiteltyjen tulosten perusteella voidaan olettaa, että niin yhteisen ajan järjestäminen kuin vuorovaikutuksen kehittyminen vaikuttavat myönteisesti myös parisuhteen seksielämään. Tuloksissa todettiin, että muun muassa kumppanin parempi tunteminen sekä avoin seksuaalinen viestintä parantavat parisuhde- tai seksuaalista tyytyväisyyttä. Tämän valossa on mielekästä paneutua siihen, millä tavalla parisuhteessa viestitään seksiin liittyvistä haasteista sekä millainen seksuaaliviestintä parisuhteessa on tarkoituksenmukaista ja

parisuhdetyytyvää lisäävää. Seuraavaksi käsittelemme aiempaa tutkimusta, jota on tehty parisuhteen seksuaaliviestinnästä.

2.2 Parisuhteen seksuaaliviestintä

Kontulan (2016) mukaan tuorein FINSEX-aineisto kertoo, että suomalaisille seksistä puhuminen on 2000-luvulla tullut hieman aiempaa vaikeammaksi; noin viidesosa vastaajista oli sitä mieltä, että seksiasioista puhuminen on vähintään melko vaikeaa. Seksistä puhuminen oli helpompaa niille, jotka halusivat seksiä yhtä paljon kumppaniinsa verrattuna kuin heille, jotka olivat suhteen enemmän seksiä haluava osapuoli. Miller-Ottin ja Linderin (2013) mukaan seksuaaliviestintä voi olla haasteellista vakiintuneissakin suhteissa. He kirjoittavat, että seksiin liittyvistä aiheista kuten mieltymyksistä, henkilöhistoriasta ja ongelmista puhuminen saattaa olla epämukavaa, minkä vuoksi parit saattavat vältellä aiheen käsittelyä. Jokainen heidän tutkimukseensa haastateltu osallistuja ilmoitti kokevansa epämukavia tunteita puhuessaan tietyistä seksiin liittyvistä asioista kumppaninsa kanssa. Osallistujien mukaan heidän seksielämänsä olisi kuitenkin kiusallista ilman keskustelua seksistä ja he pohtivat, harrastaisivatko lainkaan seksiä, jos he eivät puhuisi siitä. Ruonalan ja Herkaman (2015) artikkelissa raportoituun tutkimukseen osallistuneet naiset raportoivat, että heidän parisuhteissaan oli keskusteltu useammin seksin määrän lisäämisestä ja seksin laadun parantamisesta kuin muista seksiin liittyvistä aiheista. Osallistujat kertoivat, etteivät he ole omasta mielestään täysin avoimia seksistä puhumisen aikana. Tämä johtui heidän mukaansa muun muassa torjutuksi tulemisen pelosta, aiheen arkuudesta ja stressaavasta elämäntilanteesta. Osallistujat kokivat haasteelliseksi esimerkiksi fantasioista tai tietyistä mielihaluistaan puhumisen. Syiksi seksistä puhumisen haasteellisuudelle ilmoitettiin muun muassa, ettei haluta loukata kumppania ja toisaalta oma toive hyväksytyksi tulemisesta parisuhteessa vaikeutti puhumista. Osallistujat halusivat myös välttää konflikteja ja lisäksi he kokivat, että suomen kielessä ei ole mukavalta tuntuvaa sanastoa seksitoiveiden kuvailuun. Træen ja Skogerbø (2009) havaitsivat tutkittuaan norjalaisia parisuhteita, että henkilöt joilla oli selvästi havaittavissa olevaa seksuaalisen halukkuuden puutetta, kokivat seksistä puhumisen merkittävästi vaikeammaksi kuin ne joilla halujen puutetta ei ollut lainkaan tai oli vain vähän. Heidän tutkimuksensa mukaan vaikea seksuaalinen haluttomuus parisuhteessa sai miehet puhumaan kumppaninsa kanssa enemmän seksistä. Sen sijaan naiset, jotka kokivat itse seksuaalisen halun puutetta, eivät puhuneet kumppaninsa kanssa asiasta.

Useiden tutkimusten (Byers, 2005; Byers & Demmons, 1999; Rehman, Rellini, & Fallis, 2011; Sprecher, 2002) mukaan seksistä puhuminen lisää seksuaalista tyytyväisyyttä, jonka taas on todettu olevan ainakin osittain yhteydessä tyytyväisyyteen parisuhteesta yleisesti (Byers, 2005; Byers & Demmons, 1999; Kontula, 2009; Kontula, 2016; Sprecher, 2002). Lisäksi myönteisten tunteiden ilmaisemisen juuri seksin jälkeen on todettu olevan yhteydessä suhteessa koettuun tyytyväisyyteen, läheisyyteen ja luottamukseen (Denes, 2012). Seksuaalisen itsestäkertomisen määrä on myös yhteydessä suhteen pidempään keston ja seksuaalinen itsestäkertominen on yhteydessä myös positiivisiin seksikokemuksiin parisuhteessa (Byers & Demmons, 1999). MacNeilin ja Byersin (2005) tuloksissa miehet olivat tyytyväisempiä suhteeseensa, jos siinä oli ylipäänsä enemmän viestintää, vaikka miesten kohdalla heidän seksistä puhumisensa määrä ei ollut merkittävässä yhteydessä heidän seksuaaliseen tyytyväisyyteensä.

Campbellin, Simpsonin, Boldryn ja Rubinin (2010) tutkimuksessa havaittiin, että parit, jotka raportoivat vähäisempää luottamusta toisiaan kohtaan, suhtautuivat arkisen konfliktin selvittämiseen negatiivisemmin kuin parit, joilla oli suurempi keskinäinen luottamus. Parit, jotka luottivat vähemmän toisiinsa, kokivat päiväkirjajaksolla tapahtuneet konfliktit uhkaaviksi suhteensa tulevaisuudelle. Luottamuksen kehittäminen parisuhteessa siis edistää vuorovaikutushaasteiden selvittämistä. Luottamuksen syventämisellä voi siis olla parantava vaikutus myös seksuaaliviestinnälle. Schmiedebergin ja Schröderin (2016) mukaan suhteessa tapahtuvan vuorovaikutuksen laadulla olikin suuri merkitys seksuaalisen tyytyväisyyden toteutumiseen. Yoon, Bartle-Haringin, Dayn ja Gangamman (2014) tutkimuksessa, johon osallistui 335 naimisissa olevaa paria, havaittiin yhteys vuorovaikutuksen tyylin ja seksuaalisen tyytyväisyyden välillä. Ylistävä suhtautuminen kumppanin vuorovaikutustyyliä kohtaan oli yhteydessä seksuaalisen tyytyväisyyden lisääntymiseen. Seksuaalinen tyytyväisyys sen sijaan oli yhteydessä emotionaalisen intiimiyden lisääntymiseen, joka puolestaan johti lisääntyneeseen tyytyväisyyteen parisuhteesta yleisellä tasolla. Kirjoittajien mukaan huonosti toimivat vuorovaikutusmallit voivat johtaa tyytymättömyyteen parisuhteesta emotionaalisen läheisyyden ja seksuaalisen tyytyväisyyden vähenemisen vuoksi. He kirjoittavat, että läheisyyteen liittyvät teemat ovat tärkeitä ottaa esille, kun parisuhteen vuorovaikutusta halutaan kehittää. Markin, Milhausenin ja Maitlandin (2013) tutkimuksen tuloksissa naisilla seksuaalista kiihottumista ennusti, että heidän parisuhteessaan oli paljon läheisyyttä ja luottamusta. Mullinax, Sanders, Higgins, Dennis, Reece, ja Fortenberry (2016) tutkivat nuorten naisten käsityksiä seksuaaliterveydestä. Heidän haastatteluissaan nousi esiin, että halutakseen seksuaalista kanssakäymistä, piti seksikumppanin olla haastateltujen naisten mielestä

luotettava. Tämä luottamus puolestaan rakentui haastateltujen mukaan jaettujen elämäkokemusten sekä vuorovaikutuksen kautta. Näiden tulosten pohjalta seksuaaliviestintään voidaan liittää luottamuksen ja intiimin läheisyyden ulottuvuus. Viestinnän kautta pari rakentaa keskinäistä luottamustaan, joka puolestaan luo pohjan vuorovaikutushaasteiden ratkaisemiselle sekä mahdollistaa seksuaalisen läheisyyden tapahtumisen parin välillä.

Miller-Ottin ja Linderin (2013) tutkimuksessa välttääkseen seksistä puhumisen aikana syntyvää epämiellyttävää tunnetta, haastatellut turvautuivat kasvojen suojelun ja huumorin strategioihin seksuaaliviestinnässään. Kasvojen suojelu oli heidän mukaansa helpompaa silloin, kun seksistä puhuttiin juuri seksin jälkeen. Haastatellut suojelivat kumppaninsa kasvoja pitämällä yllä positiivista ilmapiiriä keskusteluissa ja välttämällä negatiivisuutta ja tuomitsemista kumppania kohtaan. Sen sijaan he keskittyivät siihen, mitä kumppani teki hyvin seksissä. Suurin osa haastatelluista turvautui huumoriin tehdäkseen seksistä puhumisen helpommaksi ja vähentääkseen tilanteeseen liittyvää jännittyneisyyttä.

Seksiin liittyvien haasteiden ratkaisuun on havaittu olevan myös muita, kuin seksistä puhumisen strategioita. Trænen ja Skogerbøn (2009) tutkimuksessa 27 % miehistä ja 58 % naisista oli harrastanut seksiä velvollisuudentunnon vuoksi tilanteessa, jossa heillä itsellään ei ollut seksuaalisia haluja. Coffelt ja Hess (2015) saivat myös tuloksia etenkin naisten suostumisesta seksiin osoittaakseen epäitsekkästä sitoutuneisuutta kumppaniaan kohtaan. Naiset eivät kuvailleet tätä alistuvaksi, vastenmieliseksi tai ongelmalliseksi tavaksi toimia, vaan käyttivät sitä strategiana, jolla paikata suhteen osapuolten välistä seksuaalisen halun epätasapainoa. Sen sijaan miehet käyttivät hyväksynnän ja ymmärryksen strategioita selvitäkseen halujen epätasapainosta parisuhteessaan. Impettin, Muisen ja Rosenin (2015) mukaan parit, joiden osapuolet ovat motivoituneita vastaamaan kumppanin seksuaalisiin tarpeisiin ja jotka ovat valmiita antamaan kumppanilleen seksuaalista tyydytystä, kykenevät paremmin pitämään yllä seksuaalista halua pitkälläkin aikavälillä sekä selviämään seksuaalisista ongelmista suhteen aikana. Heidän mukaansa on tärkeää, että parit oppivat keskittymään kumppanille antamiseen ja saamaan iloa siitä, että kumppani saa mielihyvää. Näiden tulosten pohjalta voidaan huomata, että seksuaalisen halun epätasapaino tai eriaikaisuus tuottaa haasteita parisuhteelle, minkä vuoksi ihmiset ovat keksineet erilaisia strategioita pitää seksuaalisen tyytyväisyyden tasoa yllä. On huomionarvoista, että näiden tutkimusten mukaan seksuaalista tyydytystä ei välttämättä nähdä asiana, jonka tarvitsee olla tiukasti tasavertaista kumppaneiden välillä. Onkin kiinnostavaa suunnata mielenkiintoa siihen, millainen merkitys

seksillä on pareille sekä tarkastella aihetta myös siitä näkökulmasta, minkälaisia velvollisuuksia parit kokevat, että parisuhdekumppaneilla on toisiaan kohtaan.

Tässä luvussa esitetyt tutkimustulokset avaavat parisuhteen seksielämän viestinnällistä ulottuvuutta ja vuorovaikutuksen merkitystä seksuaalisen tyytyväisyyden saavuttamisessa. Tutkimustulosten pohjalta voidaan todeta, että viestintä on keskeinen osa parisuhteen seksielämää, ja että tarkoituksenmukaisella viestinnällä on seksuaalista tyytyväisyyttä parantava vaikutus vakiintuneissakin parisuhteissa. Osa tuloksista tuntuu ristiriitaisilta: yhtäältä pariskunnat ovat puhuneet seksistä ja siihen liittyvistä haasteista sekä käsitelleet yhteisesti sitä, kuinka usein he haluavat harrastaa seksiä. Toisaalta seksiin suostuminen silloinkin, kun haluja ei ole, on ollut tutkimustuloksissa yksi strategia, jolla ratkaista seksuaalisten halujen epätasapainoisuudesta syntyneitä ongelmia.

3 RELATIONAALINEN DIALEKTIikka JA KILPAILEVAT DISKURSSIT

Sigmanin (1998) mukaan ihmissuhteet ovat merkitysten kategorioita, joiden voidaan katsoa rakentuvan sekä ylläpidettävän viestinnän kautta. Käsitteiden ja ilmiöiden yhteisöllistä rakentumista tarkastelevat sosiaaliset konstruktionistit ajattelevat, että seksuaalisuuteen liittyvät käsitteet kuten vaikkapa *monogamia* tai *fetissi* ovat sosiaalisesti rakentuneita (Stewart, 2012), ja että myös seksuaalinen halu ja seksuaaliset käyttäytymismallit rakentuvat kollektiivisessa prosessissa (Giles, 2006). Greaves (2000) kirjoittaa, että koska seksuaalisuus on sosiaalisesti rakentunut, seksuaalisen suhteen osapuolilla on ennakko-oletuksia kumppanin käyttäytymisestä perustuen seksuaalisuuteen liitettyihin sosiaalisiin merkityksiin. Hänen mukaansa on olemassa sosiaalisesti määriteltyä sopivaa seksuaalista käyttäytymistä, johon yhteisö kannustaa ja sitä vastoin myös sopimattomaksi katsottua seksuaalista käyttäytymistä, johon yhteisö suhtautuu tuomitsevasti. Levine (2003) kirjoittaa, että seksuaalista halua synnyttää kolme voimaa: *vietti*, joka on biologinen ominaisuus; *motivaatio*, johon vaikuttavat henkilökohtainen mieliala, ihmissuhteen tila sekä sosiaalinen konteksti kuten parisuhteen kesto ja *toive*, eli kulttuuriset käsitykset ja säännöt koskien seksuaalista itseilmaisua. Seksi ja seksuaalinen vuorovaikutus ovat siis vahvasti kulttuurisesti rakentuvia käsitteitä ja parisuhde ja sen seksielämä rakentuvat kollektiivisessa prosessissa, jossa yhteisö ja suhteen osapuolet tuottavat yhteisesti merkityksiä näille käsitteille.

Manningin (2014) mukaan seksuaalisuutta on tutkittava myös interpersonaalisen viestinnän kontekstissa, jotta saavutetaan laajempaa ymmärrystä seksuaaliterveydestä. Tutkijoiden tulisi hänen mukaansa laajentaa tutkimusperspektiiviään, jotta saavutetaan luotettavampia tutkimustuloksia. Coffelt ja Hess (2015) kirjoittavat, että parisuhteen seksuaaliviestintää on tarkoituksenmukaista tarkastella dialektisten jännitteiden näkökulmasta, koska se vahvistaa ymmärrystä siitä, minkälaisia valta-asetelmia syntyy seksiä edeltävässä vuorovaikutuksessa. Tämän tutkimuksen teoreettiseksi viitekehyyksi on täten valittu relationaalisen dialektiikan ja kilpailevien diskurssien teoria. Tässä tutkielmassa tarkastellaan parisuhteen seksuaaliviestintää kilpailevien diskurssien analyysin avulla, sillä diskurssianalyysin keinoin voidaan saada tietoa, joka kertoo seksuaaliviestinnän ja seksielämän kollektiivisesta rakentumisesta parisuhteen viestinnässä. Tässä tutkielmassa halutaan kilpailevien diskurssien analyysin avulla tarkastella myös, millä tavalla yhteiskunnassa esiintyvät diskurssit näkyvät tutkittavien parisuhdekeskusteluissa.

Baxter (2004a) on kehittänyt relationaalisen dialektiikan (*relational dialectics*) teorian venäläisen kielentutkijan Mikhail Bakhtinin dialogismin periaatteiden pohjalta. Bakhtinin mukaan sosiaalinen elämä koostuu monimuotoisesta ja avoimesta dialogista ja on jatkuvassa häiriötilassa, jossa välillä saavutetaan eheitä hetkiä. Hänen aikalaistensa käsitys ihmistoiminnasta oli monologinen ja eriytti ihmissuhteet niiden välillä olevasta viestinnästä. Baxterin (2011) mukaan Bakhtin käsitti kielen sosiaalisena ja hylkäsi näkemyksen siitä, että ihmisten puhe olisi pelkästään yksilön mielen tuotetta. Baxter kirjoittaa, että Bakhtinin näkemyksen mukaan puhe pitää käsittää sekä puhujan että vastaanottajan yhteistoiminnan tuloksena. Kieli siis on pohjimmiltaan yhteistoimintaa ja yhteisiä merkityksiä luovaa. Merkitysten luominen on Bakhtihin mukaan useiden äänten yhteistoiminnassa toteutuva prosessi, jossa vuorovaikutuksessa ovat itse asiassa useat diskurssit. Baxterin ja Braithwaiten (2010) mukaan diskurssit ovat maailmankuvia, merkitysten järjestelmiä ja verbaalis-ideologisia suuntauksia. Heidän mukaansa merkitykset syntyvät erilaisten toisiaan vastaan kilpailevien diskurssien kamppailun kautta. Baxter (2011, 73) esittää, että viestinnällinen elämä koostuu lukemattomista diskursseista, jotka ovat vuorovaikutuksessa niin toisiaan vastaan kuin toistensa kanssa. Baxterin ja Braithwaiten (2010) mukaan merkitysten luominen vuorovaikutuksessa on prosessi, jonka ydin on toisistaan poikkeavien tai toisiaan vastaan asettuvien diskurssien keskinäisessä kilpailussa.

Baxterin ja Braithwaiten (2010) mukaan relationaalisen dialektiikan teoria kuuluu tulkinnalliseen tutkimustraditioon siinä, että teoria keskittyy ymmärtämään sitä, miten

merkityksiä syntyy kielen kautta. Relationaalisen dialektiikan teoria on täten konstruktionistinen teoria, sillä se olettaa, että uusia merkityksiä syntyy ihmisten ollessa vuorovaikutuksessa keskenään. Sosiaalisessa konstruktionismissa ajatellaan, että todellisuus rakentuu kollektiivisessa prosessissa (Berger & Luckmann, 1966).

Baxterin (2004a) mukaan relationaalisen dialektiikan teorian päämäärä ei ole ennustaa tai selittää ihmisen käyttäytymistä. Sen voi kuitenkin käsittää teoriana siksi, että se tekee ehdotuksia ja määrittelee käsitteitä, joiden avulla viestintää voidaan ymmärtää. Relationaalisen dialektiikan ensimmäinen versio nosti ristiriidan käsitteen keskeiseksi. Baxterin mukaan teorian toinen versio korostaa dialogin eri merkityksiä, jotka ovat: dialogi keskeisten ja marginaalisten voimien vaihteluna, dialogi lausumana, dialogi esteettisenä hetkenä ja dialogi kriittisenä herkkyytenä. Baxter ja Braithwaite (2010) kirjoittavat, että Bakhtinin dialogismista peräisin olevista käsitteistä relationaalisen dialektiikan teoria sitoutuu kaikista eniten ristiriidan käsitteeseen. Baxterin (2004a) mukaan relationaalinen dialektiikka näkee suhteet monimutkaisina vastakkaisten näkemysten vuorovaikutusvyyhteinä. Hänen mukaansa ihmissuhteet syntyvät viestinnän kautta ja rakentuvat itsen (*self*) ja toisen (*other*) sekä ilmeisen (*given*) ja uutuuden (*new*) monimutkaisessa vuorovaikutuksessa. Baxterin (2004b) mukaan suhteet tulevat läheisiksi, sillä minuudet muotoutuvat suhteen vuorovaikutuksen ansiosta. Hän esittää, että identiteetit rakentuvat erilaisuuden ja samankaltaisuuden vuorovaikutuksessa keskenään.

Baxterin (2004a) mukaan suhteet ovat dialogeja joissa neuvotellaan jänniteparien välillä. Hän kirjoittaa, että verbaalis-ideologisten vastavoimien jännitteisyys tarkoittaa, että viestintä sisältää erilaisia sekä yhteneviä että eriäviä näkemyksiä joiden välillä viestintä tasapainottelee. Baxter viittaa Bakhtiniin (1981, viitattu lähteessä Baxter, 2004a), joka on kirjoittanut, että koko sosiaalinen todellisuus on kahden jännitteisen ja ristiriitaisen näkemyksen taistelun tuotos. Tätä hän kutsuu diskurssien keskeisen (*centripetal*) ja marginaalisen (*centrifugal*) aseman vaihteluksi. Keskeiseen asemaan johtavat yhtenäisyyden ja samankaltaisuuden voimat ja marginaaliseen asemaan työntävät erilaisuuden ja hajaannuksen voimat.

Relationaalisen dialektiikan teorian mukaan vuorovaikutussuhteissa tapahtuva viestintä on lähtökohtaisesti jännitteistä, mikä johtuu vastakkaisten diskurssien vuorovaikutuksesta (Baxter, 2004a). Gerlander (2003) esittelee suomennoksien Baxterin (1993, viitattu lähteessä Gerlander, 2003) nimeämät yleiset tutkimuksissa havaitut perusdialektiikat: integraatio-separaatio, stabiilius-muutos, ilmaisu-yksityisyys. Perusdialektiikoiden alle asettuu lisäksi sekä suhteen

sisäisiä että ulkoisia jännitteitä. Sisäiset jännitteet ovat liittyneisyys-autonomisuus, ennustettavuus-uutuus, avoimuus-sulkeutuvuus ja ulkoiset jännitteet ovat sisältyneisyys-eristyneisyys, konventionaalisuus-ainutlaatuisuus sekä paljastaminen-salaaminen. Relationaalisen dialektiikan teoria auttaa ymmärtämään, millä tavoin jänniteparien vastakohdat täydentävät ja mahdollistavat toisiaan samalla kun ne rajoittavat toisiaan. Baxterin (2011) mukaan jänniteparit voidaan ajatella kilpailevina diskursseina. Jänniteparit eivät ole pysyviä kokonaisuuksia vaan ovat jatkuvassa muutoksessa ja neuvottelutilassa ihmisten välisessä viestinnässä (Baxter, 2004a). Relationaalisen dialektiikan teorian jatkoksi Baxter on kehittänyt kilpailevien diskurssien teorian, joka toimii tämän tutkielman pääasiallisena teoreettisena viitekehyksenä.

Baxterin (2011) mukaan vuorovaikutus on sosiokulttuurinen prosessi, eikä suhteita täten voida ajatella eristäytyneinä ulkomaailmasta. Hänen mukaansa diskurssit, eli merkityssysteemit, ovat luonteeltaan joko sosiokulttuurisia tai interpersonaalisia. Sosiokulttuuriset diskurssit syntyvät aina kun suhteen osapuolet puhuvat. Ihmiset siis keskustellessaan puhuvat aina kulttuurisesti. Interpersonaaliset diskurssit ovat merkityssysteemejä, joita ihmissuhteen osapuolet rakentavat yhteisesti. Nämä diskurssit heijastelevat heidän yhteistä historiaansa. Näihin interpersonaalisiin diskursseihin viitataan usein käsitteellä *minikulttuuri*. Seuraavaksi käsittelemme kilpailevien diskurssien tutkimuksessa analyysiyksikkönä toimivaa lausumaketjua, sekä sitä miten sosiokulttuuriset ja interpersonaaliset diskurssit linkittyvät puhutuissa lausumissa.

Baxterin (2011) mukaan keskeinen analyysiyksikkö kilpailevien diskurssien tutkimuksessa on lausuma (*utterance*), joka on Bakhtinin (1986, viitattu lähteessä Baxter, 2011, 30) mukaan osa laajempaa lausumaketjua (*utterance chain*). Lausumat ovat luonteeltaan intertekstuaalisia tekoja ja lausumaketjuihin sisältyy monipuolinen kilpailevien merkitysten järjestelmä. Tämä tarkoittaa sitä, että jokainen lausuma pitää käsittää puheenvuorona, joka on osa laajempaa kulttuurista diskurssia. Lausumaketjussa ennestään puhutut diskurssit kohtaavat tulevat lausumat. Baxterin (2011, 49) mukaan tutkimuksessa huomio onkin kiinnitettävä itse lausutusta asiasta koko lausumien ketjuun, sillä se on keskeinen osa viestinnällistä rakennelmaa, jossa merkitykset syntyvät. Baxter (2011, 50) kirjoittaa, että lausumat voidaan jakaa neljään eri kategoriaan:

1. Distaalinen ennestään puhuttu (*distal already-spoken*)
2. Proksimaalinen ennestään puhuttu (*proximal already-spoken*)
3. Proksimaalinen ei vielä puhuttu (*proximal not-yet-spoken*)
4. Distaalinen ei vielä puhuttu (*distal not-yet-spoken*)

Distaalinen (kauempana sijaitseva) ennestään puhuttu viittaa siihen, että yksittäisen ihmissuhteen vuorovaikutukseen vaikuttavat aina yleiset kulttuurissa muodostetut ideat ja käsitykset, joita Baxter (2011, 53) kutsuu diskursseiksi. Kulttuuriset diskurssit ovat Quinnan ja Hollandin (1987, viitattu lähteessä Baxter, 2011, 54) mukaan yhteiskunnan jäsenten kesken laajasti jaettuja itsestään selviä malleja, jotka vaikuttavat yksilöiden käsitykseen ympäröivästä maailmasta. Hänen mukaansa puhujat osallistuvat vuorovaikutukseen aina jo olemassa olevien diskurssien vaikutuksen alaisina. Nämä kulttuuriset jo puhutut diskurssit ovat siis läsnä ja kuuluvat jokaisessa keskusteluhetken lausumassa. Hänen mukaansa ei siis ole olemassa kulttuurista vapaata interpersonaalista viestintää. Baxterin mukaan kulttuurinen viestintä on kaiken viestinnän ohella aina liikkeessä, sillä vuorovaikutushetkessä sanotut lausumat uudelleenrakentavat kulttuuria sekä tuottavat merkityssysteemeille tilaa muokkautua. Osa jo puhutuista jäljittyy historiallisiin ajankohtiin ja osa tulee eloon keskustelukumppaneiden taustasta, eli siitä, miten keskusteluun osallistuvat yksilöt sukupuolitetaan, rodullistetaan tai muutoin luokitellaan yhteiskunnan taholta. Baxter muistuttaa, että diskurssit ovat kulttuurisesti spesifejä. Esimerkiksi relationaalisen dialektiikan viitekehyksen alla saadut tulokset yleisimmin vuorovaikutuksessa esiintyvistä kilpailevista jännitteistä/diskursseista pohjautuvat yhdysvaltalaisessa valtakulttuurissa elävien ihmisten parissa kerätyille aineistoille ja täten niiden ei voida olettaa olevan universaaleja.

Proksimaalinen (lähempänä sijaitseva) ennestään puhuttu viittaa ihmissuhteen historiaan ja siinä esiintyvään diskursiiviseen kamppailuun. Jo suhteen osapuolten toisesta keskustelulausumasta lähtien suhteella on olemassa oma historia. Baxter (2011, 92) kirjoittaa, että vuorovaikutussuhteen osapuolet kohtaavat itsestään selvän ja uutuuden teemojen välisen kamppailun, kun heidän historiastaan kumpuavat lausumat kohtaavat nykyhetken lausumat. Suhteen identiteetti sekä suhteeseen liitetty merkitykset rakentuvat ja uudelleenrakentuvat vuorovaikutuksen myötä eli suhteen identiteetti muodostuu suhteen aiemman vuorovaikutuksen ja nykyhetken vuorovaikutuksen yhteistyössä.

Proksimaalinen ei vielä puhuttu viittaa vuorovaikutussuhteessa olevaan toiseuden käsitteeseen. Viestintä on Baxterin (2011, 99) mukaan perusteellisesti sosiaalista toimintaa, jossa puhutut sanat tai nonverbaaliset eleet ovat aina kohdistettu jollekin toiselle, joka vuorostaan vastaa puhujalle. Proksimaalinen ei vielä puhuttu merkitsee viestijän tekoihin sisältyvää odotusta vastaanottajan reaktiosta. Baxter kirjoittaa, että dialogisesta näkökulmasta katsottuna vuorovaikutuksen lausumat ovat viestijän ja viestin vastaanottajan ”yhteisomistuksessa”, eli ne eivät ole pelkästään yhden puhujan tuotosta, vaan ikään kuin sijaitsevat

vuorovaikutuskumppanien välillä. Esimerkiksi juuri alkaneessa suhteessa on vain sellaista samanlaisuutta, joka oli osapuolten ominaisuuksissa jo ennen suhteen alkamista. Kun suhteen osapuolet rakentavat yhteistä historiaansa, heidän yhdessä luotu samanlaisuutensa lisääntyy.

Distaalinen ei vielä puhuttu lausumaketjun osa on samankaltainen kuin proksimaalinen ei vielä puhuttu lausumaketjun osa, sillä sekin liittyy odotuksiin, joita puhujan lausuma sisältää vastaanottajan tulevaa vastausta kohtaan. Kuitenkin distaalinen ei vielä puhuttu diskursiivinen lausumakohta keskittyy odotuksiin normatiivisista arvostelmista, joita mahdollisessa tulevaisuuden kuulijassa voi syntyä. Distaalinen ei vielä puhuttu liittyy siis vuorovaikutussuhteen ulkopuoliseen henkilöön, josta Baxter (2011, 113) käyttää termiä *valvova vastaanottaja (superaddressee)*. Tällä termillä hän viittaa kuvitteelliseen, ylempään kuulijaan. Tämä vastaanottaja on ihmisten mielissä kun he puhuvat. Vuorovaikutusosapuolet muokkaavat viestejään paitsi heidän kanssaan vuorovaikutuksessa olevan kuulijan, myös tämän kolmannen poissaolevan osapuolen hyväksynnän mukaisiksi. Tämä etäinen kuulija siis edustaa odotuksia arvioista, joita keskustelun ulkopuoliset ihmiset voisivat tehdä puhujan sanomaa lausumaa kohtaan. Tässäkin lausumakohdassa huomio siis keskittyy kulttuurisiin, normatiivisiin käsityksiin, joita yhteisössä on, kuten myös distaalisissa ennestään puhutuissa lausumakohdissa. Baxterin (2011, 160) mukaan diskursseja löytyykin muun muassa lausumista, joissa jokin asia tuomitaan epäsoveliaiseksi tai normaaliksi.

Bakhtinin (1986, viitattu lähteessä Baxter, 2004a) mukaan lausuma ei ole vain heijastus jostakin jo tiedetystä vaan se samalla luo aina uutta. Bakhtinin mukaan keskustelut eivät ole käsikirjoitettuja ja täten vuorovaikutuskumppanit päätyvät dialogin kautta aina uuteen ja ennustamattomaan tilaan. Baxterin (2004a) mukaan lausumat luodaan aina vuorovaikutuskumppaneiden yhteistyössä eivätkä täten ole vain yksilön kognitiivisen työn tulosta. Merkitysten luominen tapahtuu Baxterin (2011, 50) mukaan lausumaketjussa. Dialogissa eri äänten keskinäinen vuorovaikutus saa ne rakentamaan ja muuttamaan toisiaan (Baxter 2004a).

Bakhtin esittää (1981, viitattu lähteessä Baxter, 2004a), että jokainen lausuma on piste, jossa keskeiset ja marginaaliset voimat kohtaavat. Baxterin (2004a) mukaan jännitteiden keskinäinen vuorovaikutus voi osoittaa suhteen käännekohtia. Hän kirjoittaa, että käännekohta voi olla esimerkiksi se, jolloin yhdessäolon diskurssi on siirtynyt keskeiseksi ja erillisyyden diskurssi työnnetään marginaaliin. Baxterin mukaan dialogi on yhteistä toimintaa, jossa viestintä ja ristiriitaisuudet tapahtuvat vuorovaikutuskumppaneiden välissä (*in the between*). Ristiriidat

tuotetaan uudelleen vuorovaikutuksessa, joka muokkaa niitä. Baxterin mukaan vastakkaisten voimien vuorovaikutus onkin jatkuva muutostila. Baxterin (2004b) mukaan relationaalisessa dialektiikassa ei nähdä vuorovaikutuksen olevan koskaan tasapainossa. Hänen mukaansa kaksi vastakkaista näkemystä voivat olla tasapainossa vain, jos ne eivät kohta toisiaan eli tasapainon käsite on ei-dialoginen. Baxter ja Braithwaite (2010) kirjoittavat, että suhteen osapuolten välisessä vuorovaikutuksessa vallalla oleva diskurssi ja tätä vastaan kilpaileva diskurssi vaihtelevat paikkaa siten että vuoron perään toinen niistä on keskiössä ja toinen vaimennettuna marginaalissa. Baxterin ja Braithwaiten (2010) mukaan relationaalisen dialektiikan teorian linssin läpi tarkasteltua kamppailua on pidettävä diskurssien kilpailuna eikä yksilöiden sisäisten tarpeiden ristiriitaisuutena. Tässä tutkimuksessa kuvataan juuri diskurssien keskinäistä kilpailua eli sitä minkälaisia merkityksiä tutkittavat luovat puhuessaan seksistä. Tarkoitus ei täten ole paneutua esimerkiksi siihen minkälaisia taustasyitä heillä on näkemyksilleen.

Relationaalinen dialektiikka ja dialogismi korostavat muutosta, jota vuorovaikutus koko ajan luo. Baxterin (2011, 131–132) mukaan kilpailevien diskurssien tutkimuksessa voidaan ajatella olevan kahdenlaisia diskursiivisia kamppailuja: antagonistisia ja ei-antagonistisia. Ensiksi mainitussa puhujat ovat asettuneet eri diskurssien taakse. Jälkimmäisessä yhden henkilön puheesta voidaan havaita useampia diskursseja. Lisäksi on olemassa yksiäänisiä ja moniäänisiä diskursseja. Yksiääninen diskurssi viittaa yhden näkemyksen dominointiin: monologiin. Tällainen diskurssi dominoi tavalla, joka hiljentää kaikki muut diskurssit. Moniäänisessä diskurssissa sen sijaan viitataan vaihtoehtoisin näkemyksiin joko suoraan tai epäsuorasti. Baxter viittaa moniääniseen diskurssien kilpailuun käsitteellä transformatiivinen dialogi. Tämä on vastakohta monologin autoritäärisyydelle. Transformatiivisessa dialogissa uudet merkitykset saavat syntynsä. Baxter (2011) kirjoittaa, että ihanteellisesti moniäänisessä diskurssissa kilpailevat diskurssit ovat tasavertaisessa asemassa. Usein kuitenkin on niin, että jokin diskurssi saa keskeisen aseman, ja vaihtoehtoiset joutuvat marginaaliin. Moniäänisiä diskursseja sisältävissä lausumissa kilpailevat diskurssit ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Tämä diskurssien vuorovaikutus on olennaista dialogissa, sillä kilpaillakseen diskurssien on tultava semanttiseen kontaktiin toistensa kanssa. Baxter esittelee kirjassaan tapoja, joilla diskurssit vuorovaikuttavat keskenään.

Baxterin (2011, 127) mukaan kaksi diskurssien kohtaamisen prosessia ovat diakronisia, eli ajanjaksoon sitoutuneita. Näitä ovat aikaan sidottu diskurssien valta-aseman vaihtelu (*spiraling inversion*) sekä kontekstin mukainen diskurssien valta-aseman vaihtelu, segmentaatio (*segmentation*). Ensimmäisessä tiettyä diskurssia suositetaan jonakin ajankohtana, kun taas toista

diskurssia suositaan toisessa ajankohdassa. Jälkimmäisessä tietyssä kontekstissa toista diskurssia pidetään keskeisenä, kun taas toisessa kontekstissa vaihtoehtoinen näkemys saa keskeisen aseman. Esimerkiksi Sahlsteinin (2006, viitattu lähteessä Baxter, 2011, 129) tutkimuksessa etäsuhteessa elävistä, haastateltavat suosivat autonomisuuden diskurssia ollessaan erossa kumppanistaan, kun taas yhdessä vietetyn ajan kohdalla he suosivat liittyneisyyden diskurssia.

Baxterin (2011) mukaan transformatiivisessa dialogissa voi tunnistaa diskurssien valta-aseman vaihtelua myös sävyssä, jolla lausuma sanotaan. Tätä merkitsevät käsitteet vejari, typerys sekä klovni (*the rogue, the fool, the clown*). Nämä ovat leikkisiä keskusteluvälineitä, joilla vallalla olevaa diskurssia voi kyseenalaistaa. Vejarin funktio on parodioida valtakurssi liittämällä se tiettyyn ihmiseen tai ryhmään, jota sen jälkeen pilkataan. Typerys sen sijaan edustaa tahallista tyhmyyttä tai väärinymmärtämistä, jonka tarkoitus on asettaa diskurssi kyseenalaiseksi. Klovni on yhdistelmä vejaria ja typerystä, jonka tarkoitus on asettaa diskurssi naurunalaiseksi luomalla siitä absurdin kuvan.

Baxter (2011) identifioi myös mekanismeja, joilla diskurssien kilpailu siirtyy lähimmäksi transformatiivista dialogia, jossa diskurssit ovat paremmin tasapainossa ja parhaimmillaan uusia merkityksiä voi syntyä. Balanssin (*balance*) käsite merkitsee sitä, kun vuorovaikutusapuoleet tekevät diskursiivisen kompromissin, jolloin muodostuu eräänlainen diskursiivinen rauha. Tässä tilanteessa kumpaakaan diskursiivista vaihtelua ei pidetä toista parempana, vaikka vaihtoehdot ovat silti vastakkain. Tällöin ratkaisu osittain tyydyttää molempia osapuolia ja on osittain kummallekin epätyydyttävä. Kaikista lähinnä transformatiivista dialogia ovat hybridin (*hybrid*) ja esteettisen hetken (*aesthetic moment*) käsitteet. Kummassakin diskurssit sekoittuvat yhteen tuottaen uusia merkityksiä. Hybridissä kaksi erillistä diskurssia yhdistyvät siten, että ne ovat silti erillisiä diskursseja, mutta eivät kuitenkaan ole enää toisiaan vastustavia. Esteettisessä hetkessä diskurssit sulautuvat yhteen tuottaen kokonaan uuden merkityksen, jossa diskurssit rakentuvat täysin uudelleen. Tällöin diskurssit eivät ole enää tunnistettavasti erillisiä.

Baxterin (2011, 155) mukaan kulttuurisen viestinnän ymmärtämiseen tutkija tarvitsee tietoa tämän kyseisen kulttuurin viestinnän koodistosta. Tässä tutkielmassa tarkastellaan Suomessa asuvien, suomea puhuvien henkilöiden parisuhdeviestintää. Koen tutkijana, että arkikokemukseni suomalaisena, Suomessa elävänä henkilönä, on antanut minulle hyvän

käsityksen kulttuurisesta ja viestinnällisestä viitekehyksestä, johon tämä tutkielma sijoittuu sen lisäksi, että olen perehtynyt suomalaiseen viestintäkulttuuriin myös teoreettisella tasolla.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Seksuaaliviestinnän tutkimusta on puheviestinnällisestä näkökulmasta tehty Suomessa niukasti. Yhdysvalloissa suuri osa tutkimuksesta keskittyy tarkastelemaan seksuaaliviestintää määrällisesti, jolloin kiinnostusta on suunnattu esimerkiksi seksistä puhumisen ja seksuaalisen tyytyväisyyden välisiin kausaalisuhteisiin. Suomessa sosiologian ja väestötieteen tieteenaloilla on tehty laajoja selvityksiä (ks. Kontula 2009; Kontula, 2013; Kontula, 2016) suomalaisesta seksielämästä. Täten mielenkiintoa on hedelmällistä suunnata myös seksuaaliviestinnän laadulliseen tutkimiseen, jotta saavutetaan laajempaa ymmärrystä seksin viestinnällisestä luonteesta, ja sen saamista merkityksistä parisuhteissa.

Tämän tutkielman tarkoituksena on tarkastella parisuhteen seksuaaliviestintää ja erityisesti sitä, millä tavalla suhteissa neuvotellaan seksin harrastamisesta sekä sitä minkälaisia merkityksiä seksille ja seksuaaliselle halulle suhteen osapuolet luovat keskinäisviestinnässään. Tutkimuksen taustalle on valittu relationaalisen dialektiikan ja kilpailevien diskurssien teoria ja analyysimenetelmäksi on valittu Baxterin (2011) kehittämä kontrapunktisen analyysin menetelmä, joka on suunniteltu analyysimenetelmäksi erityisesti kilpailevien diskurssien tutkimiseen. Kontrapunktista analyysimenetelmää käsitellään luvussa 4.3. Kilpailevien diskurssien tunnistamisen avulla voidaan tarkastella monimutkaista merkityksenannon prosessia, jossa parit rakentavat heidän ihmissuhteensa ja seksielämänsä todellisuutta. Lisäksi teorian avulla voidaan tutkia puheen kulttuurista ulottuvuutta ja selvittää, millä tavalla kulttuuriset diskurssit ovat nivoutuneet parisuhteen keskusteluihin. Tutkielman tavoitteena on siis löytää ja nimetä diskursseja, joita esiintyy vakituisessa parisuhteessa olevien puheessa seksistä sekä tarkastella, millä tavoilla diskurssit kilpailevat keskenään.

Kilpailevien diskurssien teorian pohjalta muodostettiin seuraavat tutkimuskysymykset:

TK1: Mitä kilpailevia diskursseja on havaittavissa vakiintuneissa suhteissa olevien parien seksiin liittyvässä keskustelussa?

TK2: Millä tavoilla havaitut diskurssit kilpailevat haastateltavien puheessa?

4.2 Aineisto ja aineistonkeruu

Coffelt ja Hess (2015) tutkivat avioliitossa tapahtuvaa seksuaaliviestintää tekemällä yksilöhaastatteluja, ja heidän tutkimustuloksensa pohjautuivat parisuhteen toisen osapuolen näkemyksiin. Yksilöhaastattelun hyvä puoli voi olla, että suhteen toisen osapuolen läsnä ollessa haastateltavat saattavat sensuroida itseään. Kuitenkin Coffeltin ja Hessin (2015) mukaan parisuhteen seksuaaliviestintää olisi hedelmällistä tutkia tekemällä parihaastatteluja, jolloin tuloksia ei vääristäisi mahdolliset toisen osapuolen tekemät virhetulkinnat seksuaaliviestinnän tilanteista. Myös Baxterin ja Braithwaiten (2010) mukaan haastattelut, joissa vuorovaikutussuhteen kaikki osapuolet ovat paikalla, tarjoavat tietoa jota yksilöhaastatteluilla ei pysty saamaan. Tämän vuoksi tässä tutkielmassa kerättiin haastatteluaineistoa parihaastattelulla, jossa puhetta tuottamassa olivat parisuhteen molemmat osapuolet yhtä aikaa. Tällä keinolla saatiin aineistoa, jossa tutkittavan suhteen osapuolet rakensivat merkityksiä viestinnästään yhdessä. Hirsjärven ja Hurmeen (2009) mukaan parihaastattelu on ryhmähaastattelun alalaji. Vaikka tämän tutkielman aineistonkeruussa haastatteluissa on fyysisesti paikalla vain kaksi ihmistä, voidaan tilanteen katsoa olevan ryhmähaastattelu myös siksi, että tutkija on tilanteessa läsnä paitsi haastattelukysymysten laatijana myös tulevana haastattelunauhan kuuntelijana ja tulkitsijana. Haastattelutilanteessa on siis teoriassa paikalla kolmaskin henkilö, josta haastateltavat ovat tietoisia.

Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan ryhmähaastattelun funktio on saada aikaan keskustelua. Valtonen (2005) kirjoittaa myös, että ryhmäkeskustelussa keskustelunvetäjän tehtävänä on saada haastateltavien näkemykset esille, kuitenkin ilman, että hän vaikuttaisi haastateltavien mielipiteisiin. Myös Hirsjärven ja Hurmeen (2009) mukaan ryhmähaastattelun tavoitteena ei ole ryhmän haastattelemine. Tämän tutkielman aineistonkeruussa onkin siis tärkeää suunnitella haastattelun kysymyksenasettelu huolellisesti ja miettiä tarkkaan, minkälaisella kysymyksenasettelulla haastateltavat saadaan keskustelemaan yhdessä eikä ainoastaan luettelemaan nauhalle vastauksia ilman keskinäistä vuorovaikutusta.

Merriamin (2009) mukaan ryhmäkeskusteluaineisto sopii konstruktivistiseen tieteenfilosofiaan pohjaavaan tutkimukseen. Myös Sulkunen (1990) esittää, että ryhmähaastattelumenetelmällä voidaan tutkia yhdessä tuotettuja merkityksiä ja Valtonen (2005) on käyttänyt ryhmäkeskustelumenetelmää tutkiessaan haastateltavien puheessaan rakentamia aikaan ja vapaa-aikaan liittyviä kulttuurisia merkityksiä. Hän kirjoittaa, että ryhmäkeskustelu tuo usein esiin myös teemoja, joiden käsitteleminen saa aikaan neuvottelua tai kyseenalaistamista.

Kilpailevien diskurssien analyysissa on kyse merkitysten kollektiivisen rakentumisen tarkastelusta, sekä kulttuuristen diskurssien tunnistamisesta haastattelupuheessa. Kilpailevien diskurssien tutkimuksessa tarkoituksena on tarkastella, millaiset diskurssit kilpailevat haastateltavien puheessa ja tällöin ryhmäkeskustelun aikaansaama neuvottelu näkemyksistä tuo hedelmällistä aineistoa analyysia ajatellen.

Hirsjärven ja Hurmeen (2009) mukaan parihaastattelua on käytetty muun muassa perhetutkimuksessa. Halusin tässä tutkielmassa tutkia aitojen parien yhdessä tuottamaa puhetta ja siksi päädyin etsimään haastateltaviksi pareja, jotka haluavat toteuttaa haastattelun yhdessä keskustellen. Tämän tutkielman aineistonkeruumenetelmäksi valittiin parihaastattelu, joka toteutettiin tutkijan poissa ollessa haastattelutilanteesta. Menetelmä nimettiin etähaastatteluksi. Tutkittavat saivat haastatteluohjeet ja -kysymykset etukäteen, nauhoittivat keskustelunsa itsenäisesti ja toimittivat nauhan tutkijalle haastattelun jälkeen. Etähaastattelusta on olemassa niukasti tutkimuskirjallisuutta. Muun muassa Sahlstein (2004) on käyttänyt samanlaista menetelmää tutkimuksessa, joka käsitteli kaukosuhteiden viestintää relationaalisen dialektiikan näkökulmasta. Sahlstein (2004) kirjoittaa, että tutkijan poissa ollessa nauhoitettu haastattelu voi auttaa saamaan tietoa, joka jäisi piiloon perinteisessä haastattelutilanteessa. Tässä tutkielmassa tutkittiin parisuhteessa käytäviä keskusteluita seksistä, jolloin haasteena on aiheen arkaluontoisuus ja yksityisyys. Etähaastatteluun päädyttiin tässä tutkielmassa, sillä pariskunta suorittaa sen heille mukavalta tuntuvassa yksityisessä tilassa, jossa he voivat keskustella luontevasti ilman tutkijan läsnäolon tuomaa jännitystä. Kun tutkija on fyysisesti poissa tilasta, voivat parit keskustella aiheesta omassa rytmissään ja valiten aiheet joihin keskittyvät kaikista mieluiten. Etähaastattelulla pyrittiin siis estämään se, että haastateltavat välttelisivät joitain puheenaiheita ulkopuolisen henkilön läsnäolon vuoksi. Etähaastattelu oli myös helposti järjestettävissä, sillä vakiintuneessa parisuhteessa olevat viettävät lähtökohtaisesti usein aikaa keskenään. Esimerkiksi työkontekstissa usean ihmisen vaihtelevat aikataulut saattavat muodostaa esteen parihaastattelun toteuttamiselle. Tässä tutkielmassa parit saivat päättää haastattelun nauhoituksen ajankohdan itsenäisesti, eikä tutkijan aikataulut vaikuttaneet haastattelun ajankohdan päättämiseen.

Etähaastattelua voidaan pitää erityisen haastavana aineistonkeruumenetelmänä, koska tutkija ei voi vaikuttaa haastattelun kulkuun muuten kuin valmistelemalla ohjeet ja kysymykset huolellisesti. Täten menetelmän heikkous on, että parin keskustelun lähtiessä sivupolulle tai tyrehtyessä liian varhain tutkija ei voi vaikuttaa lainkaan heidän toimintaansa. Rajoituksen tuo myös se, että tutkija ei voi lähteä lisäkysymysten avulla rakentamaan lisää keskustelua

kiinnostavan yllättäen esille tulevan teeman ympärille. Tässä mielessä etähaastattelu muistuttaa lomakehaastattelua. Etähaastattelumenetelmän luonteeseen kuuluu, että aineistonkeruun suunnittelun ja esitestauksen on oltava tarkkaa ja toisaalta, että lopullinen aineisto saattaa olla jollakin tavalla puutteellista ja vaihtelevaa. Haastattelun kulun lisäksi tutkija ei voi varmistaa paikan päällä, että haastattelu onnistuu teknisesti ja tallentuu onnistuneesti nauhalle hyvällä äänenlaadulla.

Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan haastattelua kannattaa testata etukäteen ja tehdä esityönä testihaastattelu. Tässä tutkimuksessa aineistonkeruumenetelmää testattiin testihaastattelulla, jonka suoritti vapaaehtoinen pariskunta. Testihaastattelun tarkoitus oli testata ennen kaikkea haastattelun teknistä onnistumista kuten äänitiedoston tallennusta ja siirtämistä tutkijalle sekä äänitiedoston purkamista. Testiparilta pyydettiin kommentteja haastatteluohjeiden kieliasuun, jotta ne olisivat ymmärrettävät varsinaisille haastateltaville. Lisäksi menetelmätestauksen tavoitteena oli saada käsitystä siitä, millaista keskustelua menetelmällä voidaan generoida. Testihaastattelun kysymykset koskivat ajankäyttöä parisuhteessa ja kysymykset suunniteltiin siten, että testin kautta voitaisiin selvittää, voiko haastattelupuheesta havaita kilpailevia diskursseja. Teknisessä testauksessa huomattiin, että väitelauseilla saatiin aikaan vilkkaampaa keskustelua, jossa oli myös havaittavissa kilpailevia näkemyksiä. Siksi päätin liittää haastattelukysymyksiin väitteitä, joista haastateltavien tulisi keskustella. Varsinaisia haastattelukysymyksiä testattiin kahdella muulla henkilöllä ja kysymyksiä muokattiin heidän kommenttiensa pohjalta.

Tähän tutkielmaan haastateltaville pareille lähetettiin samanlainen haastattelulomake, jolloin haastattelun lähtöasetelma oli strukturoitu haastattelu (Metsämuuronen, 2006). Eskolan ja Suorannan (1998) määritelmän mukaan strukturoidussa haastattelussa on kuitenkin myös annettuna valmiit vastausvaihtoehdot. Puolistrukturoidussa haastattelussa sen sijaan kysymykset ovat kaikille haastatelluille samat, mutta haastateltavilla on vapaus vastata niihin omin sanoin. Tämän tutkielman haastatteluissa kaikki osallistujat saavat samat kysymykset, mutta vastausvaihtoehtoja ei ole, vaan kaikki kysymykset ovat avoimia. Valittu haastattelumenetelmä on siis puolistrukturoitu. Avoimessa haastattelussa sen sijaan haastateltavien kanssa keskustellaan määrätystä aiheesta, mutta kaikkia teemoja ei välttämättä käsitellä kaikkien haastateltujen kanssa (Eskola & Suoranta, 1998). Tähän tutkimukseen valitulla etähaastattelumenetelmällä toteutetut haastattelut saattavat siis muistuttaa myös avoimia haastatteluja, sillä en pysty haastattelutilanteessa kontrolloimaan haastateltavien pitäytymistä haastattelurungon teemoissa. Tällöin haastateltavat eivät välttämättä vastaa

kaikkiin kysymyksiin tai puhetta voi syntyä täysin muista aiheista. Bryman (2001, 314) kuvailee puolistrukturoitua haastattelua haastatteluohjeeksi, jossa haastateltavalle annetaan vapauksia vastata kysymyksiin haluamallaan tavalla. Hänen mukaansa puolistrukturoidussa haastattelumenetelmässä painotus on siinä, millä tavalla haastateltava ymmärtää käsiteltävän aiheen. Baxterin (2011) mukaan kontrapunktista diskurssianalyysia voi suorittaa mihin tahansa tekstiaineistoon. Hänen mukaansa kilpailevia diskursseja voi siis löytää monenlaisista teksteistä. Täten tämän tutkielman aineistonkeruussa oli pääasiallisena tarkoituksena kerätä keskustelua seksistä, johon haastattelukysymykset tuottivat inspiraatiota. Haastateltaville annettiin vapaus käsitellä aiheita, jotka olivat heille kaikista kiinnostavimpia ja keskustelun monipuolisuuden varmistamiseksi haastattelu sisälsi erilaisia seksiin liittyviä aiheita.

Haastatteluohjeet ja -kysymykset käsittivät nelisivuisen pdf-dokumentin (ks. liitteet 1, 2 & 3), joka sisälsi lyhyen tervehdysten, tekniset ohjeet, tutkimusluvan sekä haastattelukysymykset. Teknisessä osiossa haastateltavia neuvottiin asettelemaan nauhurin siten, että molempien ääni kuuluu ja heitä pyydettiin tekemään pikainen äänenlaadun testaus ennen varsinaista nauhoitusta. Lisäksi haastateltavia pyydettiin varmistamaan, että puhelimen näytön sammuminen ei katkaise nauhoitusta. Tällä haluttiin estää, että testihenkilöiden täytyisi suorittaa keskustelunsa uudestaan teknisen virheen takia. Heitä ohjeistettiin myös tekemään haastattelu häiriöttömässä paikassa, jossa he ovat kahden.

Haastattelussa esitettyjen kysymysten teemat olivat:

- Seksien ja seksuaalisen tyytyväisyyden merkitys
- Seksien muuttuminen suhteen aikana
- Seksuaalisen halun tai haluttomuuden määrittely
- Parisuhteen osapuolten väliset erot seksikäsityksissä
- Seksiä koskevat yleiset ihanteet
- Seksistä puhuminen
- Seksitavat sekä seksiin liittyvät haasteet

Haastattelun alkuun liitettiin kysymyksiä, jotka lämmittelivät haastateltavia varsinaiseen aiheeseen. Vaughn & al., (1996) kirjoittavatkin, että haastattelun alussa kannattaa esittää arkisempia kysymyksiä, joiden jälkeen on helpompi käsitellä henkilökohtaisempia ja haastavampia teemoja. Haastattelun alussa parit saivat kertoa nauhalle perustietojaan, kuten ikänsä sekä heidän suhteensa keston ja muodon. Lisäksi heitä pyydettiin kertomaan tiivis kuvaus suhteensa alkamisesta. Tämän jälkeen seurasi ensimmäinen haastattelukysymys, jossa heitä pyydettiin määrittelemään, mitä seksi on heidän näkemyksensä mukaan. Tätä kysyttiin siksi, että pareille haluttiin antaa vapaus määritellä vapaasti mistä puhuvat, kun puhuvat seksin

harrastamisesta ja toiseksi siksi, että heille tulisi selväksi, että haastattelussa sai puhua seksistä laajemmin kuin vain yhdyntänä.

Haastattelun seitsemäs kysymys oli ainoa, joka lopulta sai kaksi eri muotoa haastattelumateriaaleissa. Ensimmäisille haastatteluun ilmoittautuneille lomakkeen 7. kysymys kuului: ”*Oletteko tyytyväisiä seksielämäänne? Tiedättekö toistenne olevan tyytyväisiä siihen? Mitä tyytyväisyys seksiin teille merkitsee ja mistä se koostuu?*”. Kuitenkin ensimmäisen haastattelun perusteella kysymys muutettiin, sillä haastateltava pari kommentoi kokevansa kysymyksen olevan joillekin pareille riitaa aiheuttava. Kysymys muutettiin neutraalimpaan muotoon: ”*Mitä tyytyväisyys seksielämään teille merkitsee ja mistä se koostuu? Oletteko keskustelleet tyytyväisyydestänne?*” Muokatun kysymyksen saivat parit 4, 8 ja 10 (ks. taulukko 1).

Yksi ryhmähaastatteluiden eduista on haastattelussa tapahtuva kollektiivinen muistelu (Eskola & Suoranta, 1998), joka tuottaa tietoa suhteen historiasta ja muutoskohdista. Baxter (2011) kuvaa että jännitteisyyttä voi löytää haastateltavien puheesta suhteen käännekohdista. Tämän tutkielman aineistonkeruussa hyödynnettiin muun muassa yhteisen muistelun ilmiötä, jotta saatiin tietoa suhteen muutoskohdista. Tässä tutkielmassa pareilta ei kuitenkaan kysytty erikseen suhteen käännekohdista. Haastattelukysymyksiin sen sijaan liitettiin kysymykset seksin ja seksin merkityksen muuttumisesta suhteen ajan kuluessa.

Valtonen (2005) kirjoittaa, että ryhmäkeskustelussa teemoja voi tuoda esiin paitsi kysymyksillä, myös virikemateriaaleja käyttämällä. Lisäksi haastattelija voi lisätä keskustelua herättävän artikkelin tai sitaatteja, joista haastateltavat voivat puhua. Tällä tavalla haastattelun teemoja saadaan sidottua myös kulttuuriseen diskurssiin, jota seksistä käydään. Menetelmän testauksessa havaittiin, että väitelauseet saivat haastateltavat tuottamaan enemmän kilpailevia diskursseja sisältävää puhetta. Haastatteluun liitettiin täten kysymykset, joissa ohjeistettiin keskustelemaan väitteistä ”*On ihanteellista, että seksiä on vähintään kerran viikossa*”, ”*Seksistä puhuminen on vaikeaa*” sekä ”*Miehet haluavat enemmän seksiä kuin naiset*”.

Tutkimuspyyntöön (ks. liite 4) yhdistettiin Helsingin yliopiston e-lomakepalveluun luotu ilmoittautumislomake, jonka kautta halukkaat saivat ilmoittaa kiinnostuksestaan osallistua haastatteluun. Lomakkeessa pyydettiin sähköpostiosoitteen lisäksi ilmoittamaan haastateltavien iät, asuinpaikka sekä mahdollisuus nauhoittaa haastattelu omalla laitteella. Tutkimuspyyntöä levitettiin aluksi muutamalla sosiaalisen median kanavalla, kuten henkilökohtaisella Twitter-tililläni ja Parisuhdekeskus Katajan Facebook-sivulla. Tällä keinolla

haastateltaviksi pyrittiin saamaan eri-ikäisiä pareja vaihtelevista sosiaalisista yhteyksistä. Sosiaalisen median kautta ei kuitenkaan saatu haastatteluilmoittautumisia, joten tutkimuspyyntö lähetettiin muutaman päivän kuluttua Helsingin yliopiston lukuisten ainejärjestöjen sähköpostilistoille. Tätä kautta saatiin noin kuuden tunnin aikana 23 ilmoittautumista, jonka jälkeen lomake suljettiin. Ilmoittautuneista valittiin 14 paria, joille lähetettiin haastattelukutsu ja -materiaalit. Pareja kutsuttiin haastatteluun 14 kappaletta siksi, että arvioitiin etteivät kaikki kutsun saaneet lopulta haluaisikaan osallistua tutkimukseen tai palauttaisi valmista haastattelunauhoitusta. Haastattelukutsun saaneet parit valittiin siten, että osallistujiksi tulisi eri-ikäisiä ja eri paikkakunnilla asuvia henkilöitä. Ilmoittautuneita henkilöitä oli eniten ikäryhmässä 27–32-vuotiaat, joista karsiutui täten eniten ilmoittautuneita pois. Lisäksi yksi kaukosuhde karsittiin, koska heidän viestintänsä olisi saattanut poiketa liikaa muista haastateltavista.

Tämän tutkielman tavoitteena on laajentaa ymmärrystä siitä, minkälaisia jännitteitä parisuhteen seksuaaliviestinnässä on havaittavissa ja millä tavalla suhteen osapuolet tasapainottelevat erilaisten jännitteiden välillä. Täten on tarkoituksenmukaista, että tutkittavien suhteet ovat vakituisia ja kestäneet pitempään, jolloin viestintää ja erilaisia viestintätilanteita on ollut enemmän ja parit ovat ehtineet kokea erilaisia vaiheita suhteensa aikana. Esimerkiksi Denesin (2012) mukaan vakituisissa suhteissa olevat keskustelivat seksin jälkeen enemmän, kuin tilapäisissä tai ei-sitoutuneissa suhteissa olevat. Tämän tutkielman haastateltaviksi kutsuttiin siis pariskuntia, jotka ovat tutkimushetkellä sitoutuneessa parisuhteessa, joka on kestänyt vähintään kaksi vuotta. Tähän rajaukseen päädyttiin siksi, että tutkimukseen haluttiin osallistujiksi pareja, joiden seksielämä olisi ehtinyt muotoutua jo pidemmällä ajalla. Muun muassa Schmiedebergin ja Schröderin (2016) tutkimustulokset osoittavat, että tyytyväisyys seksielämään voi parisuhteen kahden ensimmäisen vuoden aikana vaihteittain ensin lisääntyä ja vähentyä taas uudestaan. Siispä kahdessa vuodessa parit ovat saattaneet kokea erilaisia vaiheita parisuhteessaan, jolloin heidän puheessaan voi esiintyä monimuotoisempaa diskurssien kilpailua. Muuta haastateltavia koskevaa rajausta ei esitetty, esimerkiksi sukupuolta koskeva rajaus jätettiin kokonaan pois, koska mahdollisuus osallistua tutkimukseen haluttiin tarjota niin samaa kuin eri sukupuolta oleville pareille.

Pareihin oltiin yhteydessä sähköpostitse ja annettiin mahdollisuus tavata minut ohjeiden saamiseksi. Kaikki parit kuitenkin halusivat nauhoittaa haastattelun omalla laitteellaan ja hoitaa haastattelumateriaalien vaihdon täysin digitaalisesti sähköpostin kautta. Kaikki parit valitsivat lukea tutkimussuostumuksen nauhalle ääneen, jolloin he eivät palauttaneet allekirjoitettua

lomaketta tutkijalle. 14 haastattelumateriaalit saaneesta parista 11 palautti nauhoitetun haastattelun. Loput kolme paria siis ei lopulta osallistunut tutkimukseen. Yksi palautettu haastattelunauhoitus jouduttiin jättämään analyysin ulkopuolelle, sillä nauhan lähettänyt pariskunta oli ollut yhdessä vain puoli vuotta, joka oli haastattelupyynnössä ilmoitettua kahden vuoden minimiaikaa merkittävästi lyhyempi aika.

Seitsemän kymmenestä haastattelusta oli kestoltaan 57–67 minuuttia, kaksi haastattelunauhaa kesti noin 76 minuuttia ja yksi nauha oli pituudeltaan 97 minuuttia. Tiedot aineistoon sisällytetyistä haastatteluista on listattu taulukkoon 1. Parit olivat seurustelleet tutkimushetkellä keskenään vähintään 2 vuotta. Viisi paria oli ollut yhdessä 2–3 vuotta ja viisi paria 7–9 vuotta. Tutkielman tavoite saada haastateltaviksi pitkässä parisuhteessa olevia siis toteutui.

Koska en ollut haastattelutilanteessa mukana enkä tavannut pareja lainkaan, halusin ”tutustua” pareihin ennen litterointityöhön ryhtymistä, joten kuuntelin nauhat kokonaan heti niiden palaututtua sähköpostiini. Oli tärkeää, että sain kokonaiskäsityksen haastattelun tunnelmasta ja haastattelupuheen sävystä, koska minulla ei ollut käsitystä siitä poissaoloni vuoksi. Tämän vaiheen aikana varmistuin myös siitä, että ymmärsin kaiken mitä haastateltavat sanoivat. Lisäksi kuunteluvaihe oli tarpeellinen siksi, että litterointiohjelmalla puhe pätkitään pieniin osiin sekä hidastetaan huomattavasti, jolloin haastateltavien äänensävy ja muut persoonalliset piirteet eivät ole yhtä selkeästi kuultavissa. Nauhojen esikuuntelun tarkoitus oli siis teknisen toimivuuden tarkistamisen lisäksi perehtyä haastateltavien puheen paralingvistisiin piirteisiin sekä esimerkiksi puheessa havaittaviin ironisiin tai humoristisiin vivahteisiin.

Aineisto litteroitiin siten, että haastateltavien puhekielisyys säilyi litteraatissa. Suurin osa täytesanoista kuten ”*tota*” ja ”*niinku*” sekä esimerkiksi pohtimista tai myöntymistä merkitsevät äänet tai äänteet olivat merkittyinä puheenvuoroihin. Litteraattia syntyi lopulta 198 sivua. Haastattelut litteroitiin lähes kokonaisuudessaan. Litteroimatta jätettiin osuudet, joissa haastateltavat puhuivat jostakin aiheeseen liittymättömästä kuten teeveden keittämisestä. Haastattelun alun henkilötietojen ja parisuhteen alkamisen kertomukset kirjattiin litteraattiin tiivistelmänä, eli näitä kohtia ei litteroitu sanamukaisiksi. Haastateltavien mainitessa omia tai tuntemiensa ihmisten nimiä ne kirjattiin litteraattiin muutettuina. Haastateltavien nimet muutettiin aluksi kirjain-numerokoodeiksi aineiston käsittelyn helpottamiseksi ja lopulta tulosten käsittelyä varten haastateltaville luotiin peitenimet.

TAULUKKO 1

Haastateltavat

Haastattelu	Haastateltavien nimet ja iät	Yhdessäolon kesto
H1	Sami, 40 ja Erika, 32	2 vuotta
H2	Anna, 43 ja Elisa, 37	2 vuotta
H3	Pauliina, 28 ja Teemu, 25	8 vuotta
H4	Juhani, 34 ja Minna, 32	2,5 vuotta
H5	Ilja, 23 ja Satu, 23	2,5 vuotta
H6	Heikki, 40 ja Liisa, 34	9 vuotta
H7	Jaakko, 39 ja Heli, 36	7 vuotta
H8	Olli, 37 ja Petra, 32	8 vuotta
H9	Neeta, 27 ja Tomi, 26	3 vuotta
H10	Maria, 30 ja Aleksi, 28	8 vuotta

4.3 Kontrapunktinen analyysi

Tämän tutkielman aineiston analyysi toteutettiin kontrapunktisen analyysin menetelmällä, joka on tietty diskurssianalyysin muoto (Baxter, 2011, 151). Menetelmä on alun perin Bakhtinin (1984, viitattu lähteessä Baxter & Braithwaite, 2010) nimeämä ja siinä keskitytään tarkastelemaan vastakkaisien diskurssien vuorovaikutukseen tai yhteentörmäyskohtiin puheessa. Baxter ja Braithwaite (2010) ovat kehittäneet analyysimenetelmän Bakhtinin kirjoitusten pohjalle, ja se on heidän mukaansa paras analyysimenetelmä tutkimuksille, joiden taustalla on relationaalisen dialektiikan teoria.

Baxter (2011, 152, 158) kirjoittaa, että kontrapunktisessa analyysissä viestinnällistä aineistoa tulkitaan siten, että tutkittavat tekstit käsitetään lausumaketjuina. Baxterin ja Braithwaiten (2010) mukaan kontrapunktisen analyysin avulla voidaan vastata kysymyksiin kuten: Mitä diskursseja analysoidavassa tekstissä on? Miten nämä diskurssit ovat yhteydessä niin kulttuuriseen kontekstiin kuin suhteen vuorovaikutushistoriaan sekä normatiivisiin näkemyksiin, jotka vaikuttavat tulevaisuuden vuorovaikutukseen?

Baxterin (2011) mukaan osa diskursseista on havaittavissa helpommin kuin toiset, jotka ovat piilevänä aineistossa. Kuusivaiheinen temaattisen analyysin kehikko (Braun & Clarke, 2006, viitattu lähteessä Baxter, 2011, 161) on osoittautunut hyödylliseksi diskurssien tunnistamisessa. Analyysi aloitetaan perehtymällä aineiston litteraattiin, jossa ei tarvitse näkyä yksityiskohtaisia

tietoja esimerkiksi puheen ajoituksesta. Itse litterointi on hyvä tapa tutustua aineistoon ja litteroinnin jälkeen tutkija lukee koko aineiston läpi alusta loppuun ymmärtääkseen sen kokonaisuutena.

Analyysin toinen vaihe sisältää alustavien koodien antamista lausumille, jotka toimivat analyysiyksikköinä. Analyysiyksikkö voi olla yhdestä lauseesta kokonaiseen lausumien kimppuun. Koodatut tekstinkohdat vastaavat kysymykseen: ”Mitä tässä sanotaan suhteesta?” Tutkija tulkitsee tekstiä koodaten lausumia samojen tai uusien koodien alle. Tätä työtä tehdään, kunnes saturaatiopiste saavutetaan. Saturaatio tässä analyysitavassa saavutetaan silloin, kun uusia koodeja ei enää löydy aineistosta. (Baxter, 2011, 162).

Analyysin kolmannessa vaiheessa tutkija luo toisen vaiheen aikana nimetyistä koodeista suurempia merkityssysteemejä eli teemoja. Teemoittelussa tutkijan tarkoituksena on havaita laajempia ajatusrakenteita yhdistelemällä ja järjestelemällä koodeja uudelleen. Kolmas analyysivaihe päättyy niin ikään saturaatiopisteen saavuttamiseen, jolloin tutkija on poiminut aineistossa esiintyvät diskurssit. (Baxter, 2011, 162).

Analyysin neljännessä vaiheessa tutkija arvioi poimimansa teemat/diskurssit ja tarkistaa, ovatko ne päteviä. Baxter ei ole täysin selkeä kuvatessaan siirtymistä teemoista diskurssien tarkasteluun. Olen tulkinnut, että teemoista diskursseihin siirtyminen tapahtuu silloin, kun tutkija palaa aineistoon ja löytää teemoille toistuvia todisteita eri aineistokohdista (Baxter, 2011, 164). Baxter (2011, 163) kuitenkin muistuttaa, että tulkinnallisella otteella tehdyssä tutkimuksessa ei ole merkityksellistä laskea numeerisesti, toistuvatko jotkut teemat aineistossa useammin kuin toiset. Viidennessä vaiheessa tutkija käsitteellistää ja nimeää teemat/diskurssit. Kuudes analyysin vaihe on diskursseja kuvaavien aineistoesimerkkien poimiminen tekstistä.

Kun diskurssit on nimetty, analyysissa keskitytään selvittämään, ovatko aineistosta nostetut diskurssit keskenään kilpailevia (Baxter, 2011, 164). Relationaalisen dialektiikan tutkimus keskittyy puhujien yhteistoimintaan, josta erityisesti tutkitaan, mitkä diskurssit puhujat asettavat vastakkaisiksi. Esimerkiksi sanomalla ”Voisimme mieluusti harrastaa vaikka joka päivä seksiä, mutta millähän ajalla työt sitten tulisivat tehdyiksi” puhuja asettaa vastakkain diskurssit hyvän parisuhteen seksuaalikäyttäytymisestä ja hyvän työntekijän ominaisuuksista. Baxterin mukaan relationaalisen dialektiikan viitekehyksessä kiinnostavaksi koetaan juuri se, miten puhujat asettavat diskurssit toisiaan vasten.

Baxter esittelee kolme diskursiivista tunnusta (*discursive markers*), joiden löytyessä aineistosta voidaan todeta, että diskurssit kilpailevat keskenään. Käytän tässä tutkielmassa tunnuksista Salon (2013) suomentamia versioita. Kerron seuraavaksi diskursiivisista tunnuksista, joita ovat negaatio (*negating*), odotuksenvastaisuus (*countering*) ja toisen mahdollisuuden elättely (*entertaining*).

Negaatio merkitsee sitä että puhujat asettuvat yhden diskurssin taakse ja pitävät vastakkaista diskurssia epärelevanttina. Tämä ilmenee siten, että vuorovaikutuskumppanit asettuvat puheessaan eri diskurssien tai jänniteparien taakse tai että yksi puhuja sanoo mielipiteen, jolle ei anna toista vaihtoehtoa. Esimerkkinä negaatiosta toimii tämän tutkielman aineistosta löytyvä lausuma ”*ei ole mitään tarvetta olla monogaminen*”, jossa diskurssi monogamiasta parisuhteen automaattisena luonteena hylätään täysin.

Odotuksenvastaisuus esiintyy aineistossa siten, että puhuja esittää jonkin poikkeuksellisen väitteen, jolla kumoo vallalla olevan diskurssin. Esimerkkinä odotuksenvastaisuudesta on tämän tutkielman aineistossa lausuma ”*Ja onhan siin kuitenkin silleen niinkun sekin periaatteessa että, et jos ei se haluttomampi halua itse yhdyntää esimerkiksi, tai ei halua niinkun suuseksiäkään tai ei halua edes niinkun käsityöstää toista, niin tota, niin voi siihen kuitenkin silleen niinkun jollain tapaa sit osallistua*” Tässä lausumassa sana *kuitenkin* ilmaisee puhujan esittämää odotuksenvastaisuutta siitä, että seksiin voi osallistua vaikka itse ei tuntisi seksuaalista halua. Muita odotuksenvastaisuutta ilmaisevia sanoja ovat muun muassa *vaikka, jopa, mutta, silti, yllättäen, siitä huolimatta* (Martin & White, 2005, viitattu lähteessä Baxter, 2011, 168).

Toisen mahdollisuuden elättely merkitsee sitä, että puhuja ilmaisee tietyn diskurssin olevan vain yksi mahdollisista näkökulmista, jonka taakse asettua. Puheessa siis elätellään mahdollisuutta vaihtoehtoihin näkemyksiin. Elättelyä merkitsevät sanat ja ilmaisut kuten *ehkä, saattaa olla, vaikuttaisi siltä, ilmeisesti, on todennäköistä ja yhtäältä-toisaalta*. Lisäksi joko-tai-asetelma ilmaisee vaihtoehtojen mahdollisuutta. (Martin & White, 2005, viitattu lähteessä Baxter, 2011, 168–169). Esimerkkinä elättelystä käy tämän tutkielman aineistosta löytyvä lausuma ”*toisaalt on vaikeempi ehkä kokeilla uutta ku on niin löytyny jo joku kaava tai tietyt tavat*”, jossa sana ”*toisaalt*” ilmaisee elättelyä sille, että pitkässä parisuhteessa voi seksissä myös olla haasteita siksi, että seksi kulkee samalla kaavalla.

4.4 Teemoittelu ja diskurssien nimeäminen

Jo nauhojen esikuuntelun sekä litteroinnin aikana syntyi käsityksiä teemoista, joita aineistossa esiintyy. Litteroinnin jälkeen aineisto luettiin ensin heti läpi kahdesti. Litteraattia oli runsaasti, joten ensimmäiset luvut pyrittiin suorittamaan ripeästi, jotta saataisiin muodostettua mahdollisimman kattava kokonaiskuva aineistosta heti alussa. Kuuntelu-, litterointi-, ja esilukuvaiheiden aikana tehtiin Norwoodin (2010) tutkimuksessaan käyttämiä teoreettisia muistiinpanoja, joihin kirjattiin alustavia teemoja, joita aineistosta nousi.

Tässä tutkielmassa analyysin kohteena on Baxterin (2011) kirjoituksissa esitelty lausuma sekä lausumaketju. Analyysiyksikkönä tutkielmassa pidetään yksittäisiä lausumia sekä temaattisesti yhteneviä keskustelunkohtia, jotka voivat sisältää useamman puheenvuoron. Teemoittelussa aineistoa katsottiin etäämmältä löytäen teemoja, jotka toistuivat aineistossa laajemmin. Diskurssien kilpailua sen sijaan tarkasteltiin yksittäisen puheenvuoron sekä haastattelukatkelman tasolla. Muun muassa Miller-Ott ja Kelly (2015) tutkivat kilpailevia diskursseja niin yksittäisissä lausumissa kuin koko aineiston läpi levittäytyneissä lausumissa.

Litteroinnin jälkeen aineisto vietiin Atlas.ti -ohjelmistoon, jossa aineistoa koodattiin alustaviin koodeihin, joita syntyi ensimmäisellä koodauskerralla 91. Koodeihin ”*parisuhteeseen kuuluu seksi*”, ”*muu elämä menee seksin edelle*”, ”*puhuminen on tärkeää*”, ”*on velvollisuus täyttää kumppanin tarpeet*” ja ”*ei ole velvollisuutta täyttää kaikkia kumppanin tarpeita*” liitettiin eniten tekstikohtia. Tämän vaiheen ohessa aineistosta poimittiin Baxterin (2011) esittämiä diskurssiivisia tunnuksia, eli sanoja kuten *kuitenkin*, *mutta*, *vaikka*, *toisaalta*. Näiden sanahakujen avulla pystyttiin jo koodausvaiheessa havaitsemaan, että aineisto sisältää yksittäisissä lausumissa esiintyviä kilpailevia diskursseja.

Litteraatin suuren pituuden vuoksi aineistoa luettiin läpi noin kolme kertaa analyysin eri vaiheissa, jotta saatiin muodostettua hyvä kokonaiskuva aineistosta. Näiden läpilukujen aikana käsitykset aineiston merkittävimmistä teemoista vahvistuivat ja teemoitteluvaiheeseen voitiin siirtyä. Teemoittelu suoritettiin käyden aineistoa läpi haastattelu kerrallaan poimien erilliseen dokumenttiin kaikki puheenvuorot, jotka liittyivät koodausvaiheessa havaittuihin eniten osumia saaneisiin koodeihin. Eniten aineistossa esiintyvien koodien pohjalta nimettiin teemat ”seksin merkitys suhteessa”, ”velvollisuudet seksissä”, ”seksistä puhumisen merkitys”, ”torjutuksi tulemisen hyväksyminen”, ”omat tarpeet”, ”arjen kiireet ja stressi”. Teemat ”luottamus parantaa seksiä”, ”seksi kaipaa vaihtelua”, ”sukupuolten erot seksissä” ja ”seksiin liitetyt normit” luotiin koodauksen ulkopuolella tehtyjen aineiston läpilukujen pohjalta sen mukaan,

mitkä teemat synnyttivät eniten sellaista keskustelua, jossa diskurssit kilpailevat. Tällaisia tekstejä, joissa on havaittavissa paljon diskursseja, kutsutaan Baxterin (2011) mukaan dialogisesti laajoiksi teksteiksi.

Teemoja lajiteltiin dokumentissa edelleen yhdistellen niitä temaattisesti yhteneviin ryhmiin. Tässä vaiheessa ohjenuorana toimi Baxterin (2011) ohje diskurssien tunnistamiseen, jonka mukaan pohdittava on, mitä kussakin lausumassa puhutaan ihmissuhteesta. Tämä auttoi hylkäämään aineistosta kohdat, jotka eivät tuoneet esille diskursseja parisuhteen seksuaaliviestinnästä. Teemoittelun yhteydessä siis havaittiin jo useita diskursseja, jolloin siirtyminen teemoittelusta diskurssien nimeämiseen ei ollut selkeä siirtymä vaiheesta toiseen. Tämä vaihe on kontrapunktisessa analyysissä mielestäni kaikista haastavin. Baxter (2011) ei myöskään kuvaa kovinkaan tarkasti vaihetta, jossa siirrytään teemoittelusta diskurssien tunnistamiseen.

Teemoja päädyttiin lajittelemaan kolmen otsikon alle. Ensimmäisen, yksilön tarpeiden ja parisuhteen tarpeiden otsikon alle sijoitettiin eniten teemoja. Tähän ryhmään kuuluivat teemat koskien seksin merkitystä, velvollisuuksia seksissä, torjutuksi tulemista sekä henkilökohtaisia seksuaalisia tarpeita. Tämä ryhmä muodosti yläteeman siitä, minkälaisia kompromisseja parisuhteessa tehdään liittyen seksin harrastamiseen sekä näkemyksiin muun muassa siitä, minkälaisia seksuaalisia velvollisuuksia parisuhteeseen liittyy. Otsikon ”luottamus – vaihtelu” alle sijoituivat teemat ”seksistä puhumisen merkitys”, ”luottamus parantaa seksiä” sekä ”seksi kaipaa vaihtelua”. Kolmanteen ryhmään lajiteltiin teemat, jotka liittyvät parisuhteen ulkopuolisen elämän aiheuttamiin jännitteisiin. Tähän ryhmään liitettiin täten arjen kiireet ja stressi, sukupuolten erot seksissä sekä seksiin liitetyt normit. Näistä kolmesta teemaryhmästä tehtiin samalla lopulliset tässä työssä esitellyt diskurssiparit. Seuraavassa kappaleessa käsitellään diskurssien nimeämisessä tehtyjä ratkaisuja.

Jo aineistonkeruuvaiheessa oletuksena oli, että puheessa esiintyvistä diskursseista jokin tulee liittymään kahden erillisen ihmisen seksuaalisten tarpeiden yhteensovittamiseen. Haastattelukysymyksissä tämä teema oli esillä kysymyksissä 3, 7, 13 ja 14 (ks. liite 3). Diskurssiparin yksilön tarpeet – parisuhteen tarpeet nimi oli nimetty aluksi ”omat tarpeet – toisen tarpeet”. Lopulta lähemmällä tarkastelulla havaittiin, että parit tuottivat puhetta paitsi omista ja kumppanin seksuaalisista tarpeista huolehtimisesta, myös yhteisen tulevaisuuden sekä mielekkään parisuhde-elämän mahdollistavien tarpeiden täyttymisestä. Täten parisuhteen yhteinen ulottuvuus haluttiin ottaa huomioon diskurssiparin nimeämisessä. Tämä diskurssipari

muistuttaa jänniteparia liittyneisyys – autonomisuus, joka on todettu yleiseksi ihmissuhteiden jännitepariksi aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa (Gerlander, 2003). Liittyneisyyden ja autonomisuuden dialektiikka ottaa huomioon, että suhteeseen täytyy kuulua sopivasti kumpaakin jännitteen ääripäätä, mutta tämän tutkielman kontekstissa varsinaista autonomisuutta, eli aikaa ilman kumppania, ei suosittu keskustelupuheessa. Täten on perusteltua, että diskurssin nimi kertoo juuri neuvottelusta parisuhteen osapuolten tarpeiden toteutumisen tärkeyden ja parisuhteen yhteisten edellytysten määrittelyn välillä.

Luottamuksen ja vaihtelun diskurssipari muistuttaa relationaalisen dialektiikan tutkimuksissa (Baxter, 2004a; Baxter, 2004b) aiemmin tunnistettuja jännitepareja *varmuus – epävarmuus* ja *pysyvyys – muutos* sekä Salon (2013) tutkielmassa käsiteltyä *ennustettavuus – yllätyksellisyys* -diskurssiparia. Tässä tutkielmassa haluttiin ennustettavuuden tai varmuuden sijasta diskurssiin valita sanaksi luottamus, sillä se oli sana, joka esiintyi parien puheessa. Luottamuksen diskurssiin katsottiin sisältyvän varmuuden ja ennustettavuuden teemoja, joskin näistä jälkimmäinen ei ollut tämän aineiston analyysissa relevantti teema. Salon (2013) tutkimuksessa havaittu yllätyksellisyyden diskurssi niin ikään ei teemana täysin istunut tähän tutkimusaineistoon, sillä parit eivät puhuneet yllätyksellisyydestä seksissä, vaan ennemminkin yhteisesti sovitusta seksielämän kehittämisestä. Myöskään muutos ei sanana kuvannut oikealla tavalla tätä diskurssia, sillä parien puheessa ei tullut esille pyrkimystä muuttaa seksielämää kokonaan. Vaihtelu oli kaikista kuvaavin luottamuksen diskurssin pariksi, sillä parien puheessa havaittiin pyrkimystä etsiä vaihtelua seksiin yhdessä luotettavan kumppanin kanssa.

Diskurssipari norminmukainen – vapaus oli alustavasti nimetty diskurssipariksi ”muu elämä – parisuhteen seksielämä”. Analyysin syventyessä diskurssipari nimettiin norminmukaisen ja vapauden diskursseiksi, sillä se kuvasi paremmin teemoja, joita parit käsitelivät. Parien puheessa tuli esille, että parisuhteen seksielämälle määritellään yhteisön taholta ihanteita ja normeja, joita parit joko tukivat tai hylkäsivät puheessaan. Aineistosta muotoutui käsitys parisuhteesta käsitteenä, jonka määrittelyyn osallistuu suhteen osapuolten lisäksi aiemmat kulttuurissa elävät diskurssit. Parit puheessaan toivat esille diskurssia siitä, että parit ovat vapaita toteuttamaan omaa käsitystään parisuhteesta, jolloin norminmukaisuuden diskurssin pariksi valittiin vapauden diskurssi.

Kun kaikki diskurssit oli nimetty, poimittiin aineistosta aineistoesimerkkejä kuvaamaan jokaista löydettyä diskurssia. Aineistoesimerkkejä valittiin muun muassa sen pohjalta, että niissä tulisi selkeästi esille tapoja, joilla diskurssit kilpailevat keskenään. Aineistoesimerkkien

valinnan jälkeen aineisto luettiin vielä kerran pikalukuna läpi, jolla varmistettiin, että valitut diskurssit todella nousevat esille aineistossa.

5 TULOKSET

Haastateltavien puheessa kilpailevat seuraavat diskurssit: yksilön tarpeet – parisuhteen tarpeet, luottamus – vaihtelu sekä norminmukainen – vapaus. Yksilön tarpeiden ja parisuhteen tarpeiden välinen diskurssi esiintyy haastateltavien puheessa seksin merkityksestä omalle elämälle ja suhteelle, seksin pyytämisestä sekä kumppanin tarpeiden huomioonottamisesta. Luottamuksen ja vaihtelun välinen diskurssi esiintyy keskusteluissa pitkän parisuhteen seksielämän kehittymisestä suhteen alusta nykyhetkeen ja puheessa seksuaalisten mielihalujen jakamisesta kumppanille. Diskurssit norminmukainen – vapaus kilpailevat haastateltavien keskusteluissa seksiin käytetystä ajasta ja arjen stressinaiheuttajista, jotka tuottavat haasteita tyydyttävän seksielämän ylläpitoon, sekä puheessa ympäröivän maailman luomista normeista, jotka määrittelevät, mikä on sopivaa ja ihanteellista seksuaalisuuden harjoittamista.

5.1 Yksilön tarpeet – parisuhteen tarpeet

Yksilön tarpeiden ja parisuhteen tarpeiden diskurssit kilpailevat haastateltavien keskusteluissa, jotka käsittelevät yksilöllisten seksuaalisten tarpeiden tyydyttämistä sekä seksiin liittyvää tasapuolisuuden vaatimusta ja toisaalta suhteeseen sisältyviä velvollisuuksia. Parisuhteessa kohtaavat kahden ihmisen yksilölliset käsitykset liittyen seksuaaliseen tyydytykseen sekä hyväksytyksi ja kuulluksi tulemiseen. Parit neuvottelevat sopivasta seksin harrastamisen määrästä, tavoista ja ajankohdista yhdessä. Keskusteluissa seksin merkityksestä parisuhteelle ja seksuaalisten mielihalujen pyytämisestä kumppanilta parit määrittelevät ihanteellisen parisuhdeviestinnän olemusta sekä sitä, millainen on ihanteellinen parisuhteen seksielämä. Tässä luvussa esittelen tapoja, joilla parit puheessaan suosivat yksilön tai parisuhteen tarpeiden diskursseja keskusteluissa siitä, miten heidän suhteessaan sovitaan seksin harrastamisesta. Yksilön tarpeiden ja parisuhteen tarpeiden diskurssit esiintyvät parien puheessa seksin merkityksestä, parisuhteen velvollisuuksista, kumppanin tarpeiden hyväksymisestä, uhrautumisesta sekä kumppanin kunnioittamisesta.

Seuraavissa otteissa parit pohtivat haastattelumateriaaleissa esittämäni kysymystä seksin tärkeydestä itselleen ja parisuhteelleen.

Esimerkki 1

Tomi: ”Kuinka tärkeää seksi on...” Mulle, no aika tärkeää. Tai siis, mä sanoisin että tosi tärkeää, tai siis, mä en voisi kuvitella eläväni seksittömässä suhteessa.

Neeta: Joo siis kyllä mä myös ajattelen että se on tosi tärkeää ja että mun mielestä se seksin toimivuus on jotenkin yhteydessä silleen kaikkeen muuhunkin. Tai silleen että, mitenhan sen nyt sanois, vaikee jotenki kuvitella että jos seksi ois aivan katastrofaalisen huonoa, niin että se suhde ois muutenkaan välttämättä kauheen toimiva. (H9)

Esimerkki 2

Sami: Niin tuota, seksillä ainakin minulle itselleni on todella suuri merkitys sillä tavalla et se on yks tärkeimpiä asioita, että mun mielestä on hankala kuvitella että itse eläisin seksittömässä parisuhteessa. Joskus oon ollu sellasessa parisuhteessa, missä seksiä on ollu minulle aivan liian vähän ja se on hirveetä. Se käy itsetunnon päälle sellanen.

Erika: Niin no, samanlaisia kokemuksia itselläki ollu ja tulee kieltämättä vähän semmonen fiilis et mikä mussa on vikana? (H1)

Esimerkki 3

Liisa: Nii, nii. Ja toisaalt sit jos aattelee muuta perhe-elämää ni kylhän se että ehkä se johtuu näist uusperhekuvioist ku on jo yhen semmosen perheen tavallaan, niinku tietyssä määrin perheen hajoamisen kokenu, niin se että me pidetään huolta toisaalt sit mejän parisuhteesta ja siihen liittyen seksielämästä nii, on niinku tavallaan tietyssä määrin siinä mielessä tavoitteellista myös et mä haluan et me onnistutaan myös perheenä, et me huolehditaan mejän perheestä. Ja se tavallaan on se, että mejän parisuhde toimii, on elinehto mejän perheelle ja se että mejän seksi toimii on elinehto mejän parisuhteelle. Mutta ei se oo niinku tosiaan aino ja se siis suhteutuu kaikkeen muuhun. (H6)

Esimerkissä 1 Tomin ja Neetan puheessa seksi näyttäytyy tärkeänä osana parisuhdetta. Tomin lausumassa ”mä en voisi kuvitella eläväni seksittömässä suhteessa” seksitön suhde on jotain, jota hän ei pystyisi edes kuvittelemaan. Lausumassa seksittömyys työnnetään marginaaliin ja suhde, joka sisältää seksiä näyttäytyy normin mukaisena. Kuitenkin Tomin lausumassa häneen itseensä viittaava ”mä” -sana ja hänen käyttämänsä konditionaalimuotoinen verbi ”voisi kuvitella” paljastavat toisen mahdollisuuden elättelyn. Vaikka hän ei pidä seksitöntä suhdetta omalla kohdallaan mahdollisuutena, hän ottaa lausumassaan huomioon, että jollakin toisella parilla suhde voisi olla myös seksitön. Myös Neetan mukaan seksi on olennainen osa parisuhdetta. Neetan puheessa seksi on kytköksissä parisuhteen muihinkin osa-alueisiin ja näin hänen puheessaan seksi saa suuren merkityksen parisuhteen toimivuuden indikaattorina.

Esimerkissä 2 Sami ja Erika nostavat yksilön tarpeiden näkökulmaa esille, jolloin parisuhteen yhteisten tarpeiden diskurssi on heidän puheessaan vaimennettuna. Samin ja Erikan puheessa seksille ladataan merkityksiä yksilön itsetuntoa parantavana toimintana. He molemmat suosivat elämistä suhteessa, jossa seksiä on tarpeeksi. Eläminen suhteessa, jossa seksiä on liian vähän, on Samin puheessa ”hirveetä”. Sami ja Erika rakentavat parisuhteelle merkitystä suhteena, jonka tarkoitus on rakentaa suhteen osapuolten hyvää itsetuntoa, jonka ylläpitämisessä seksin harrastamisella on merkittävä osa.

Esimerkissä 3 Liisa tuo esiin, että seksistä täytyy pitää huoli, koska se on elinehto myös perheen koossa pysymiselle ja näin hänen puheessaan parisuhteen tarpeiden diskurssi saa keskeisen aseman. Liisan mukaan seksi on tärkeää nimenomaan parisuhteen toimivuuden kannalta. Hän tuo myös esille, että seksi ei ole ainoa tärkeä osa-alue parisuhteen vuorovaikutuksessa sanomalla ”*mutta ei se oo niinku tosiaan ainoo*”.

Aineistossa yksilön tarpeiden ja parisuhteen tarpeiden kilpailevien diskurssien sisällä esiintyvät tasapuolisuuden, velvollisuuden ja uhrautumisen teemat. Puhe tasapuolisuuden ja velvollisuuden vaatimuksesta ilmentää täten yksilön tarpeiden sekä parisuhteen tarpeiden diskursseja. Esimerkeissä 4 ja 5 haastateltavat käsittelevät tasapuolisuutta seksissä.

Esimerkki 4

Olli: Yks sellanen ehdotus ois myös se että niinkun oppis tavallaan näkee sen, että se parisuhteessa rakasteleminen ja sellanen on silleen niinkun yhteistä hommaa tavallaan että, oppii haluamaan sillon kun toinenkin haluaa. Tai siis niinku siis, miten se nyt ois silleen että, haluaa sitä hetkeä jolloin molemmat haluaa. Niinku, näin.

Petra: Niin ja ettei sitä aattele just silleen ainakaan antamisena ja saamisena vaan että, et se on yhteistä ja tasa-arvosta ja tasapuolista. Vaikka sit, no tietysti voi sitten siinä nimenomaisessa toiminnassa harrastaa vaikka roolileikkejä jos haluaa, mutta siis, nii vaan jos molemmat haluaa. Mut siis ihan tässä ehkä sellanenki että kyllähän niit omia halujaan voi tyydyttää itte tiettyyn rajaan asti. (H8)

Esimerkki 5

Aleksi: Sen verta on jouduttava myöntymään sen halukkaamman osapuolen että, aina ei voi saada, ei edes parisuhteessa.

Maria: Ja onhan siin kuitenkin silleen niinkun sekin periaatteessa että, et jos ei se haluttomampi halua itse yhdyntää esimerkiksi, tai ei halua niinkun suuseksiäkään tai ei halua edes niinkun käsityöstä toista, niin tota, niin voi siihen kuitenkin silleen niinkun jollain tapaa sit osallistua, Esimerkiks jos toinen haluaa että on siinä läsnä esimerkiks niinku alastomana pötköttää siinä sängyllä, edes sen verran osallistuu. Niin, niin sekin on tietysti yks keino olla niinkun semmosta seksuaalista kanssakäymistä ilman sitä sellasta, niinku yhdyntää tai tämmöstä. (H10)

Esimerkissä 4 Ollin muille pareille antaman neuvon sanat ”*oppis tavallaan näkee sen, että se parisuhteessa rakasteleminen ja sellanen on silleen niinkun yhteistä hommaa---*” asettavat parisuhteen yhteisten tarpeiden diskurssin keskeiseksi. Hänen puheenvuorossaan hylätään diskurssi yksilöllisistä seksuaalisista tarpeista siten, että seksin pitäminen yhteisenä asiana tuodaan esille ajatuksena, jonka ihminen voi ”oppia”. Tämä asemoi seksin yhteisen luonteen oikeelliseksi tavaksi ajatella, ja yksilöllisten tarpeiden korostamisen vääräksi ajatukseksi, josta voi oppia pois. Myös Petra tuo esille, että seksiä ei pitäisi ajatella antamisena ja saamisena, vaan tasa-arvoisena ja tasapuolisena. Hänen puheenvuorossaan parisuhteen tarpeiden diskurssi nousee myös keskiöön. Kuitenkin hänen lausumansa ”*Mut siis ihan tässä ehkä sellanenki että kyllähän niit omia halujaan voi tyydyttää itte tiettyyn rajaan asti*” paljastaa elättelyn myös yksilön tarpeiden diskurssille. Seksiä on siis ajateltava lähtökohtaisesti yhteisenä ja tasapuolisena, mutta jokin raja on olemassa sille, kuinka paljon yksilön tarpeiden diskurssia

voidaan jättää suosimatta. Ollin puheenvuorossa yksilön tarpeiden diskurssi on siis vaimennetumpi, kuin Petran puheessa, jossa se tuodaan esille marginaalisena diskurssina.

Esimerkissä 5 Aleksin lausuma ”*aina ei voi saada, ei edes parisuhteessa*” on jatkoa hänen aiemmalle pohdinnalleen, että parisuhteessa molemmilla osapuolilla tulee hänen mukaansa olla oikeus sanoa ei seksiä haluavalle kumppanille ja toisaalta molemmilla on myös oikeus harrastaa itsetyydytystä. Aleksin lausumassa on näkyvillä kompromissi, jossa halukkaampi osapuoli saa luvan tyydyttää omat tarpeensa ja toisaalta suostuu hyväksymään, että ei voi vaatia seksiä parisuhteelta. Aleksin sanat ”*ei edes parisuhteessa*” kumoavat kulttuurisen näkemyksen, jonka mukaan parisuhde on tae säännöllisen seksin saamiselle. Aleksin lausuma tuo sen sijaan esiin näkemyksen, jonka mukaan parisuhteen osapuolilla ei ole toisiaan kohtaan seksin velvoitetta. Hänen puheessaan täten kumotaan yksilön tarpeiden diskurssia. Marian puheenvuorossa sen sijaan yksilön seksuaalisten tarpeiden diskurssi saa keskeisemmän aseman kuin Aleksin lausumassa. Marian puheenvuorossa sana ”*kuitenki*” paljastaa odotuksenvastaisuuden: vaikka seksistä pitäisi sopia yhteisesti, on myös olemassa yksilöllisiä seksuaalisia tarpeita, joiden tyydyttämiseen kumppani on jollakin tavalla velvoitettu osallistumaan.

Osassa haastatteluita tuodaan eksplisiittisemmin esiin näkemystä seksistä yksilöllisten tarpeiden tyydyttäjänä, jonka mukaan parisuhteeseen tai rakkauteen sisältyy jonkinlainen vaatimus auttaa kumppania seksuaalisten tarpeiden tyydytyksessä. Seuraavissa esimerkeissä Teemu ja Pauliina sekä Jaakko ja Heli käsittelevät kumppanin seksuaalisten tarpeiden tyydyttämisen velvollisuuden teemaa.

Esimerkki 6

Teemu: Nii meidän tapauksessa nainen ilmoittaa että ”ei, nyt ei vaan niinku sovi” tai ”okei, tehään nyt sit näin” ja sit se on niinku sovittu juttu, et naisen ei niinku todellakaan tarvitse välttämättä niinku kokea tyydytystä siinä, tai siis, seksuaalista tyydytystä. Hän voi kokea semmosta niinku, onks tää nyt reilua sanoa tämmöst niinku velvollisuuden täyttämisen tunnetta. Ei se nyt, kuulostaa aika banaalilta, mut tota.

Pauliina: Onneks tätä ei nyt tapahdu kovin usein.

Teemu: Niin, ehkä pointti nyt tässä on siis se et keskustelemalla voidaan käydä läpi se että, toinen voi saada seksiä, vaikka toista ei välttämättä huvita harrastaa seksiä, niin että toinen voi kokea tyydytyksentunteen ilman että sen tarttis kokea siitä huonoa omaatuntoa että se pakottaa toisen seksiin, jos toinen on niinku valmis silleen et ”no mä voin”.

Pauliina: ”Voin tarjota itseni käyttöösi.”

Teemu: Nii, ”voin osallistua itsetyydytyshetkeesi”.

Pauliina: Aa, totta, joo!

Teemu: Se vois olla aika hyvä, semmonen niinku ”itse en koe tarvetta saada seksuaalista tyydytystä mutta voisin osallistua seksuaaliseen itsetyydytyshetkeesi”. (H3)

Esimerkki 7

Jaakko: Mut se on kyl myös mukavaa et jos on selkeesti semmonen tilanne et toinen haluaa kovasti ni sit on myös mahdollisuus ikään ku pyytää toista niinku jeesaamaan sen asian kanssa.

Heli: Nii, niinpä, nii.

Jaakko: Ja tuo, myös tätä tapahtuu ja sen ei tarvi tarkottaa sitä et sit niinku molemmat ikäänku saisi siinä, vaan toinen voi antaa toiselle esimerkiks orgasmin ja...

Heli: Niinpä, ja se on mukavampaa ku tavallaan se että et toinen menis vaan makuuhuoneeseen ja pistäis oven kiinni ja runkkais.

Jaakko: Se ois kamalaa.

Heli: Niin no mun mielest seki olis ihan ok jos se sujuis sillai hyvässä hengessä mut mun mielestä se on tosi kivaa siis että...

Jaakko: Nii tai koska me voidaan tehdä se näinkin.

Heli: Niin ni, no se vähän vastas tohon seuraavaan, et jos toinen haluaa ja toinen ei ni silloin voidaan myös sopia niin et jos se, se on tietysti eri tilanne jos toinen on niinku kipee tai jotenki henkisesti huonona tai...

Jaakko: Nii.

Heli: Ni silloin ei tietenkään. Mut et jos on niinku vaan semmonen että, no, toinen on kauheen himoissaan ja toista ei niin huvita ni sit se voidaan silti niinku ratkaista, tehdä kompromissi. (H7)

Esimerkissä 6 Teemun ja Pauliinan puheessa esiintyy parisuhteen velvollisuuksien teema. Teemun ensimmäisessä puheenvuorossa hän sanoo, että seksiin osallistuminen silloin kun sitä ei halua itse, voi tuoda kumppanille velvollisuuden täyttämisen tunteen seksuaalisen tyydytyksen tunteen sijaan. Velvollisuudesta seksiin osallistuminen on siis hyväksyttävää, mutta se ei tuntuisi hyvältä jatkuvana tapana. Teemu jatkaa sanomalla, että tässä on kyse yhteisen keskustelun kautta tehtävästä päätöksestä. Hänen lausumassaan *”toinen voi saada seksiä, vaikka toista ei välttämättä huvita harrastaa seksiä”* sana *”vaikka”* paljastaa odotuksenvastaisuuden. Seksin kulttuurissa määriteltyyn olemukseen kuuluu molemminpuolinen halu, mutta Teemun lausuma kyseenalaistaa tämän ehdottamalla, että onkin hyväksyttävää harrastaa seksiä, vaikka vain toinen osapuoli on halukas. Teemun puheenvuoro suosii täten voimakkaasti yksilön tarpeiden diskurssia. Toisaalta Teemun ja Pauliinan vuoropuhelussa lausumista *”kuulostaa aika banaalilta”* ja *”Onneks tätä ei nyt tapahdu kovin usein”* paljastuu, että velvollisuudentunnosta harrastettavaa seksiä ei pidetä kuitenkaan kaikista ihanteellisimpana tapana. Nämä lausumat tuovat parisuhteen tarpeiden diskurssia esille marginaalisena. Esimerkissä 6 on täten läsnä balanssin (*balance*) tavoittelu, joka Baxterin (2011, 138) mukaan merkitsee tilannetta, jossa suhteen osapuolet päätyvät ratkaisuun, joka niin tyydyttää kuin epätydyttää molempia. Epätasapuolinen seksi ei ole paras mahdollinen keino, mutta se tarjoaa jonkinlaisen ratkaisun tilanteeseen. Silloin, kun pari kokee halujen epätasapainoa, he saattavatkin suosia yksilön tarpeiden diskurssia, koska se mahdollistaa tässä tapauksessa halukkaan osapuolen seksuaalisen tyydytyksen velvollisuusajattelun kautta.

Esimerkissä 7 Jaakon ja Helin keskustelussa ovat läsnä samat teemat kuin Teemun ja Pauliinan keskustelussa. He suosivat puheessaan yhdessä harrastettavan seksin merkitystä, ja pitävät itsetyydytystä vähemmän miellyttävänä muotona harrastaa seksiä. Heidän keskustelussaan on

näkyvillä segmentaatio (*segmentation*), joka kuvaa tilannetta, jossa kontekstista riippuen vuorovaikutussuhteessa suositaan eri diskursseja (Baxter, 2011). Segmentaatio kuuluu diakroniseen erotteluun (*diachronic separation*), jolla kilpailevien diskurssien kirjallisuudessa viitataan diskurssien keskeisten ja marginaalisten asemien vaihteluun. Jaakko ja Heli suosivat yksilön tarpeiden täyttämisen diskurssia tilanteessa, jossa toisen osapuolen halut ovat kasvaneet suuriksi. Kompromissin tekeminen on heidän puheessaan hyvä vaihtoehto silloin, jos toinen haluaa seksiä kovasti ja toinen ei. Yksilön seksuaalisten tarpeiden diskurssia ei kuitenkaan suosita tilanteessa, jossa kumppani on sairaana tai voi huonosti.

Haastateltavien puheessa suhtautumisesta siihen, että kumppani ei halua seksiä samaan aikaan, näkyvät velvollisuuden ja hyväksynnän teemat. Seuraavissa otteissa haastateltavat puhuvat seksiin suostuttelusta ja erilaisista tavoista suhtautua seksuaalisten halujen epäsuhtaisuuteen.

Esimerkki 8

Satu: Mutta tota, mut ehkä kans, no se on must yks aika tärke juttu et ei niinku suuttuis sille toiselle jos se ei halua seksiä.

Ilja: Nii.

Satu: Tai sillai niinku et sil voi olla jotain niinku...

Ilja: Taustalla.

Satu: Takana ja todennäköisesti onkin ja niinku...

Ilja: Vaik kyl se alkaa niinku pidemmän päälle sit varmaan harmittaaki.

Satu: Nii, mut niinku mua esimerkiks, mä mietin jälkikäteen sitä kevättä just, et mä oisin tavallaan toivonu et sä olisit ollu mulle vähän silleen et 'hei et niinku et sä et voi olla tollee, et me harrastetaan niin vähän'.

Ilja: Nii mä annoin sulle aika paljon niinku speissii. (H5)

Esimerkki 9

Pauliina: Kysymys kolmetoista.

Teemu: Kolmetoista.

Pauliina: Haluammeko seksiä useimmiten samaan aikaan... No ei.

Teemu: Ei, ei.

Pauliina: Tai yleensä silloin jos mul on semmonen halu päällä, niin sullakin todennäköisesti on, mutta silloin kun sulla on niin mulle välttämättä oo.

Teemu: Niin, tai mä osaan herätellä seksuaalisen haluni, mä osaan myös tukahduttaa sen. Mun on aika helppo nostaa se pintaan ja tukahduttaa se pois.

Pauliina: Et sul on enemmän joustavuutta näitten niinku, tai sä joudut joustamaan enemmän mun aikataulun mukaan. Onks se nyt sit kivaa?

Teemu: Se on olosuhde, ei se sen kummempaa oo. Se on vähän niinku maanantaikin on olosuhde. Aina maanantaiaamut, vaik ne tuntuu pahalta, ni se ei oo tekosyy se on olosuhde. (H3)

Esimerkissä 8 Satu ja Ilja puhuvat, että kumppanille ei pitäisi suuttua jos hän ei halua seksiä, sillä kumppanilla on todennäköisesti jokin taustasy syy kieltäytymiseensä. Satu sanoo, että on ”*tärke juttu*” ettei suutu kumppanille. Myöhemmin hän viittaa aiempaan kevääseen, jolloin hän halusi merkittävästi vähemmän seksiä kuin Ilja. Tätä hän kuvailee sanoilla ”*oisin tavallaan toivonu et sä olisit ollu mulle vähän silleen et 'hei et niinku et sä et voi olla tollee, et me harrastetaan niin vähän'*”. Sanat ”*oisin tavallaan toivonu*” paljastavat elättelyn diskurssille yksilöllisten seksuaalisten tarpeiden täyttämisestä. Satun lausumissa on näkyvillä diskurssien

aseman vaihtelu kontekstista riippuen (*segmentation*), jossa jokin diskurssi dominoi tietyssä tilanteessa ja on marginaalisempi toisessa (Baxter, 2011, 127). Yleisesti hän suosii diskurssia parisuhteen yhteisistä tarpeista, jolloin seksiä ei ajatella epätasapuolisena velvollisuuden täyttämisenä. Kuitenkin tilanteessa, jossa seksiä ei ole ollut pitkään aikaan, voi hän suosia yksilön seksuaalisten tarpeiden diskurssia.

Esimerkissä 9 Pauliina ja Teemu keskustelevat siitä, miten heidän halunsa eivät aina kohtaa. Pauliina tiedustelee Teemulta, onko hänestä kivaa joutua joustamaan Pauliinan halukkuuden mukaan. Sanoilla ”*onks se nyt sit kivaa?*” Pauliina ilmaisee oletuksen, että joustaminen on Teemulle epämieluisaa. Teemu vastaa tilanteen olevan vain olosuhde kuten maanantaiaamutkin ja että vaikka maanantaiaamut tuntuvat pahoilta, ne ovat vain olosuhde. Seksuaalisten halujen ajoittainen kohtaamattomuus parisuhteessa on Teemun puheessa siis väistämätön ilmiö, johon voi suhtautua yhtä hyväksyvästi ja neutraalisti kuin maanantaiaamuihinkin. Esimerkissä 9 Pauliina ja Teemu siis hylkäävät ajatuksen velvollisuudesta tyydyttää kumppanin tarpeet joka tilanteessa ja asettuvat näin parisuhteen yhteisten tarpeiden diskurssin taakse.

Useammassa haastattelussa parit puhuvat, että kumppanille on hyvä selvittää syy siihen, miksi kieltäytyy seksistä. Näissä lausumissa kuuluu kulttuurinen käsitys, jonka mukaan seksuaalinen halu kumppania kohtaan on olennainen osa parisuhdetta. Seuraavassa katkelmassa Anna ja Elisa keskustelevat pidempään jatkuneen seksuaalisen haluttomuuden käsittelystä parisuhteessa.

Esimerkki 10

Anna: Nii et se ei välttämättä niinku riipu siitä henkilöstä kenen kanssa niinku vois olla seksiä vaan se voi olla henkilökohtanen niinku suru, just sillai et, ”voi vitsi ku mua ei huvita ja ei haluta”. Et mä haluisin haluta. Et se ei välttämättä niinku liity siihen että toinen ois jotenki epämiellyttävä tai vastenmielinen.

Elisa: Mut siitähän niinku tulee tavallaan molempien niinku ongelma tai jotenki.

Anna: No tulee.

Elisa: Et tavallaan ettei niinku yksin kärsis siitä tai yksin syyllistäis itseään et ku niinku...

Anna: Tai siit ois tosi tärkeä puhuu et mist se johtuu. Ja olla selvää kummallekin. Et toinen tietää myös miks. (H2)

Esimerkissä 10 Anna ja Elisa puhuvat, että haluttomuuden hetket täytyy selittää kumppanille jollakin kumppanista ulkoisella tekijällä, jotta tämä ei ota tilannetta henkilökohtaisesti. Elisan lausumassa ”*Mut siitähän niinku tulee tavallaan molempien niinku ongelma tai jotenki*” suositaan parisuhteen yhteisten tarpeiden diskurssia. Myös seksuaalinen haluttomuus otetaan yhteiseksi ongelmaksi eikä jätetä vain toisen osapuolen ratkaistavaksi. Tässä lausumassa siis nostetaan parisuhteen yhteisten tarpeiden diskurssia keskiöön. Annan lausumassa ”*Tai siit ois tosi tärkeä puhuu et mist se johtuu. Ja olla selvää kummallekin. Et toinen tietää myös miks*”

paljastuu näkemys siitä, että seksuaalinen halu kumppania kohtaan on kuitenkin eräänlainen normi, josta poikkeamiselle olisi hyvä löytää syy. Jos halua ei jossakin hetkessä ole, sen syyt olisi hyvä selittää kumppanille. Tässä lausumassa kuuluu myös yksilön tarpeiden suosimista, joskin hieman marginaalisempana.

Osa pareista tuo puheessaan esille näkemyksen, että seksiä voi harrastaa myös muiden kuin oman kumppanin kanssa. Sami (esimerkki 11) sekä Liisa ja Heikki (esimerkki 12) pohtivat tilannetta, jossa seksiä voi harrastaa myös parisuhteen ulkopuolisten ihmisten kanssa.

Esimerkki 11

Sami: On joo ei se tuota, se on tosi hankalaa tota, lähinnä vihjeet semmosille ihmisille joka, tää ei varmasti sovi kaikille taas, nii mikä on itellä ainakin mitä tuossa tulee mieleen on et oikeesti keskustelkaa, keskustelkaa, keskustelkaa. Ja tehkää sopimuksia. Koska parisuhdehan voi olla ihan hyvä muilta osin, mut et jos toinen selkeesti haluaa enemmän niin saisko se toinen sit hakea sitä seksuaalista tyydytystä esimerkiks muualta. (H1)

Esimerkki 12

Liisa: Paitsi sit jos se on sillee et toinen on aseksuaalinen ja ne on polyamorisia ja toisella on sille semmonen niinku aseksuaalinen romanttinen suhde sen toisen kanssa mut sit sil on esimerkiks joku toinen suhde jossa sil on sitte nää seksuaaliset jutut.

Heikki: Joo eli siis se on tää niinku yksi tällainen ratkaisumalli tuli juuri tästä eli, se että ei ole mitään tarvetta olla monogaminen. Jotkut ihmiset on monogameja niinkun luonnostaan, mut sit jos ei ole, niin siitä voi käydä keskustelua parisuhteessa että voisiko tehdä niin että on, et jommallakummalla on useempia suhteita. Ja siinä ehkä sellanen että on hirveen tärkeitä, että luopuu sellasesta ajatuksesta et olis tavoteltavaa että minä olen kaikki tuolle toiselle ihmiselle. (H6)

Esimerkissä 11 Sami esittää puheenvuorossaan, että suhteessa koettavaan halujen epätasapainoon on mahdollista kokeilla ratkaisua, jossa halukkaampi osapuoli voisi saada seksuaalisen tyydytyksen suhteen ulkopuolelta. Hänen lausumassaan suositetaan siis yksilön tarpeiden tyydyttämisen diskurssia. Hänen lausumassaan kohdassa ”*tää ei varmasti sovi kaikille taas*” on taustalla kulttuurissa keskeisessä asemassa oleva diskurssi siitä, että parisuhteessa olevien ei kuulu harrastaa seksiä muiden kuin oman kumppanin kanssa. Hänen puheessaan seksuaalisten halujen epätasapainoisuus kumppanien välillä ei johda automaattisesti siihen, että suhde olisi huono. Yksilöiden tarpeita seksuaaliseen tyydytykseen voidaan siis suosia kulttuurisesti poikkeukselliselta tuntuvalta tavalla, jos se mahdollistaa muilta osin hyvän parisuhteen jatkuvuuden.

Liisan ja Heikin keskustelussa (esimerkki 12) käsitellään polyamoriaa, joka on parisuhdemuoto, johon kuuluu lähtökohtainen mahdollisuus useisiin samanaikaisiin seksi- tai romanttisiin suhteisiin. Liisa pohtii puheenvuorossaan mahdollisuutta suhteeseen, johon ei kuulu lainkaan seksiä, jonka rinnalla voi olla seksuaalisia tekoja sisältävä suhde. Heikki jatkaa, että ratkaisu seksuaaliseen haluttomuuteen voi löytyä monogamiasta luopumisesta. Hänen

lausumassaan ”*ei ole mitään tarvetta olla monogaminen*” on kyseessä negaatio, jossa diskurssi monogamiasta parisuhteen oletusarvoisena muotona otetaan huomioon ainoastaan siten, että se hylätään täysin.

Esimerkeissä 11 ja 12 esiintyy näkemyksiä, joiden mukaan parisuhdetta voi pitää yllä ilman parin keskinäistä seksiä. Näissä näkökannoissa suhteessa painotetaan parisuhteen vuorovaikutuksen muita osa-alueita ja seksuaaliset tarpeet ovat läsnä suhteessa osapuolten henkilökohtaisina tarpeina, joiden tyydytys voi tapahtua suhteen ulkopuolella. Parien keskustellessa poly- ja monogamian teemoista, parisuhteesta rakentuu yksikkö, joka on merkityksellinen muilta kuin seksuaalisilta osiltaan. Parisuhde rakentuu edellisissä näytteissä säilyttämisen arvoiseksi suhteeksi, vaikka se ei tarjoaisikaan väylää täyttää osapuolten kaikkia seksuaalisia tarpeita. Edellä olevissa otteissa suositaan sekä parisuhteen tarpeiden että yksilön tarpeiden diskursseja. Parisuhteen jatkuvuuden varmistaa siis, että yksilö saa seksuaaliset tarpeensa tyydytetyiksi. Haastateltavien puheessa luvasta harrastaa seksiä muiden kuin oman kumppanin kanssa rakentuu diskursiivinen hybridi (*hybrid*). Hybridi on lausumaketjun kohta, jossa kaksi vastakkaista diskurssia sekoittuu yhteen tuottaen uusia merkityksiä (Baxter, 2011). Hybridissä diskurssit säilyvät edelleen tunnistettavasti erillisinä, mutta eivät ole enää vastakkaisia. Tekemällä päätöksen avoimesta suhteesta yksilön tarpeiden ja parisuhteen tarpeiden diskurssien tasavertainen suosiminen muodostaa uuden tilanteen; kun suositaan molemman yksilön vapautta toteuttaa seksuaalisuuttaan omalla tahdillaan, myös parisuhteen jatkuvuuden mahdollistavat tekijät toteutuvat.

Parien puheessa seksi saa merkityksiä fyysisten tarpeiden täyttäjänä, kuten käsittelin edellä. Haastateltavien puheessa seksiin liitetään myös läheisyyden tematiikka, josta Anna ja Elisa keskusteleivat seuraavassa näytteessä.

Esimerkki 13

Anna: Samalla tavalla kun on lupa niinku syttyä ni sit on lupa hiipuu.

Elisa: Ja et sit, et sit kannattaa jutella ettei käy niin et toinen on vaan silleen et ”ei nyt”. Sit toinen ihmettelee et no johtuukse just siitä mun pahanhajuisesta hengityksestä vai...

Anna: Just ne oletukset ja sellaset, tärkeä keskustella et miks jotain ja sitte se, että aattelis et se on niinku talletus läheisyyspankkiin kuitenkin se hetki. Jos on joku hyvä hetki ni sit se voi niinku tavallaan maksaa itensä takas. Jos nyt vaik ois heterosuhde ni se mies vois ajatella että, et se kannatti se pussailuhetki et seuraaval kerralla sitte se voi muistua mieleen sille naiselle.

Elisa: Joo sul on tämmönen hyötynäkökulma ehkä sitte.

Anna: Joo mul on sellanen.

Elisa: Utilitaristinen. Mul tuli joku tosta mieleen. Nii siis ehkä semmonen neuvo et, tai emmä tiää onks se neuvo, mut semmonen että voi vaan todeta et just et nyt ei niinku tee mieli mut et halitaanko tai pussaillaanko tai...

Anna: Nii et sais läheisyyttä molemmat kuitenkin.

Elisa: Et ”Nyt en välttämättä halua seksiä, mutta käviskö läheisyys?”

Anna: Nii, ettei torju sillai toista kokonaan. Sen pelossa että sen läheisyyden täytyisi johtaa, et ois niinku selvää molemmille, et sen ei täydy johtaa yhtään mihinkään. Et on lupa olla vain läheisyyttä. (H2)

Anna ja Elisa keskusteleivat (esimerkki 13) tilanteista, joissa toinen kumppaneista lähtee mukaan seksiin, vaikka ei ole ennakolta tuntenut seksuaalista halua tilanteessa. Annan mielestä on hyväksyttyä, että halu hiipuukin kesken kaiken. Hänen lausumassaan ”*aattelis et se on niinku talletus läheisyyspankkiin kuitenkin se hetki*” sana ”*kuitenkin*” paljastaa odotuksenvastaisuuden, jossa kamppailevat kaksi kilpailevaa merkitystä. Lausumassa yksilön seksuaalisten tarpeiden diskurssia työnnetään hetkellisesti taka-alalle ja nostetaan parisuhteen yhteisten tarpeiden diskurssia ilmaisemalla, että keskeytyneeseenkin seksiin voi olla tyytyväinen. Seksin ei siis tarvitse Annan mukaan edetä loppuun asti ollakseen hyödyksi parisuhteelle. Annan käyttämä sana ”*läheisyyspankki*” ottaa huomioon parisuhteen vuorovaikutushistorian vaikutukset nykyhetkeen. Annan ja Elisan keskusteluotteessa kielletään diskurssi velvollisuudesta tuottaa toiselle seksuaalista nautintoa ja sen sijaan korostetaan yhteisten läheisten hetkien merkitystä parisuhteen tulevaisuudelle.

Läheisyys nousee haastateltavien puheessa keskeiseksi parisuhteen vuorovaikutukselle. Puheessa läheisyydestä parit suosivat parisuhteen tarpeiden diskurssia, mutta siinä kuuluvat myös yksilön tarpeiden diskurssit. Läheisyyden saaminen parisuhteessa liitetään muun muassa henkilökohtaiseen hyväksytyksi tulemisen tunteeseen. Parisuhteen tarpeiden diskurssit ovat keskeisessä asemassa puheessa, jossa läheisyyttä, johon ei liity seksiä pidetään itseisarvoisena sekä tärkeänä osana parisuhdetta. Haastateltavat puhuvat, että seksitön fyysinen läheisyys myös luo pohjan myöhemmälle seksin harrastamiselle. Seksi on haastateltavien puheessa yksi läheisyydenosoituksen muoto, ja toisaalta he kertovat, että seksin päätavoite on yhteisen läheisyyden kokeminen. Haastateltavat sanovat, että vaikka seksuaalista halua ei olisi, on muuta fyysistä läheisyyttä tärkeää pitää yllä. Haastatteluissa ehdotetaan myös, että ratkaisuksi seksuaaliseen haluttomuuteen parit voivat kokeilla fyysistä läheisyyttä, jonka ei tarvitse johtaa seksiin. Läheisyydelle rakentuu haastatteluissa suuri merkitys parisuhteen hyvinvoinnille itseisarvoisena ja toisaalta seksuaalista kanssakäymistä helpottavana toimintana. Läheisyyspuheessa korostuu parisuhteen tarpeita suosiva diskurssi, sillä läheisyydestä puhuttaessa haastateltavat korostavat fyysisen läheisyyden merkitystä parisuhteen läheisyyden rakentajana, mutta eivät tuo esiin kompromissien tarvetta muun kuin seksuaalisen läheisyyden järjestämisessä. Seksitön läheisyys saa heidän puheessaan tasavertaisen ja mutkattoman merkityksen luonnollisena osana parisuhdetta, joka ei vaadi yksilöiltä kompromissien tekemistä.

Haluttomuuden tai parisuhteen osapuolten halujen epätasapainon, ratkaisemiseksi haastateltavat tarjoavat yhteistä avointa keskustelua. Keskustelu ratkaisuehdotuksina korostuu haastatteluissa, eikä kukaan haastateltavista suosi puhumattomuutta. Avoimuuden teema nousee esille keskustelun kuvauksissa sekä toiveena siitä, että kumppanin seksuaalisiin toiveisiin suhtauduttaisiin avoimella ja positiivisella asenteella. Keskustelu korostuu haastatteluissa myös muuten, kuin ongelmanratkaisussa; haastateltavat pitävät keskustelua pohjana seksin harrastamiselle ja seksin tyydyttävyydelle. Keskustelun avulla parit voivat toteuttaa seksuaalisia toiveitaan sekä sopia muista seksiin liittyvistä käytännöistä. Lisäksi parit kertovat keskustelleensa myös seksin jälkeen siitä, miltä seksi oli tuntunut, jolloin keskustelu tulee myös osaksi itse seksitapahtumaa. Keskustelun lisäksi parien puheessa kuunteleminen ja kumppanin asemaan asettuminen olivat asioita, joita tarjottiin ratkaisuehdotukseksi seksuaaliseen haluttomuuteen. Parien puheessa seksuaalisten halujen sovittamisessa korostui täten yksilön hyväksytyksi tulemisen tarpeet niin seksuaalisine haluineen kuin haluttomuuksineen. Toisaalta parisuhteen tarpeiden diskurssin suosiminen näkyy keskustelua painottavissa keskustelukatkelmissa siten, että parien puheessa korostuu näkemykset siitä, että seksiin liittyvistä asioista tulisi sopia yhteisesti keskustellen. Haastattelupuheessa parisuhteen seksielämästä muotoutuu monimuotoinen ilmiö, jossa parit tasapainottelevat tarpeiden tyydytetyksi tulemisen sekä henkilökohtaisen valinnanvapauden ja koskemattomuuden teemojen välillä. Balanssi yksilön tarpeiden ja parisuhteen tarpeiden diskurssien välille saavutetaan keskustelemalla sekä kumppanin hyväksymisen kautta. Vaikka seksi ei aina sujuisi juuri kuin pari tai yksilöt toivoisivat, tärkeintä on, että asenne kumppania kohtaan on avoin ja hyväksyvä.

5.2 Luottamus – vaihtelu

Luottamuksen ja vaihtelun jännitepari liittyy haastateltavien puheessa siihen, minkälaisia merkityksiä parit antavat vaihtelulle seksissä sekä pitkäaikaisen kumppanin tuttuudelle ja suhteessa vallitsevalle luottamukselle seksuaaliviestinnän kontekstissa. Luottamuksen ja vaihtelun diskurssipari muistuttaa relationaalisen dialektiikan tutkimuksissa yleiseksi suhteissa esiintyväksi jännitteeksi havaitun pysyvyyden ja muutoksen välistä jänniteparia. Pysyvyyden ja muutoksen välinen jännite (jota voidaan myös kutsua ennustettavuuden ja yllätyksellisyyden jännitteeksi) viittaa ihmissuhteen järjestyksen ja rutiinien tarpeeseen sekä toisaalta samanaikaiseen toiveeseen spontaaniudesta ja yllätyksellisyydestä (Erbert, 2000). Luottamuksen ja vaihtelun diskursseissa on löydettävissä myös pysyvyyden ja muutoksen sekä ennustettavuuden ja yllätyksellisyyden teemoja. Diskurssi tunnistettiin kuitenkin luottamuksen

ja vaihtelun diskurssiksi, sillä parit pohtivat teeman alla oman luottamussuhteensa kehittymistä ja sen seksielämää parantavaa vaikutusta. Muutos on haastateltavien puheessa väistämättömästi parisuhteeseen kuuluva asia, joka halutaan hyväksyä. Vaihtelu sen sijaan näyttäytyy haastateltavien puheessa asiana, johon halutaan pyrkiä ensisijaisesti parisuhteen sisällä, keskinäisten uusien kokeilujen kautta. Haastateltavien puheessa luottamuksen diskurssi esiintyy keskeisenä. Parit painottavat keskustelussaan luottamuksen ja kumppanin tuttuuden merkitystä suhteensa seksielämälle ja tutun kumppanin kanssa harrastettavaa seksiä pidetään parempana kuin uusien tai yhden illan seksikumppanien kanssa. Uuden ihmissuhteen seksiä kuvaillaan muun muassa ”säättämiseksi” tai ”räpiköimiseksi”. Parit myös sanovat, että heidän seksinsä on parantunut vuosien myötä kokemuksen, kumppanin tuntemisen ja luottamuksen lisääntyessä.

Luottamuksen ja vaihtelun diskursseissa parien puheessa korostuu puhumisen ja viestinnän lisääntymisen merkitys. Haastateltavien mukaan luottamuksen lisääntyminen parisuhteessa on johtanut siihen, että keskusteleminen seksistä on tullut helpommaksi. Seksistä puhumisen helpottumisen parit sen sijaan lukevat seksielämää parantavaksi ja seksuaalista tyytyväisyyttä lisääväksi asiaksi. Seuraavassa otteessa Sami ja Erika keskustelevat siitä, mihin he ovat nykyisin tyytyväisiä seksielämässään.

Esimerkki 14

Sami: Parasta varmaan nykyään on se, että on se tuota luottamus siihen seksissä että tää toinen on tuttu, kumppani on tuttu. Voi luottaa siihen, että kelpaa sellasena ku ite on. Ja toisaalta ei sitten tarvii ihan hirveesti sitä erikseen viritellä ja arpoo ja miettiä, että mikähän se nyt oikein nyt passaa ja mikä ei passaa ja niin eespäin, koska tutulta kumppanilta voi kysyä sitä asiaa että ”hei oisko tällönen ok?” No se on varmaan ehkä parasta.

Erika: Mun mielestä parasta on se aika rento suhtautuminen molemmilla koko seksiin. Et ei tarvi olla vakavaa, ei oo niin justiin jos ei välillä ihan onnistukaan.

Sami: Nii silloin voi nauraa sillä tavalla että tuota. Ei tässä oo pitkä aika sitten ku oli vaan jotenki semmonen päivä ettei vaan lähteny, että tuota. Oli niinku, mitenkä se nyt oli, oli sekä kovaa että liukasta mutta ei osunu ja sitten tuli kuuma ja hiki ja nii eespäin. Sitä ei voinu muuta ku nauraa et nyt tää ei vaan onnistu.

Erika: Joo. Se oli hedelmällinen alotus se. Mut joskus käy niin ja sitten ku tietää että vaikka nyt kävi niin ni kylläpä sitä luultavasti joskus myöhemmin onnistuu.

Sami: Niin sehän siinä on et tuota kuitenkin nykypäivänä ku parisuhde edenny siihen pisteen, että tuntee toisen riittävän hyvin nii se voi olla melko varma että sitä on ehkä vähän myöhemminkin vaikka just nyt ei ois. (H1)

Samin puheenvuorossa (esimerkki 14) suositetaan luottamuksen diskurssia. Sami kuvailee nykyisen parisuhteensa seksielämässä parhaiksi asioiksi luottamuksen ja kumppanin tuttuuden. Sami sanoo, että parasta seksielämässä nykyisin on, että hän voi luottaa siihen, että kelpaa tutulle kumppanille sellaisena kuin on. Tutulta kumppanilta voi hänen mukaansa myös kysyä, minkälaiset asiat käyvät seksissä, eikä asiaa tarvitse vain miettiä itsekseen. Erika tuo esiin, että hänestä parasta on molempien rento suhtautuminen seksiin, ettei seksin epäonnistumista

tarvitse ottaa vakavasti. Sami liittyy parisuhteen etenemisen ja kumppanin tuntemisen varmuuteen siitä, että yksi epäonnistunut seksikerta ei tarkoita sitä, että seuraavalla kerralla seksi ei onnistuisi paremmin. Samin suosiessa luottamusta ja tuttuutta, myös epävarmuuden teema on läsnä vaiennettuna. Seksissä ei voi samalla tavalla luottaa kelpaavansa tai tekevänsä oikeita asioita sellaisen kumppanin kanssa, joka ei ole vielä tullut tutuksi. Luottamuksesta puhutaan aineistossa asiana, joka tuo parin välille rentouden ja vapautuneen ilmapiirin, jossa on helpompaa keskustella seksistä ja omista toiveistaan. Luottamuksen lisääntyessä kumppanien kokemus epävarmuus vähenee ja he uskaltavat avata kumppanilleen, minkälaisista asioista he seksissä pitävät. Tämä puolestaan parantaa heidän mukaansa parisuhteen seksielämää.

Aineistossa myös vaihtelun diskurssia nostetaan esille luottamuksen lisäksi. Seuraavissa näytteissä haastateltavat keskustelevat toiveista, jotka kohdistuvat seksissä tapahtuvaan vaihteluun, sekä seksielämän kehittämisestä.

Esimerkki 15

Ilja: ”Mitä tyytyväisyys seksiin teille merkitsee, mistä se koostuu?”

Satu: No se koostuu siitä et sitä on tarpeeksi usein ja sitä ei millasta se on.

Ilja: Niin, no, määrään ja laatuun.

Satu: Nii et, mut niinku kans se et ehkä vähän joskus tulee semmonen et toivoisi jotain niinku vaihtelua. Tai silleen et ei sillä et meillä olis jotenkin niinku hirveen tylsää seksiä mut kuitenkin. Mun mielestä mä aina ehdotan kaikkee et kokeillaan jotain niinku erilaista.

Ilja: Nii. (H5)

Esimerkki 16

Teemu: Mut ehkä me ollaan, seksielämäs me ollaan niinku, me ollaan onnistuttu laajentamaan sitä yhdyntää siitä pelkästä semmosesta lähetyssaarnaaja-asennosta hyvin monipuolisesti kaiken maailman erinäkösiin suuntiin.

Pauliina: Niin, vaik mä oon kyl vähän sillai hitaasti lämpeävä uudelle mutta, mutta tota, oon kuitenkin, nii, no joo. Uuttakin on tullut mukaan. Yritän olla avoin. (H3)

Ilja ja Satu keskustelevat (esimerkki 15) siitä, että heidän mukaansa tyytyväisyys seksiin koostuu seksin määrästä ja laadusta; sitä pitää olla usein ja sen pitää olla hyvää. Satun puheessa vaihtelun diskurssi saa keskeisen aseman hänen sanoessaan, että hän toivoisi joskus vaihtelua seksissä ja erilaisten asioiden kokeilua. Tyytyväisyyden saavuttamiseksi tarvitaan Satun mukaan laadukkaan seksin lisäksi myös vaihtelua. Vaihtelun diskurssi saa keskeisen aseman Satun puheenvuorossa, sillä hän kertoo toivovansa vaihtelua siitä huolimatta, ettei koe heidän seksinsä olevan tylsää.

Esimerkissä 16 Teemun puheessa vaihtelun diskurssi korostuu sanoissa ”*me ollaan onnistuttu laajentamaan sitä yhdyntää siitä pelkästä semmosesta lähetyssaarnaaja-asennosta hyvin monipuolisesti kaiken maailman erinäkösiin suuntiin*”. Teemu viittaa seksissä tapahtuvaan

vaihteluun *onnistumisena*, mikä paljastaa, että hän pitää vaihtelua seksissä toivottavana saavutuksena. Tässä lausumassa vaihtelun diskurssi nousee keskeiseen asemaan. Pauliinan puheessa totutut tavat ja vaihteluun pyrkiminen esiintyvät tasavertaisina; yhtäältä hän sanoo, että ei ole välittömästi mukana uusissa kokeiluissa, mutta yrittää olla avoin uudelle.

Haastateltavien puheessa vaihtelun saavuttaminen ja seksuaalisten toiveiden kertominen liitetään luottamuksen lisääntymiseen. Seksistä puhuminen suhteessa on parien mukaan lisääntynyt ja tullut helpommaksi suhteen etenemisen ja kumppaniin tutustumisen myötä. Seuraavissa näytteissä haastateltavat kertovat luottamuksen ja seksuaalisen vuorovaikutuksen lisääntymisestä parisuhteessaan.

Esimerkki 17

Elisa: Sit ehkä se, että mikä on kans mukavaa et niinku, mitä enemmän oppii toista tuntemaan niin sitä niinku tavallaan helpompaa se seksi on. Ja ettei tarvi niinku jännittää ja sitte, ehkä myöskään niinku sillai nolostella tai, ku tietää et, ku toinen tuntee nii hyvin. Ja ehkä niin, tai no emmä tiiä.

Anna: Nii, toisaalt on vaikeempi ehkä kokeilla uutta ku on niin löytyny jo joku kaava tai tietyt tavat.

Elisa: Nii tietyt tavat.

Anna: Niinku olla, tai mistä toinen tykkää tai vaikee ottaa riskiä sit välillä. Kokeilla jotai uutta. Mut se ois just tärkeitä, ettei tuu sitä lbd-syndroomaa. Nii, no ehkä se on parasta kuitenkin, et siit voi puhuu. Silloin sitä voi myös uudistaa tarpeen tullen.

Elisa: Nii ja niinku ehkä myöski se et seksin aikana, ni sit niinku rohkeammin pystyy sanomaan toiselle et nyt mä haluaisin että sä teet näin tai...

Anna: Nii kehtaa paremmin.

Elisa: Nii ja luottaa toiseen.

Anna: Se on tosi tärkeitä. (H2)

Esimerkki 18

Minna: Ja kyllä mun mielestä ku me ollaan puhuttu siit loppujenlopuks aika paljon. Tai silleen, mä oon ainaki puhunu ja pakottanu sutki puhumaan. Niin mun mielestä ollaan tehty ehkä semmosia jotain muutoksia siihen tietosesti, tai silleen ehkä lähinnä minuun liittyviä.

Juhani: Nii

Minna: Että, nii. Ei mitään siis isoa, mut esimerkiks se että on joskus käytetty sitä vibraattoria.

Juhani: Nii, nii ei oo kumminkaan, ei meillä kumminkaan semmosta oo ollu et ois jotenki tarvinnu...

Minna: Nii hulluna työstää jotain ongelmia.

Juhani: Nii.

Minna: Ja sitte, nii, mulle se on ehkä siinä mielessä iso asia että mä en ois voinu ehkä ajatella sitä silleen, se ei todellakaan oo semmonen asia, jota mä pystysin ees ehdottaa kenenkään semmosen kans johon ei niinku luota. Tai silleen, jonka kanssa ei oo läheinen että, ne on ehkä mulle semmosia vähän, silleen itelle ehkä jotenki...

Juhani: Vaikeita tai semmosia.

Minna: Nii vaikeita juttuja, tai silleen, käsitellä. (H4)

Annan ja Elisan keskustelunäytteessä (esimerkki 17) luottamus nostetaan keskeiseksi diskurssiksi tuomalla esiin kumppanin tuntemisen merkitystä seksin harrastamisen helpoudelle. Elisan mukaan seksi on helpompaa, mitä paremmin kumppanin tuntee ja tutun kumppanin kanssa ei tarvitse myöskään tuntea nolouden tunteita. Annan lausumassa *”toisaalt on vaikeempi ehkä kokeilla uutta ku on niin löytyny jo joku kaava tai tietyt tavat”* sana *”toisaalt”*

elättelee mahdollisuutta vaihtelun diskurssille. Anna jatkaa, että hänestä vaihtelu on tärkeää, jotta suhteeseen ei tule ”*lbd-syndroomaa*”. Tällä hän viittaa termiin *lesbian bed death*, jota käytetään kuvaamaan tilannetta, jossa naispari ei harrasta lainkaan seksiä. Anna puheenvuoroissaan nostaa täten vaihtelun diskurssin luottamuksen diskurssin rinnalle sanomalla, että uusien asioiden kokeilu on tärkeää seksielämän jatkuvuuden kannalta. Anna ja Elisa tuovat esiin, että puhuminen mahdollistaa seksielämän uudistamisen. Tutulle kumppanille voi rohkeasti sanoa, mitä toivoo seksin aikana. Esimerkissä 18 Minna ja Juhani keskustelevat muutoksista, joita he ovat tehneet seksielämäänsä. Keskustelussa on näkyvissä puhumisen haasteellisuuden teema. Minna sanoo, että on pakottanut Juhanin puhumaan ja tuo esiin, että hän itse kokee tietyistä asioista keskustelemisen vaikeana. Minna sanoo, että vibraattorin käyttämisen ehdottaminen Juhanille oli hänelle iso asia. Vaihtelupuhe ilmenee esimerkeissä 17 ja 18 toiveena siitä, että seksielämä uudistuu ja pysyy vireänä ja tyydyttävänä uusien kokeilujen myötä. Ilman kumppanin tuntemista ja luottamuksen syntymistä parisuhteessa olisi vaikea uudistaa seksielämää molempia osapuolia tyydyttäväksi. Annan ja Elisan sekä Minnan ja Juhanin keskustelunäytteissä luottamuksen diskurssi ja vaihtelun diskurssi muodostavatkin diskursiivisen hybridin (*hybrid*). Minnan lausuma ”*se ei todellakaan oo semmonen asia, jota mä pystysin ees ehdottaa kenenkään semmosen kans johon ei niinku luota*”, paljastaa hybridin. Minnan mukaan uuden asian, vibraattorin käytön, ehdottaminen ei olisi onnistunut ilman keskinäistä luottamusta. Annan ja Elisan keskustelussa kumppanin hyvä tunteminen voi johtaa sekä seksielämän kuihtumiseen että uudistamiseen. Heidän keskustelussaan kuitenkin tuodaan esille seksielämän uudistamisen merkitystä, jonka heidän puheessaan mahdollistaa mahdollisuus puhua seksistä kumppanin kanssa. Näissä keskusteluotteissa luottamus ja vaihtelu eivät ole enää vastakkaisia diskursseja, vaan sulautuvat toisiinsa luoden uuden merkityksen. Lausumat osoittavat, että suosiessaan luottamuksen diskurssia, pari voi samalla asettua myös vaihtelun diskurssin taakse. Esimerkeissä 17 ja 18 vaihtelupuhe liittyy niin olennaisesti luottamukseen, että vaihtelua ei oikeastaan ole niissä olemassa ilman luottamuspuhetta.

Vaihtelun lisäksi ikääntyminen ja ajan kuluminen, minkä seurauksena parisuhteen seksielämässä tapahtuu muutoksia, ovat aiheita, jotka esiintyvät haastateltavien keskusteluissa vaihtelupuheen vierellä. Seuraavissa otteissa Heikki ja Liisa sekä Pauliina ja Teemu puhuvat muutoksista, joita parisuhteessa ja yksilöissä voi ajan saatossa tapahtua.

Esimerkki 19

Heikki: Joo no sitten niinkun sellanen, mitä mä en ole ihan vielä varma miten se tulee vaikuttamaan suhteeseen ja et onks se niinkun pysyvä vai joku väliaikainen juttu vai mikä, mutta mä olen nyt huomannut tässä niinkun viimeaikoina että mun tää tavallaan niinkun sex drive on ollu alentumaan päin. Ja sillä tavalla että se niinku laittaa tavallaan niinku arvioimaan jotain

prioriteetteja ja muita uusiksi ja se aika näyttää sit et miten se vaikuttaa. Mut tosiaan se et mä nään itse että sen kanssa, et molemmat ihmiset muuttuu ajan kanssa ja se suhde muuttuu, niin sitä on hirveen helppoo jämähtää tekemään sitä samaa. Ja meki ollaan välillä jämähdetty tekemään sitä samaa kunnes jossain vaiheessa me tajutaan, että eihän tää toimi ollenkaan niille ihmisille ja sille elämäntilanteelle jossa me ollaan ja sit ihan tietosesti korjataan suuntaa ja haetaan uutta. Et se on niinku sitä, niinku ilman sellaista, niin se tota hirveen herkästi jäisi sellaseen tavallaan tapaan toimia, joka ei ole hyvä parisuhteelle eikä kummallekaan meistä.

Liisa: Joo me puhutaan ja tavallaan analysoidaan ehkä meidän omia päitä ja seksii ja parisuhdetta ja kaikkee.

Heikki: Elämää ja yhteiskuntaa.

Liisa: Koko ajan hirveesti, ja se auttaa sitä että, ja se että tietosesti niinku suhtautuu silleen, että ei oo sellanen, et se ei oo semmonen niinku staattinen asia vaan että ihmiset saa muuttua ja seksi saa muuttua. Ja niinku toistaseks me ollaan muututtu vaan niin et, et jotenki, että toisessa on sit toisii asioita joita rakastaa enemmän esillä välillä ja sitte toisia välillä. Et ei oo sellanen niinku, et muutos ei tarkota sitä et se menis niinku, ois asiat loppumas välttämättä, vaan se on niinku semmonen että, uusii asioita muodostuu. (H6)

Esimerkki 20

Pauliina: Jos jäät kehittymättä niin sitten et menesty.

Teemu: Tai et, vaik tuntuis hyvältä et ensimmäistä kertaa harrastat seksiä lähetyssaarnaaja-asennossa ”ai että se tuntu kivalta ja hyvältä, täydellistä”.

Pauliina: ”Täydellistä.”

Teemu: Ni sitte, sitä seuraavan kuusyt vuotta saman ihmisen kanssa, nii se saattaa ehkä jossain vaiheessa tuntua tylsältä. Jos ei oo sit niinku valmis kehittämään sitä, ni sitte tota, se jää tylsäks tai sitte ryhdytään etsii jotain muita tämmösiä tapoja löytää mielenkiintoa omaan seksielämäänsä. Nii. Näin.

Pauliina: Nii, ja se olis tietty ihan kivaa jos ne muut asiat tapahtuis sen ihmisen kanssa josta oikeesti välittää. (H3)

Heikin ja Liisan keskustelussa (esimerkki 19) muutos näyttäytyy väistämättömänä tosiasiana, jonka pari joutuu kohtaamaan. Iän ja parisuhteen yhteisien vuosien kasvaessa seksi saattaa jäädä vanhalle tasolle, jolta se pitää tietoisesti tuoda pois. Muutos on heidän puheessaan asia, joka aiheuttaa sen, että seksiin on etsittävä uusia tapoja. Liisan puheenvuorossa vaihtelun diskurssia suositaan lausumassa, jossa hän toteaa, että ihmiset ja seksi saavat muuttua. Vaihtelun diskurssi tulee hänen puheessaan siis esiin ilmaisuissa siitä, että parisuhteessa joutuu itsestä riippumatta tapahtuvan muutoksen vuoksi kokeilemaan uusia tapoja harrastaa seksiä. Heikin ja Liisan katkelmassa parisuhteen seksielämä näyttäytyy ei-pysyvänä osa-alueena, jonka jatkuva muutos on hyvä tiedostaa.

Parien puheessa vaihtelun diskurssia painotetaan myös puheessa siitä, että pitkän parisuhteen seksielämä vaatii kehittämistä ja avoimuutta uusien tekniikoiden tai asentojen kokeilemiselle. Keskusteluissa nousee esiin muun muassa se, että kehon muutokset ja erilaiset sairaudet johtavat siihen, että parin on kokeiltava erilaisia seksitapoja. Puheessa aktiivisesta kehittymisestä ja uusien kokeilujen tekemisestä nousee esille näkemys siitä, että seksuaalinen yhteensopivuus suhteessa ei ole muuttumaton, jo suhteen alussa määritelty asia. Esimerkissä 20 Teemun ja Pauliinan keskustelussa vaihtelun etsiminen parisuhteen seksielämässä asetetaan jopa ehdoksi pitkän parisuhteen jatkumiselle ja uskollisuudelle. Teemun lausuma ”tai sitte

ryhdytään etsii jotain muita tällöisiä tapoja löytää mielenkiintoa omaan seksielämään” suosii yksilön tarpeiden diskurssia. Pauliina toteaa, että olisi hyvä, jos uudet kokeilut tapahtuisivat tärkeän kumppanin kanssa. Mikäli seksielämä parisuhteessa kulkee vuodesta toiseen samalla tavalla, voi vaihtelun kokeminen vaarantua yksilötasolla ja johtaa siihen, että uusia kokemuksia haetaan suhteen ulkopuolelta. Pauliinan ja Teemun keskustelussa vaihtelun diskurssi asetetaan tasavertaisesti luottamuksen rinnalle. Heidän puheessaan molemmat ovat tärkeitä parisuhteen hyvinvoinnille. Esimerkki 20 havainnollistaa sitä, että diskurssiparit usein liittyvät ja sulautuvat myös toisiinsa. Tässä esimerkissä vaihtelun etsiminen voi tarkoittaa yksilön tarpeiden suosimista. Kuitenkin tämä voi johtaa tekoihin, jotka vaarantavat parisuhteen jatkon. Kuitenkin saman kumppanin kanssa voisi heidän mukaansa kokea uutuudenviehätystä seksissä tapahtuvan vaihtelun kautta. Vaihtelun diskurssia suosimalla he suosivat siis puheessaan myös parisuhteen tarpeiden diskurssia.

5.3 Norminmukainen – vapaus

Norminmukaisen ja vapauden diskurssit liittyvät haastateltavien puheessa normatiivisiin odotuksiin ja paineisiin, joita parit kohtaavat ympäristön taholta. Normeja luovat ihanteellista seksielämää määrittelevät kulttuuriset ihanteet ja paineita tuottavat parisuhteen, parisuhteen ulkopuolisen elämän haasteet sekä sukupuoliin liitetyt stereotypiat. Norminmukaiseen diskurssiin sisältyvät diskurssit norminmukaisesta yhteiskunnan jäsenestä sekä norminmukaisesta parisuhteen seksielämästä. Vapauden diskurssi esiintyy parien puheessa, joka pyrkii kumoamaan ulkopuolelta tulevat paineet. Lisäksi vapauden diskurssia myös joudutaan painamaan taka-alalle, koska ulkopuoliset velvoitteet vievät mahdollisuuden vapauden diskurssin suosimiseen. Keskusteluissa näyttäytyvät ympäristön määrittelemä norminmukainen seksielämä ja lausumat, joissa parien ja yksilöiden vapautta yksilöllisyyteen korostetaan. Norminmukaisen ja vapauden diskurssit ovat kytköksissä distaaliin ennestään puhuttuihin lausumiin, jotka esiintyvät kulttuurissa yleisesti, sekä distaaliin ei vielä puhuttuihin lausumiin, joissa on läsnä odotus siitä, miten valvova vastaanottaja (*superaddressee*) reagoi puhujan lausumaan. Parit uudelleentuottavat siis puheessaan yhteiskunnassa jo puhuttuja diskursseja ihanteellisesta parisuhteesta sekä luovat uutta merkitystä osittain kumoamalla parisuhteeseen kytkettyjä kulttuurisia normeja.

Seksin sopiva lukumäärä tai tiheys on asia, jolle parit kieltäytyvät antamasta yleistason määritelmää. Heidän puheessaan vapauden diskurssille annetaan valta lausumissa, joissa haastateltavat korostavat parien yksilöllisyyttä ja hylkäävät kulttuurista kumpuavat säännöt

koskien toimivaa parisuhteen seksielämää. Ihanteellista parisuhdetta määritellään täten yksilöllisyyden kautta; parien mukaan jokainen parisuhde on erilainen ja parit saavat sopia omasta seksin harrastamisestaan keskinäisesti. Ulkopuolelta määritellyt ihanteet eivät haastateltavien mukaan toimi, vaan luovat haitallisia paineita. Sen sijaan seksin aikatauluttaminen etukäteen näyttäytyy haastateltavien puheessa joko stressaavana ja paineita aiheuttavana tai positiivisena toimintana, joka voi auttaa paria pitämään yllä säännöllistä seksielämää. Seuraavissa näytteissä haastateltavat pohtivat näkemyksiään liittyen haastattelukysymyksissä esitettyyn väitteeseen ”on ihanteellista että seksiä on vähintään kerran viikossa”.

Esimerkki 21

Anna: Viitonen: ”Minkälaisia ajatuksia teille herää väitteestä: ’on ihanteellista että seksiä on vähintään kerran viikossa?’” Naistenlehti.

Elisa: Naistenlehtihömpää.

Anna: Joo, ei se, ei niinku, ei sitä voi määritellä mitenkään yleispätevästi kaikille aina ja kaikkialla. Koska on ihanteellista että elämä rullaa radallaan ja kaikki menee sillee rutiinilla ja kaikki tuntuu kivalta ja on onnellista. Ja kerran viikos voi olla ihan hyvä sillä, semmosel hetkel, mutku elämä vaan on joka viikko vähän erilaista. Nii jollain viikol voi olla viis kertaa ja jollain ei yhtään kertaa.

Elisa: Nii munki mielestä, en ois kauheen huolestunu siitä, jos on viikkoja ettei oo yhtään, tai et mun elämä voi olla edelleen hyvin ihanteellista ilman sitä yhtä kertaa. (H2)

Esimerkki 22

Juhani: No tavallaan se on tietysti ihan hyvä miettiä, että sitä seksiä pitää olla, mut sit taas joku semmonen määrien laskeminen on jotenki... Jotenki tosi, jotenki ikävää. Että pitäis olla joku tietty määrä. Koska kumminki se vaihtelee niinku ihan että.

Minna: Nii, siis se että aletaan määrittää jotain ihanteita, nii ei oo mun mielestä hyvä koska se on niin yksilöllistä tai... Ja myös niinku yksilöllistä sen parisuhteen kannalta että mikä kellekin sopii. Mutta tota, mut sitte se on ehkä se, että pitkässä parisuhteessa tai sit ku niinku vakiintuu, niinku. Et kyllä mä meilläkin huomaan sen, että sitä tavallaan, välillä sitä niinku unohtaa harrastaa seksiä tai silleen. Että ku on arjessa paljon tekemistä ja sit että on sitte vaan niinkö, että tekee kaikkea ja menee illalla nukkumaan, niin sit tuntuu että ei sille seksille niinku jää aikaa tai jotenki että...

Juhani: Nii ja sit se helposti just sillon, helposti sit tulee niin, että jos oiskin aikaa niin sitkin tekee jotain muuta. (H4)

Esimerkissä 21 Anna ja Elisa kumoavat haastattelumateriaaleissa esitetyn väitteen ”On ihanteellista, että seksiä on vähintään kerran viikossa” määrittelemällä sen *naistenlehtihömpäksi*. Anna ja Elisa liittävät tällä tavoin väitteen tiettyyn ryhmään, jota he kutsuvat alentavalla termillä ”hömpä”. Tässä tapauksessa pilkattava ryhmä on naistenlehdet ja niiden tekijät tai mahdollisesti lukijat. Kyseessä on Bakhtinin (1981, viitattu lähteessä Baxter, 2011) määrittelemä diskursiivisen leikkittelyn väline, veijari (*rogue*), jonka tarkoituksena on asettaa diskurssi kyseenalaiseksi liittämällä se johonkin tiettyyn ihmiseen tai ryhmään, jota sen jälkeen pilkataan. Esimerkissä 21 väite seksistä kerran viikossa ihanteellisena asemoidaan siis naurunalaiseksi ja näin tällä tavoin hylätään. Anna jatkaa sanomalla, että seksin määrää ei voida määritellä yleispätevästi kaikille. Hänestä ihanteellista on, että elämä kulkee rutiinilla ja että on onnellista. Onnellisuuteen ja hyvältä tuntuvaan elämään eivät siis kuulu normatiiviset säännöt

sille, miten usein parisuhteessa täytyy olla seksiä. Tässä esimerkissä vapauden diskurssi nostetaan keskeiseksi, sillä puheessa ulkopuolelta tulevat määritelmät ihanteellisesta seksielämästä hylätään. Annan ja Elisan mukaan seksin ei tarvitse olla säännöllistä ainakaan viikottasolla, jotta seksielämä olisi ihanteen mukainen.

Myös Juhani ja Minnan mukaan (esimerkki 22) ihanteellisen seksin määrän asettaminen yleisellä tasolla on huono asia, sillä heidän mielestään parisuhteet ovat yksilöllisiä. He siis hylkäävät norminmukaisuuden ja nostavat keskiöön vapauden diskurssia. Minnan puheenvuorossa ”*Mutta tota, mut sitte se on ehkä se, että pitkässä parisuhteessa tai sit ku niinku vakiintuu, niinku. Et kyllä mä meilläkin huomaan sen, että sitä tavallaan, välillä sitä niinku unohtaa harrastaa seksiä tai silleen*” sana ”mutta” paljastaa elättelyn mahdollisuudelle, että seksin harrastamisen määrästä voisi parisuhdetasolla kuitenkin pitää jollakin tavalla kirjaa. Juhani jatkaa sanomalla, että seksin harrastamisen sijasta saattaa päätyä tekemään jotakin muuta, vaikka seksille olisi aikaa. Heille määrien laskeminen ulkopuolelta tulevana vaatimuksena on epäihanteellista, mutta saavuttaakseen säännöllisen seksielämän, voi jonkinlaisessa aikataulutuksessa olla myös järkeä, jotta seksi ei unohdu. Heidän puheessaan ulkopuolelta tuleva norminmukaisuus hylätään ja tukeudutaan diskurssiin vapaudesta määritellä itse ihanteellinen seksielämä. Heidän puheessaan vapauden diskurssin suosimiseen saattaa silti liittyä seksin aikatauluttamista.

Heli ja Jaakko ovat löytäneet keinon järjestää aikaa seksille pitämällä kerran viikossa ”seksimaanantain”, josta he keskusteleivat seuraavassa näytteessä.

Esimerkki 23

Heli: ”Muuttunut”. No toki niin, että siin on ollu enemmän niitä sellasia hiljaisia kausia jolloin, meillähän on ollu niinku molemmilla semmosia jaksoja, jolloin on niinku selkeesti kiinnostanu seksi vähemmän. Ja myöski ihan semmoset kaikki just kiireet ja sellaset on vaikuttanu että, että meillä on ollut vähemmän seksiä. Kuten samaten myöski se että me ollaan nähty vähemmän kuin ihan siinä ensimmäisinä vuosina, että ei olla ollu niin tiiviisti koko ajan yhdessä. Taas muistamme volyymin, ja kyllä olemme pyrkinet tekemään muutoksia siihen tietoisesti kehittämällä seksimaanantain.

Jaakko: Nyt on maanantai.

Heli: Eli seksimaanantain idea on yksinkertaisessa nerokkuudessaan se, että joka maanantai, joka maanantai harrastamme yhdessä seksiä. Ja sitten siinä on ollu vielä sellainen idea, että aina joka toinen viikko toinen keksii ikään kuin jotain ohjelmaa siihen tai jotain pientä erityistä, jos haluaa. Tai on ikään kuin aloitteellisempi ja aktiivisempi osapuoli.

Jaakko: Vetovastuussa.

Heli: Niin.

Jaakko: Taustalla siin on todellakin ollu just se että niin kovin helposti, kuitenkin tähänki ikään ehtiny suhde jo, niin hirveen helposti se ajankäyttö jotenki kiireisinä ihmisinä se luiskahtaa siihen että, sit vaan jotenki jähmettyy joihinki semmoksiin omiin niinku väsymyksiinsä. Ja, en mä tiedä, kyl mää kokisin sen että, se et me ollaan otettu tämmönen järjestelmällinen lähestymistapa aiheeseen, se on lähentäny myös meitä siis...

Heli: Niin on.

Jaakko: Muillakin tahoilla, tosi vahvasti.

Heli: Ehdottomasti. Koska se on tuonu myös sen että, et siihen tulee se sellanen hauskuus ja jännitys, niitä seksimaanantaiohjelmaa on aivan hillittömän hauskaa suunnitella. Siit tulee semmonen et siit voi lähettää toiselle vaik jonku viestin vaikka et ”tule silloin ja tällöin, sinne ja tänne” ja siihen tulee ikään kuin sellasta odotuksen ihanaa jännitystä. Ja sitte se on kyllä niinku, sen vaikutus on ollu ihan selkee että mehän ollaan harrastettu enemmän seksiä seksimaanantaiden ansiosta muutenkin.

Jaakko: Nii se ei oo jääny todellakaan pelkästään maanantaihin joo. Muutenkin sitten. Mennäänkö seuraavaan?

Heli: Mennään vaan.

Jaakko: ”Minkälaisia ajatuksia teille herää väitteestä: ’on ihanteellista että seksiä on vähintään kerran viikossa?’” Kuulostaa aika tommoselta niinku yleistävältä ja jotenki vähän kankeelta siin mielessä että, emmä tiedä. Vaikee sanoo kyl tohon yhtään mitään, en mä, jos joku tulis sanoo mulle että on ihanteellista että seksiä on vähintään kerran viikossa, niin en mä tiedä mitä mä osaisin siihen sanoo. Ehkä et ”jaa” tai...

Heli: Nii.

Jaakko: Tai se varmaan riippuu niinku ihmisistä.

Heli: Ja tilanteesta, siinä missä on, koska eihän se niinku... Ei sille mun mielestä voi antaa mitään noin tommosta tiukkaa määrettä. Ja se että kenelle se sitten on, joillekin se voi olla ihanteellista ja joillekin joku ihan muu. (H7)

Heli ja Jaakko pohtivat esimerkissä 23, miten seksin harrastaminen on muuttunut heidän suhteensa aikana alkuajoista tähän päivään. Helin mukaan heillä molemmilla on ollut ajanjaksoja, jolloin seksi on kiinnostanut vähemmän ja lisäksi kiireet ja yhteisen ajan väheneminen ovat vähentäneet myös seksin harrastamista ja he ovat päättäneet korjata tämän päättämällä harrastaa sovitusti seksiä kerran viikossa. Jaakko kuvailee heidän ratkaisuaan sanalla ”järjestelmällinen” ja sanoo, että lähestymistapa seksiin on ”*lähentäny myös meitä*”. Jälkimmäinen lausuma paljastaa odotuksenvastaisuuden; seksimaanantai saattaa kuulostaa järjestelynä järjestelmälliseltä ja saada täten negatiivisen konnotaation. Taustalla kuuluu kulttuurinen diskurssi romantiikasta, jonka mukaan seksi rakastavaisten välillä on parasta silloin, kun se tapahtuu spontaanin halun vallatessa. He tuovat esiin, että tapa ei kuitenkaan ole vain arkinen järjestely, vaan pariskunnan läheisyyttä rakentavaa hauskaa toimintaa. He kuitenkin hylkäävät keskustelussaan väitteen kerran viikossa harrastetun seksin ihanteellisuudesta ja korostavat ihmisten yksilöllisyyttä. Helin lausuma ”*Ei sille mun mielestä voi antaa mitään noin tommosta tiukkaa määrettä*” hylkää norminmukaisuuden diskurssin. Vapauden diskurssi nousee keskiöön, kun ulkopuolelta suunnatut ihanteet hylätään.

Parien puheessa käsitellään paljon sitä, miten parisuhteen ulkopuolinen elämä ja velvollisuudet vaikuttavat seksielämään. Opiskelu- ja työelämässä ihmisten kohtaamat vaatimukset luovat yksilöä kohtaan tuottavan yksilön ihanteita ja normeja, joiden mukaan yhteiskunnan jäsenten tulisi elää. Useimmat haastateltavat nostavat työ- tai opiskelustressin asiaksi, joka on joko vaikuttanut heidän nykyisen parisuhteensa seksielämään tai voi yleisellä tasolla vähentää seksuaalista halukkuutta. Haastateltavat kuvailevat stressiä, uupumusta ja väsymystä tilaksi, jossa halut vähenevät tai häviävät kokonaan, ja jolloin seksiä välttämättä ei voi edes ajatella.

Lisäksi arjen aikataulut, kuten aamuhätykset, vievät halut harrastaa seksiä, koska mielessä illalla on vain aikaisen aamun lähestyminen. Täten haastateltavien puheessa työ- ja opiskeluelämän paineet vaikuttavat parisuhteen seksielämän järjestämiseen. Parien puheessa esiintyvät norminmukaisen yhteiskunnan jäsenen sekä norminmukaisen parisuhteen määritelmät, joiden välinen ristiriita aiheuttaa joskus haasteita seksielämän järjestämiselle. Itse seksin harrastamisesta parit eivät toivo stressin aiheuttajaa muiden kuormittavien elämänalueiden lisäksi. Seksille luodaan haastateltavien puheessa merkitys rentouttavana tekemisenä, jolle ei haluta asettaa liikaa vaatimuksia esimerkiksi määrällisesti. Toisaalta seksi on haastateltavien puheessa yksi tärkeä elämänalue, josta täytyy pitää joskus huolta järjestelmälliselläkin tavalla, kuten esimerkkien 22 ja 23 yhteydessä havaittiin.

Seuraavassa esimerkissä Satu puhuu muun elämän ja parisuhteen seksielämän yhteensovittamisesta kertoessaan ajatuksistaan, joita hänellä on seksin harrastamisesta aamupäiväaikaan.

Esimerkki 24

Satu: Nii, ei se nyt siis sillee tarkoita, et jos vaikka niinku kesäiltasin on viel valosaa myöhään et ”nyt ei”. Mut niinku, eikä se niinku, joskus saattaa olla valot päällä iltasin mut, mut aamuvalo, sellanen päivävalo on mulle jotenki et mä en niinku. Mulle tulee vähän sellanen olo et nyt niinku, koska ollaan me muutaman kerran sillee harrastettu aamusin tai aamupäivin seksiä, niin mulle tulee vähän sellanen olo, et mitä mä oon nyt tehnyt, et keskel päivää pyöriny jossain sängyssä. Et niinku, et pitäis tehdä jotain muuta, et sellanen niinku et mä oon ollu laiska.

Ilja: Oh my god, nii ihan hirveen laiska ollu, polttanu parit kalorit siinä ja tullu kumppanilleki parempi mieli ja...

Satu: Kumppanille?

Ilja: Ja hoitanu parisuhdetta ja sillee. (H5)

Esimerkissä 24 Satu kertoo, että seksin harrastaminen aamupäivällä on hänelle haasteellista, sillä hän kokee keskellä päivää seksin harrastamisen tarkoittavan, että hän on laiskotellut. Hänen puheenvuorossaan on taustalla kulttuurinen käsitys siitä, että virka-aikaan sijoittuvat tunnit tulee varata tuottavalle toiminnalle, kuten työskentelylle tai opiskelulle. Satun puheessa seksi saa siis merkityksen vapaa-ajanviettona, jota kuuluisi harrastaa johonkin muuhun aikaan kuin päivisin. Ilja sen sijaan vastustaa ajatusta ja esittelee hyviä puolia, joita seksin harrastamisella voi olla, kuten kalorien polttamisen, kumppanin mielialan kohentamisen ja parisuhteen hoitamisen. Ilja tuo tällä tavoin esille, että seksin harrastamisesta voi olla monella tavalla hyötyä. Satun ja Iljan keskustelussa esiintyvät hyvän ja tuottavan yhteiskunnan jäsenen sekä hyvän parisuhdekumppanuuden määritelmät. Heidän puheensa havainnollistaa norminmukaisen ja vapauden diskurssien syntyminen kulttuurista ympäristöstä siten, että siinä tuodaan ilmi, että ulkopuoliset vaatimukset vievät yksilöltä tietynlaista vapautta toteuttaa seksuaalisuuttaan haluamallaan tavalla. Jotta voi olla norminmukainen, tuottava yhteiskunnan

jäsen, täytyy omat ja kumppanin seksuaaliset tarpeet jättää taka-alalle. Toisaalta Ilja tuo esille, että seksin harrastaminenkin voidaan nähdä yleishyödyllisenä toimintana, eikä pelkästään itseisarvona.

Kulttuurissa liikkuu diskursseja, jotka määrittelevät miehille ja naisille sopivaa seksuaalikäyttäytymistä. Mettsin ja Spitzbergin (1996) mukaan perinteinen käsitys on, että mies on yleensä aloitteentekijä seksiin ja naisen tehtävänä sen sijaan on säädellä sitä, tapahtuuko seksiä ollenkaan osapuolten välillä. Tämän käsityksen mukaan miehet ovat naista dominoivampia osapuolia seksissä. Täten sukupuolten erot seksuaalisen halun kokemisessa oli yksi erillinen teema, joka otettiin esille haastattelukysymyksissä. Haastattelukysymyksiin sisältyi väite ”Miehet haluavat seksiä enemmän kuin naiset”, jota haastateltavia pyydettiin kommentoimaan. Seuraavassa otteessa Aleksi ja Maria keskusteleval väitteestä koskien naisten ja miesten seksuaalista halua.

Esimerkki 25

Aleksi: ”Mitä mieltä olette väitteestä: ’Miehet haluavat seksiä enemmän kuin naiset?’”
Keskimäärin ehkä mahdollista mutta, molemmista löytyy halukkaita ja haluttomia.

Maria: Nii, nimenomaan.

Aleksi: Ja eri tilanteissa erilaisia, mutta siis, kyllä se musta enemmän yksilöasia kuin sukupuoliasia.

Maria: Nii, nimenomaan. Ja toikin on mun mielestä vähän just semmonen et se niinkun, kun toi on niin yleinen käsitys, niin se asettaa paineita sit niinkun. Suorituspaineita miehille, olla halukkaita ja sit taas vastaavasti se aiheuttaa sit taas ongelmia semmosille naisille jotka on halukkaampia ku miehet.

Aleksi: Ja sit tosiaan sitä että miehen kuuluu haluta enemmän ja miehen pitää myös niinkun...
Tähän sisältyy myös se ajatus, että mies saa, nainen antaa. (H10)

Sanomalla, että seksuaalisen halukkuuden erot ovat yksilökohtaisia eikä sukupuolisidonnaisia, Aleksi ja Maria (esimerkki 26) hylkäävät puheessaan norminmukaisen diskurssin, joka määrittelee sopivan tai tyyppillisen seksuaalikäyttäytymisen standardin naisille ja miehille. Miesten suurempaa halukkuutta he pitävät mahdollisena keskiarvotasolla, mutta pitävät kulttuurista käsitystä miehen suuremmasta halusta suorituspaineita aiheuttavana. Aleksi myös haluaa hylätä distaalisen ennestään puhutun lausuman siitä, että seksi on jotakin, jota mies saa ja nainen antaa. Maria sanoo, että kysymyksessä esitetty väite yleisenä käsityksenä asettaa miehille paineita olla halukkaita ja naisille vuorostaan paineita, jos heillä on enemmän seksuaalisia haluja. Aleksi sanoo, että tällainen käsitys sanelee, että miehen kuuluu haluta enemmän. Tällä tavoin heidän keskustelussaan norminmukaisuuden diskurssi hylätään ja nostetaan keskiöön diskurssia vapaudesta, jonka mukaan naiset ja miehet saavat toteuttaa seksuaalisuuttaan haluamallaan tavalla.

Kaikki haastateltavat suosivat pääosin näkemystä, jonka mukaan seksuaalisen halukkuuden taso ei ole sukupuolisidonnainen, vaan erot ovat pikemminkin yksilöllisiä. Väite miehen suuremmasta seksuaalisesta halukkuudesta hylätään suuressa osassa haastatteluita. Biologisesti määräytyvä seksuaalinen halu on esillä marginaalisena näkökantana vain yhdessä haastattelussa. Sukupuolierot seksuaalisessa halukkuudessa näyttäytyvät haastateltavien puheessa joko yhtenä mahdollisena vaihtoehtona keskiarvotasolla, sekä täytenä myytinä tai haitallisena stereotypiana. Aineistossa kuuluu myös näkemys siitä, että sukupuolia ei ole vain kaksi.

Parit pitävät haitallisena, että kulttuurissa miesten odotetaan haluavan paljon seksiä ja naisten odotetaan haluavan vähän. Haastateltavien mukaan oletukset miesten halukkuudesta aiheuttavat miehille suorituspaineita sekä huonommuuden tunteita silloin, jos mies haluaa vähemmän seksiä. Haastateltavien mukaan naisille paineita aiheuttaa se, että naiset saatetaan tuomita huonoiksi, jos heidän seksuaalinen halunsa tai aktiivisuutensa on korkealla tasolla. Näin parit suosivat sukupuolikysymyksessä vapauden diskurssia ja hylkäävät yhteiskunnan eri sukupuolille asettamat seksuaalikäyttäytymistä koskevat normit.

6 POHDINTA

6.1 Johtopäätökset

Tämän tutkielman tavoitteena oli selvittää, minkälaisia kilpailevia diskursseja on havaittavissa vakituksessa parisuhteessa olevien keskusteluissa seksistä sekä millä tavoilla diskurssit kilpailevat parien puheessa. Parisuhdeviestinnän tutkimuksessa relationaalisen dialektiikan ja kilpailevien diskurssien teoria on tarkoituksenmukainen viitekehys, sillä teoriaa on sovellettu useissa interpersonaalisen viestinnän tutkimuksissa muun muassa perheen ja romanttisten suhteiden kontekstissa (Baxter, 2011). Kilpailevien diskurssien teoria asettuu konstruktionistisen tieteenfilosofian tutkimustraditioon, jossa ajatellaan, että todellisuus rakentuu viestinnällisten prosessien kautta (Baxter, 2011). Careyn (2007) mukaan viestinnässä luodut merkitykset ovat representaatioita todellisuudesta, jotka toisaalta luovat mallia todellisuuden rakentumiselle. Hänen mukaansa tutkimalla todellisuuden rakentumisen viestinnällisiä prosesseja voidaan vastata kysymyksiin siitä, millä tavalla ihmiset luovat merkitysten järjestelmiä sekä miten historia muuttaa näitä järjestelmiä. Hän kirjoittaa, että viestinnän tutkimuksessa on tärkeää tarkastella viestinnällisten mallien rakentumista erilaisissa viestinnällisissä konteksteissa. Kilpailevien diskurssien teoria valittiin tähän tutkielmaan, koska

sen avulla voitiin selvittää, miten parisuhteen ja seksielämän merkitykset rakentuvat vakiintuneiden parien puheessa.

Burrin (2003, 4) mukaan ymmärryksemme asioista on sidottu kulttuuriin ja historiaan, minkä tiedostaminen on olennaista konstruktionistisessa ajattelussa. Baxterin (2011) mukaan kilpailevien diskurssien teorian viitekehyksessä kerättyä aineistoa tarkastellaan ihmissuhteen vuorovaikutushistorian näkökulmasta sekä ottaen huomioon vuorovaikutuksen intertekstuaalisuuden. Teorian mukaan ihmissuhteet pohjautuvat kulttuurisiin diskursseihin, jotka syntyvät ja kiertävät kulttuurissa. Tämä tutkielma tuo uutta tietoa parisuhteen seksistä puhumisesta tarkastellessaan haastateltujen parien puheessa esiintyviä diskursseja peilaten niitä kulttuurissa vallitseviin käsityksiin parisuhteista, seksistä ja hyvästä ihmisyydestä. Tutkimalla kilpailevia diskursseja parisuhteen seksistä puhumisen kontekstissa, saadaan tietoa siitä, miten parisuhteen, toimivan parisuhdevuorovaikutuksen ja seksin käsitteitä konstruoidaan viestinnässä.

Tämän tutkielman aineistosta havaittiin kolme diskurssiparia: yksilön tarpeet – parisuhteen tarpeet, luottamus – vaihtelu ja norminmukainen – vapaus. Nämä tulokset kertovat parisuhteesta, että se on ilmiö, jossa yhdistyvät kahden ihmisen yksilölliset tarpeet, joista tehdään kompromisseja. Aineiston myötä voidaan todeta, että parisuhteeseen seksielämässä luottamuksella on merkittävä funktio, joka on keskeinen seksielämää rakentava osa-alue. Luottamuksen ohella parisuhteen seksielämässä vaihtelulla on myös keskeinen funktio, mutta sen saavuttamiseksi tarvitaan luottamusta. Lisäksi aineistosta havaittiin, että parisuhteen seksielämään vaikuttavat voimakkaasti ympäröivän yhteisön tuottamat diskurssit hyvästä parisuhteesta, hyvästä parisuhteen seksielämästä ja hyvästä yhteiskunnan jäsenyyden toteuttamisesta. Seksi ja parisuhteen seksielämä ovat siis voimakkaasti kulttuurisesti ladattu eri merkityksillä. Aineiston pohjalta voidaan todeta seksistä puhumisen kattavan monia eri asioita. Seksipuhe on seksiteknikoista ja mielihaluista puhumisen ohella puhetta parisuhteen läheisyyden tasosta, ajankäytöstä, kumppanien tasavertaisuudesta, kompromissien teosta ja parisuhteen tulevaisuudesta.

Baxterin (2011) mukaan vuorovaikutuksessa ihanteellinen tilanne on, kun dialogi on transformatiivista. Tällöin yksiääninen monologi muuttuu moniääniseksi diskurssien kilpailuksi, jossa syntyy uusia merkityksiä. Jos diskurssi huomioi vain yhden autoritäärisen äänen, merkitykset lukkiutuvat siten, ettei vaihtoehtoisille merkityksille ole sijaa. Esimerkiksi väkivaltaisessa suhteessa elävien parien viestinnässä on havaittu enemmän yksiäänisyyttä

verrattuna ei-väkivaltaisiin pareihin (Sabourin & Stamp, 1995, viitattu lähteessä Baxter, 2011, 125–126). Parisuhdeviestinnässä onkin tärkeää välttää autoritäärisen, yksiaänisen monologin syntymistä keskustelussa. Tämän tutkielman aineistossa oli havaittavissa runsaasti lausumaketjun osia, joissa puhe oli transformatiivista dialogia. Näitä kohtia olivat aineistossa lausumat, joissa ilmeni diskursiivista balanssia tai joissa diskurssit muodostivat hybridin. Transformatiivisessa dialogissa yksi diskurssi ei dominoi koko keskustelua, vaan kilpailevat diskurssit ovat siinä myös läsnä, vähintään vaiennettuina. Aineistossa hybridi syntyi luottamuksen ja vaihtelun diskursseissa. Haastateltavien puheessa luottamus ja vaihtelu sulautuivat yhteen siten, että ne eivät olleet enää vastakkaisia, vaan luottamuksen diskurssin suosiminen mahdollisti myös vaihtelun diskurssin suosimisen. Diskursiivista balanssia aineistossa löytyi kohdissa, joissa haastateltavat puhuivat tilanteista, joissa toinen kumppaneista on halunnut seksiä ja toinen ei. Näissä tilanteissa haastateltavat ovat suosineet sekä yksilön tarvetta seksuaaliseen tyydytykseen ja parisuhteen tarpeita. Heidän mukaansa haluttomampaa kumppania ei siis ole tilanteissa pakotettu yhdyntään, mutta yhteisesti sopimalla on löydetty vaihtoehto, jolla haluttomamman kumppanin fyysinen itsemääräämisoikeus turvataan ja samalla halukkaampi kumppani voi saada seksuaalisen tyydytyksen. Balanssin tapauksessa transformatiivinen dialogi siis syntyy siitä, että kumpaakin diskurssia pidetään esillä, eikä toista nosteta toista diskurssia merkittävästi keskeisemmäksi. Aineistossa puolestaan ei ollut havaittavissa voimakasta yksiaänistä monologia, vaikka osa aineistossa havaittavissa olleista diskursseista esiintyivätkin marginaalisina. Haastateltujen parien viestinnän voidaan siis katsoa olevan luonteeltaan uusia merkityksiä synnyttävää, transformatiivista dialogia.

Kaikenlaisista ihmissuhteista on olemassa kulttuurissa kiertäviä diskursseja (Baxter, 2011). Baxterin (2011) mukaan romantiikan diskurssi on merkitysten järjestelmä, joka liittyy individualistiseen ihmiskäsitykseen, jonka mukaan yksilö on vapaa tekemään suhteissaan itsenäisiä päätöksiä omien tunteidensa pohjalta. Baxter (2011) kirjoittaa, että spontaaniuden ja seikkailullisuuden arvostaminen liittyy romantiikan diskurssiin. Diskurssissa arvostetaan myös täydellistä avoimuutta kumppanien välisessä viestinnässä. Baxterin (2011) mukaan romantiikan diskurssi tulee kyseenalaistetuksi, kun kilpailevat diskurssit törmäävät siihen. On huomioitava, että Baxterin määritelmä parisuhteisiin liitetyle romantiikan diskurssille pohjaa yhdysvaltalaiseen valtakulttuuriin, joten siihen tulee suhtautua kriittisesti sovellettaessa samaa diskurssia suomalaisessa parisuhdeviestinnän tutkimuksessa. Kuitenkin voidaan katsoa, että yhdysvaltalainen romantiikan diskurssi on täällä ymmärrettävissä, sillä suomalainen

yhteiskunta on myös yksilökeskeinen ja suomalaiset tekevät valintoja parisuhteista yleisesti itsenäisesti.

Baxter (2011, 59–60) kirjoittaa, että ihmissuhteiden määrittelyssä olennaisia ovat kulttuuriset mallit, joiden mukaan suhteiden mallit rakentuvat. Kuitenkin hänen mukaansa kaikille ihmissuhdetyypeille on olemassa myös kilpailevia malleja. Kulttuuriset diskursiiviset mallit muodostuvat useista distaalisista ennestään puhutuista (*distal already-spoken*) lausumista, jotka tuottavat diskursiivista kamppailua, kun suhteen osapuolet määrittelevät suhdettaan itselleen tai ulkomaailmalle. Osa tämän tutkimuksen pareista kyseenalaistaa perinteisen, norminmukaisen parisuhteen jossa seksuaalista läheisyyttä on sallittua olla vain kahden monogamisen kumppanin välillä. Yksi haastatelluista pareista kertoi sopineensa keskenään, että romanttinen tapailu ja seksin harrastaminen muidenkin ihmisten kanssa on mahdollista.

Diskurssien tutkimisen kautta voidaankin tunnistaa ja haastaa vallalla olevia käsityksiä ja merkityksiä ja täten avata uusia diskursiivisia mahdollisuuksia. Baxterin (2011) mukaan tällaisia ihanteita ovat muun muassa heteronormatiivisuus. Heteronormatiivisuuden normit kyseenalaistuvat tämän tutkielman aineistossa jo lähtökohtaisesti siksi, että kaikki haastateltavat eivät ole heteroiksi identifioituvia. Tämän tutkimuksen keskeisiä tuloksia on, että haastatellut parit suosivat puheessaan diskurssia yksilöllisestä valinnanvapaudesta ja kumosivat kulttuurisia ihanteita tai vaatimuksia, joita parisuhdetta kohtaan asetetaan. Moni tämän tutkimuksen pareista kyseenalaisti kulttuurinormien mukaisen parisuhteen mallin muun muassa tuomalla esille, että kaikki suhteet eivät ole monogamisia eli yksiavioisia. Yhden tähän tutkimukseen haastatellun parin keskenään sopimat säännöt sallivat romanttisen tapailun ja seksin harrastamisen suhteen ulkopuolisten ihmisten kanssa. Baxter (2011) kirjoittaa, että romantiikan diskurssiin kuuluu näkemys siitä, että jokainen parisuhde on ainutlaatuinen. Tähän tutkimukseen haastatellut parit suosivat ainutlaatuisuuden diskurssia sanomalla, että seksin harrastamiseen ei ole tarkoituksenmukaista liittää yleispäteviä ihanteita tai vaatimuksia sekä sanomalla eksplisiittisesti, että jokaisen parin seksuaalinen käyttäytyminen ja halut ovat erilaisia.

Baxter (2011) kirjoittaa, että romantiikan diskurssiin kuuluu seksuaalisuuden arvossa pitäminen. Kuitenkin hänen mukaansa kaikkien parisuhteiden kohdalla seksuaalisuus ei ole yhtä merkittävässä asemassa. Esimerkiksi ikääntyneiden parien tutkimuksissa on huomattu, että seksuaalisuus ei ole asia, jonka he kokevat sopivaksi omaan elämäänsä. Tämän tutkielman haastateltavat pitivät seksiä tärkeänä osana parisuhteensa vuorovaikutusta. He kuitenkin myös

toivat puheessaan esille näkemyksiä siitä, että parisuhteeseen ei tarvitse kuulua seksiä. He myös erottivat puheessaan arjessa tapahtuvan seksistä kieltäytymisen ja pitkäaikaisen yksilön kokeman seksuaalisen haluttomuuden. Pitkäaikainen haluttomuus oli haastateltavien mukaan poikkeavuus tai sairaudesta johtuva tila, kun taas arkinen seksuaalisten halujen kohtaamattomuus näyttäytyi luonnollisena asiana, jonka kaikki parit kohtaavat. Muun muassa Sutherlandin, Rehmanin, Fallisin ja Goodnightin (2015) mukaan seksuaalisten halujen erot kumppanien kesken ovat normaali osa suhdetta, eikä halukkuudessa tapahtuvaa epätasaisuutta kumppanien välillä pitäisi nähdä ongelmana vaan ainoastaan yhtenä neuvottelua vaativana parisuhteen osa-alueena.

Aiemmissa tutkimuksissa parisuhteista on huomattu, että seksin harrastamiseen vakituksessa suhteessa liittyy velvollisuudentuntoa (Sims & Meana, 2010; Træen & Skogerbø, 2009). Tämän tutkielman haastateltavien puheessa velvollisuuden tematiikka esiintyi yksilön seksuaalisia tarpeita suosivassa puheessa. Velvollisuudentunnosta harrastettavasta seksistä oli puhetta eksplisiittisesti lausumissa, joissa tuotiin esille, että kumppanin voisi tyydyttää velvollisuudentunteen vuoksi tai implisiittisesti lausumissa, joissa ilmaistiin, että kumppanin seksuaalisen halun tyydyttämiseen olisi tärkeää osallistua jollakin tavalla. Tämä havainto oli yhtenevä Træenin ja Skogerbø'n (2009) sekä Coffeltin ja Hessin (2015) tutkimustulosten kanssa siitä, että osa ihmisistä harrastaa seksiä kumppaninsa kanssa myös silloin kun ei itse tunne seksuaalista halua, joko velvollisuudentunnosta tai osoittaakseen sitoutuneisuuttaan. Toisaalta tässä aineistossa esiintyi myös voimakkaasti diskurssi siitä, että jokaisella on oikeus kieltäytyä seksistä, ja että kieltäytyminen täytyy hyväksyä. Tämän tutkielman aineistossa parisuhteen seksielämästä muotoutuu kokonaisuus, jota ylläpidetään niin huolehtimalla kumppanin tarpeiden tyydytetyksi tulemisesta kuin hyväksymällä, ettei seksiä saa aina kun sitä haluaa.

Tässä tutkielmassa parisuhteen seksielämän keskeiset kilpailevat diskurssit käsittelevät siis yksilön tarpeita joko seksuaaliseen tyydytykseen tai seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen, jos seksiä ei tee mieli. Nämä yksilön tarpeet kohtaavat parisuhteen tarpeet, jossa diskurssit joiden välillä neuvotellaan, ovat niin fyysisen läheisyyden sekä keskinäisen kunnioituksen merkitys parisuhteen hyvinvoinnille. Näiden kilpailevien diskurssien välillä parit pyrkivät balanssiin kertoen siitä, miten he keskustelevat, tekevät sopimuksia, asettuvat kumppanin asemaan, tekevät kompromisseja tai uhrauksia sekä osoittavat hyväksyntää kumppanin tarpeita kohtaan. Parit ovat siis havainneet, että pitkässä suhteessa seksuaaliset halut eivät aina kohtaa ja ovat tyytyväisiä siihen, että kumppani osoittaa yrittävänsä olla mukana yhteisessä seksissä. Vaikka seksielämä ei sujuisi täysin kumppanien toiveiden mukaan, onkin tärkeämpää, että parisuhteen

osapuolten asenne toisiaan kohtaan on myönteinen ja avoin. Yhtäältä parisuhde vaatii sitoutumista yhteiseen elämään, mutta toisaalta suhteessa pidetään huolta ja neuvotellaan myös henkilökohtaisten tarpeiden toteutumisesta.

Tämän tutkielman haastateltavat purkivat normatiivisia odotuksia myös liittyen sukupuolten eroihin seksuaalikäyttäytymisessä. Tutkimuksissa on havaittu, että miehet toivovat enemmän yhdyntöjä, kuin naiset (Willoughby & Vitas, 2012; Coffelt & Hess, 2015) ja että mies on yleensä naista aloitteellisempi seksissä (Kontula, 2008; Vannier & O’Sullivan, 2011). Tässä tutkielmassa parit pitivät diskurssia miehen suuremmista seksihaluista marginaalissa ja nostivat keskeisemmäksi diskurssia, jonka mukaan seksuaalinen halu on sukupuolesta riippumatta yksilöllistä. Parit toivat myös esille, että seksuaalisuuteen liittyvät sukupuolistereotypiat ovat haitallisia kaikille sukupuolille. Tämä heijastelee yleistä kulttuurin muutosta, jota on tapahtunut seksuaalisuuden käsittelyssä viime vuosina. Esimerkiksi käsitteen *seksiposiitivisuus* lanseeraaminen suomalaisessa mediassa kertoo suhtautumisesta, jonka mukaan kaikki saavat olla seksuaalisesti halukkaita ja aktiivisia ilman häpeää (ks. mm. Simola, 2017). Seksiposiitivisuuden ideologian mukaan kaikki saavat sukupuolestaan riippumatta harrastaa vapaasti seksiä. Yksilöiden vapauksien lisäksi seksiposiitivisuuden kautta halutaan lisätä parien vapautta harrastaa juuri sellaista seksiä kuin he itse haluavat.

Baxterin (2011, 85) mukaan romantiikan diskurssiin kuuluu, että pari ei salaa toisiltaan mitään. Tosirakkauden ihanne vaatii siis parilta täyttä avoimuutta toisiaan kohtaan. Tämän tutkielman haastatellut suosivat avointa keskustelua seksistä. Parien puheessa ei esiintynyt lainkaan salaamisen tai kertomatta jättämisen suosimista. Seksistä puhuminen oli parien mukaan helppoa ja he tekivät sitä usein. Aiemmissa tutkimuksissa (mm. Miller-Ott & Linder, 2013) seksistä puhumisen on havaittu olevan haasteellista ja epämurkavaa. FINSEX-aineistossa viidesosa vastaajista koki seksistä puhumisen vähintään melko vaikeaksi (Kontula, 2016), jolloin on oletettava, että valtaosalle suomalaisista seksistä puhuminen ei tunnu ainakaan kovin vaikealta. FINSEX-aineistossa seksuaalisten halujen kohtaamattomuutta kokeneille pareille seksistä puhuminen kuitenkin oli vaikeampaa. Murrayn, Milhausenin, Grahamin ja Kuczynskin (2017) tutkimuksessa läheinen keskustelu kumppanien välillä johti myös seksiin. Tämän tutkielman pareilla oli ollut jonkin verran epätasapainoisuutta haluissa sekä haluttomiakin ajanjaksoja. Kuitenkin he kertoivat saavuttaneensa keskinäisillä sopimuksilla ja keskustelulla kompromisseja. Nämä tulokset näyttävät, että avoimella keskustelulla on merkittävä rooli toimivan seksielämän saavuttamisessa parisuhteessa.

Tämän tutkielman merkittävä tulos on, että parien puheessa luottamuksen diskurssi esiintyi keskeisenä. Luottamus esiintyi parien puheessa asiana, joka saavutetaan suhteessa ajan kuluessa, eikä se siis synny hetkessä. Luottamus liittyy kumppanien toisensa hyvin tuntemiseen ja siihen, että arkaluontoisia seksuaalisia toiveita uskaltaa esittää kumppanille, jonka kanssa koetaan olevan luottamusta sisältävä suhde. Luottamus mainittiin asiana, jota arvostetaan nykyisessä parisuhteessa ennen monia muita asioita ja luottamuksen tärkeys yhdistettiin nimenomaan seksiin. Luottamukselle annettiin aineistossa merkityksiä seksielämää parantavana tekijänä. Aiemmassa tutkimuksessa luottamus on niin ikään todettu tärkeäksi osaksi parisuhteen seksiä ja myös muun muassa konfliktinhallintaa (Mullinax, Sanders, Higgins, Dennis, Reece, & Fortenberry, 2016; Campbell, Simpson, Boldry & Rubin, 2010).

Luottamuksen kanssa ristiriidassa on uutuuden kokemus. Uuden suhteen viehätys esiintyi myös haastattelupuheessa, mutta luottamukselle parit antoivat merkittävästi suuremman arvon kuin uuden kumppanin kanssa koettavalle jännitykselle. Sen sijaan tämän tutkielman aineistossa luottamuksen diskurssin kanssa kilpaili vaihtelun diskurssi. Vaihtelun diskurssi muistuttaa uutuuden ja spontaaniuden jännitteitä (ks. mm. Baxter, 2004a). Seksissä koettujen yllätyksellisyyden kokemusten on aiemmassa tutkimuksessa havaittu olevan yksi osatekijä seksuaalisen halun parantumisessa (Murray, Milhausen, Graham & Kuczynski, 2017). Parien puheessa vaihtelu parisuhteen seksissä näyttäytyi asiana, jota pyrittiin luomaan erilaisin keinoin. Seksissä tapahtuva vaihtelu esiintyi haastateltavien puheessa myös merkityksellisenä diskurssina, vaikka parit puheessaan asettivat sen marginaalisempaan asemaan ja nostivat luottamuksen diskurssin keskeisemmäksi. Coolsin (2011) mukaan uutuuden onkin nähty tuovan lisäarvoa parisuhteeseen. Hänen tutkimuksessaan eri kulttuureista tulevista pareista hän havaitsi, että parit suosivat uutuuden jännitettä parisuhteen alussa, mutta myöhemmissä vaiheissa he korostivat parisuhteensa varmuutta. Tämän tutkielman merkittävimpiin tuloksiin kuuluu, että luottamus ja vaihtelu eivät parien puheessa välttämättä näyttäytyneetkään vastakkaisina diskursseina, vaan toisiaan tukevina. Luottamuksen lisääntyminen parisuhteessa tekee siis seksuaalisten toiveiden esittämisen helpommaksi, ja parantaa tämän seksuaaliviestinnän kautta tyytyväisyyttä seksielämään kokonaisuutena. Tämä tukee aiempaa tutkimusta, jonka mukaan pitkässä suhteessa seksielämä voi kehittyä kumppanin syvemmän tuntemisen kautta (Greaves, 2000).

Tämän tutkielman haastateltavien puheessa ihanteellisen seksielämän kanssa kilpailivat työ- ja opiskeluelämän suoriutumisen ihanteet kertomuksissa seksin harrastamiseen liittyvistä haasteista. Parien puheessa seksille haasteita aiheuttavat väsymys, kiireet, stressi ja masennus.

Aiemmin on havaittu, että stressi vähentää seksuaalista halukkuutta ja että seksuaalista kanssakäymistä on harvemmin arkipäivisin (Bodenmann, Atkins, Schär & Poffet, 2010) sekä parisuhteissa toivotaan, että työntekoa voisi vähentää parisuhteen yhteisen ajan lisäämiseksi (Christensen & Miller, 2006). Parisuhde-elämään liittyy siis jatkuva neuvottelu ulkomaailman jännitteiden ja parisuhteen seksielämästä huolehtimisen jännitteiden välillä.

Parien keskusteluissa seksistä parisuhteen seksuaaliviestinnästä muodostuu monimutkainen ja monitahoinen merkitysten yhdistymä, jossa parit neuvottelevat keskenään tarpeistaan ja ajankäytöstään. Tämän lisäksi he myös mukautuvat ulkomaailman paineisiin, jotka sanelevat yhteisön jäsenenä olemisen ja hyvän parisuhteen ihanteen toteuttamisen normeja. Ihannetilanteessa aikaa ja voimia riittää niin parisuhteen kuin uran kehittämiseen, mutta todellisuudessa parit joutuvat ajankohdasta riippuen suosimaan eri diskursseja. Kun työtä on hoidettavana, painotetaan norminmukaisen yhteiskunnan jäsenen diskurssia ja parisuhteen vaaliminen jätetään joksikin ajaksi taka-alalle.

Remes (2006) kirjoittaa, että diskurssianalyysin keinoin voidaan kehittää vuorovaikutusta. Aiemman tutkimuksen (mm. Kontula, 2016; MacNeil & Byers, 2005; Mark, 2012) mukaan epätyytyttävä parisuhdeviestintä ja seksielämä vähentävät tyytyväisyyttä parisuhteeseen ja edesauttavat parisuhteiden ennen aikaista päättymistä. Tutkimalla sitä, millä tavoilla parien puheessa luodaan merkityksiä seksille ja miten vuorovaikutus siirtyy kohti dialogia, jossa vaihtoehtoiset näkemykset saavat äänen, voidaan saada tietoa siitä, millainen viestintä kehittää ja pitää parisuhdetta yllä. Tätä tietoutta voidaan hyödyntää muun muassa seksuaalikasvatuksen suunnittelussa.

6.2 Tutkimuksen arviointi

Mäkelän (1990) mukaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston kattavuudelle ei ole olemassa selkeää mitta. Hänen mukaansa aineistoa ei kuitenkaan kannata kerätä heti liikaa. Tässä tutkielmassa aineistoa oli riittävästi, sillä haastatteluista havaittiin runsaasti teemoja sekä samoja diskursseja tunnistettiin läpi aineiston. Kuitenkin voidaan katsoa, että aineistoa oli jopa liikaa. Kaikki kymmenen haastattelua olivat lähes tunnin mittaisia ja litteraatin pituus oli 198 sivua. Kattavan kuvan muodostaminen aineistosta oli työlästä ja vaati useita lukuvaiheita. Pätevän analyysin saavuttamiseen kului siis enemmän aikaa, kuin olin etukäteen ajatellut. Haastattelujen pituudet noudattivat haastatteluohjeissa antamaani viitteellistä kesto, eikä niissä ollut runsaasti kohtia, joita piti jättää analyysin ulkopuolelle. Kuitenkin haastatteluja olisi

kannattanut kerätä hieman vähemmän, jolloin analysoitavan litteraatin määrä olisi ollut maltillisempi ja aineisto kokonaisuutena helpommin hahmotettavissa.

Mäkelä (1990) kirjoittaa, että kvalitatiivisen analyysin pätevyyttä voidaan arvioida muun muassa tarkastelemalla analyysiyksikön valintaa ja perusteluja sen valinnalle. Tässä tutkimuksessa analyysiyksiköksi valittiin yksittäiset lausumat, puheenvuorot, sekä temaattisesti yhtenevät keskustelunkohdat. Baxterin (2011) mukaan yksittäiset lausumat ovat osa suurempaa lausumaketjua, jossa kuuluvat kulttuuriset ennestään sekä ei vielä puhutut lausumat. Tällöin on tarkoituksenmukaista kohdistaa analyysia yksittäisestä lausumasta vielä laajemmin keskusteluotteisiin.

Mäkelän (1990) mukaan tutkimuksen arvioitavuutta lisää myös, että lukijalle on selvää, millä tavalla tutkijan päättely on edennyt analyysin aikana. Tässä tutkielmassa käytettiin Baxterin (2011) kilpailevien diskurssien analyysia varten laatimaa kontrapunktisen analyysin kehikkoa. Koska kontrapunktisen analyysin kehikossa oli paikoin epäselvyyksiä siinä, miten siirtyminen vaiheesta toiseen käy ja koska tässä tutkielmassa aineisto oli liian laaja, jouduttiin kehikosta poikkeamaan hieman. Tämä poikkeaminen johtui siitä, että analyysin vaiheissa jouduttiin palaamaan takaisin edelliseen vaiheeseen useita kertoja sekä suorittamaan aineiston lisälukuja analyysin epävarmuuden vähentämiseksi. Lopulta aineiston tiivistämisen jälkeen siitä pystyttiin muodostamaan pääteemat. Analyysin vaiheiden selvärajaisuutta vähensi myös, että diskurssien nimiä muokattiin vielä tulosten raportoimisen vaiheessa, koska raportoimisen myötä analyysi selkeni entisestään. Mäkelä (1990) kirjoittaa, että kvalitatiivisessakin analyysissa on tärkeää, että analyysi on toistettavissa, eli että lukija voi tutkimusraporttia lukiessaan päätyä samoihin tuloksiin kuin tutkija. Olen pyrkinyt selittämään teemojen sekä diskurssien nimeämiseen johtaneen analyysiprosessin mahdollisimman tarkasti, vaikka analyysiprosessi etenikin paikoin epäjärjestelmällisesti.

Tässä tutkielmassa käytettiin aineistonkeruumenetelmänä harvoin käytettyä etähaastattelun menetelmää. Etähaastattelumenetelmän lähtökohtainen haaste on, että haastateltavilta ei voi haastattelutilanteessa kysyä tarkennuksia tai selvennyksiä siihen, mitä he puhuvat. Vaikka ymmärsin valtaosin kaiken, mitä haastateltavat tarkoittivat, olisi paikoin ollut hyödyllistä pyytää haastateltavalta lisäselvennystä siitä, mitä hän tarkoitti lausumallaan. Lisäksi haastattelunauhoilla oli kohtia, joissa haastateltavat siirtyivät seuraavaan aiheeseen joko liian verkkaisesti tai nopeasti. Kasvokkaisessa haastattelussa aiheiden siirtymiä olisi siis voinut kontrolloida paremmin, jotta hedelmällinen haastattelupuhe ei jää liian pinnalliseksi tai toisaalta

sisällä toistoa. Nämä haasteet olivat kuitenkin jo etukäteen tiedossani, ja päädyin silti etähaastattelumenetelmään, koska sen mahdolliset edut juuri tälle tutkimukselle olivat suuremmat kuin mahdolliset haittapuolet. Aineistonkeruu osoitti, että valintani oli hyvä, koska selvennystä vaatineet tai suppeat keskustelunkohdat eivät kuitenkaan muodostaneet esteitä aineiston analyysille. Aineistoon perehtyminen tässä tutkimuksessa oli kuitenkin haasteellisempaa siksi, että en ollut mukana haastattelutilanteessa. Kasvokkain haastateltaessa haastatteli on itse mukana rakentamassa haastattelun vuorovaikutustilannetta. Täten asemani oli ulkopuolisempi kuin kasvokkaisen haastattelun tekijällä ja saatoin ainoastaan kuulonvaraisesti päätellä, mitä haastateltavat tarkoittavat ja minkälainen ilmapiiri haastattelussa vallitsee. Tukeuduin siis aineistoon tutustuessani haastateltavien äänensävyyn ja mahdollisiin naurahduksiin. Ilmapiiriä saattoi tulkita myös siitä, kuinka paljon haastateltavat esimerkiksi vitsailivat tai siitä, keskeyttävätkö he toisiaan usein. Tosin näistäkin piirteistä tarkkojen tulkintojen tekeminen on mahdotonta, koska vitsailu voi tarkoittaa niin rentoa kuin hermostunutta ilmapiiriä tai keskeyttäminen viitata joko kireään tai innostuneeseen keskusteluun. Joka tapauksessa koen, että sain nauhoista käsityksen siitä, kävivätkö parit keskustelua positiivisessa tai negatiivisessa hengessä. Toisaalta analyysin kannalta tämä ei myöskään ollut lopulta oleellisin osa-alue haastatteluista, koska analyysivaiheessa haastatteluihin oli suhtauduttava puhtaasti tekstinä.

Sahlstein (2004) kirjoittaa, että käytettäessä etähaastattelumenetelmää parisuhdetutkimuksessa riskinä on, että parit jättävät kertomatta joitakin ajatuksia tai tunteita. On mahdollista, että tähän tutkielmaan haastatellut parit jättivät myös puheessaan kertomatta vaikeammista parisuhdeviestinnän hetkistä, jos niistä puhuminen kumppanin kanssa tuntuu vaikealta sen lisäksi, että tilanne poikkeaa totutusta arkikeskustelusta. Toisaalta kaikki parit ottivat keskusteluissa esille parisuhteensa erilaisia vaiheita ja haasteellisiakin tilanteita, joita he olivat kohdanneet. Lisäksi he keskustelivat seksistä käyttäen ymmärrettäviä ja asianmukaisia seksuaalisuuden termejä, mikä osaltaan helpotti haastattelujen tulkintaa. Aineisto sisälsi moninaisia näkemyksiä ja laajaa puhetta eri teemoista. Voidaan siis todeta, että tässä tutkimuksessa haastateltavien itsesensuuri ei muodostunut aineistonkeruussa haasteeksi ja että tällä menetelmällä todennäköisesti haastateltavat tuottivat sellaista puhetta, jota eivät olisi kasvokkaishaastattelussa tuottaneet.

Baxterin (2011) mukaan kilpailevia diskursseja voi löytää kaikenlaisista teksteistä. Relationaalisen dialektiikan ja kilpailevien diskurssien analyysissa on tarkoitus tarkastella tekstiä sellaisenaan, eikä paneutua haastateltavien sisäisiin tarpeisiin tai motiiveihin. Remeksen

(2006) mukaan diskurssianalyysissa on tärkeää, että tutkija suhtautuu objektiivisesti aineistoonsa. Etähaastattelumenetelmän valitseminen oli varmasti tekijä, joka auttoi minua etääntymään haastateltavista ja olemaan tekemättä oletuksia haastateltavien puheen taustamotiiveista. Lisäksi poissaoloni haastattelutilanteesta takasi, että tutkijan asemani ei vaikuttanut haastattelun kulkuun, jolloin tutkielman aineisto keskittyi lähestulkoon vain parien puheeseen seksistä. On kuitenkin huomattavaa, että vaikka en ollut fyysisesti läsnä haastatteluissa, olivat haastateltavat koko ajan tietoisia etäisestä läsnäolostani, koska he suorittivat haastattelun seuraten antamiani kysymyksiä. Tällaisen aineistonkeruumenetelmän käytössä täytyy olla erityisen tietoinen tutkijan antamasta luotettavuusvaikutelmasta, jotta haastateltavat uskaltavat puhua vapautuneesti mieleen tulevista asioista. Kasvokkaisessa haastattelussa haastateltavat voivat arvioida haastateltavan luotettavuutta hänen käyttäytymisensä perusteella, mutta teknologiavälitteisessä haastattelussa luottamus täytyy rakentaa toisella tavalla (Tiittula, Rastas & Ruusuvuori, 2005). Vaihtaessani sähköposteja haastateltavien kanssa pyrin olemaan helposti lähestyttävä ja luomaan teknologiavälitteisesti luotettavaa kuvaa itsestäni tutkijana. Kerroin, että olen tavoitettavissa sähköpostitse ja puhelimitse, jos haastateltavilla on jotakin kysyttävää. Lisäksi tutkimuspyynnössä ja haastattelumateriaaleissa tuotiin esille, että haastateltavien henkilöllisyys on ainoastaan tutkijan tiedossa kaikissa tutkimuksen vaiheissa.

Kaikki haastattelut onnistuivat teknisesti ja nauhojen purkaminen sekä litterointi sujuivat vaivattomasti. Yhdellä parilla laite ei ollut tallentanut haastattelun alkua, joten he olivat joutuneet nauhoittamaan sen jälkikäteen uudelleen. Silti heidän toimittamansa haastattelu oli täysin analysoitavissa eikä poikennut muista haastatteluista. Haastattelujen äänenlaatu oli lähes moitteeton ja parien puheesta sai selvän. Haastateltavat pitäytyivät haastattelurungon teemoissa ja puhetta aiheeseen liittymättömistä asioista syntyi niukasti. Haastateltavat kävivät kaikki kysymykset läpi, mutta eri kysymysten käsittelyn laajuus vaihteli parien välillä, mikä oli luonnollista. Haastateltavat myös olivat ymmärtäneet kaikki kysymykset, eivätkä ne vaikuttaneet tuottaneen erityisiä hankaluuksia heille. Kaikki haastatteluissa mahdollisesti sattuvat virheet tai muut ongelmat pyrittiin ennakoimaan ja välttämään siten, että haastatteluohjeista tehtiin mahdollisimman selkeät. Haastattelumateriaaleissa annettiin täten tarkkoja ohjeita myös haastattelun tekniseen suorittamiseen. Haastatteluohjeita myös testattiin vapaaehtoisella pariskunnalla ja niitä muokattiin heidän kommenttinsa pohjalta. Nämä toimenpiteet olivat tärkeitä paitsi aineistonkeruun onnistumisen, myös tutkielman eettisyyden

takia. Tarkoilla ohjeilla haluttiin estää, että haastateltaville koituisi ylimääräistä vaivaa teknisten virheiden vuoksi.

Tutkimuspyyntöön vastanneet pariskunnat saivat vapauden määritellä oman suhteensa, mutta jokainen haastateltu pari oli haastatteluhetkellä parisuhteessa, jonka muoto on yleisesti ymmärrettävissä länsimaisessa kontekstissa. Osalla haastatelluista parisuhde-elämä saattoi käsittää seksiä tai romanttista vuorovaikutusta myös kolmansien osapuolten kanssa, mutta haastattelukontekstissa kaikki käsittelivät vain kyseessä olleiden kahden ihmisen keskinäistä suhdetta. Foster (2008) on kirjoittanut, että viestinnän tutkimukseen vaikuttavat vahvasti heteronormatiiviset oletukset siitä, minkälaiset parisuhteet ovat päteviä tai aitoja. Hänen mukaansa viestinnän tutkijoiden pitäisi kiinnittää tarkempaa huomiota siihen, millä tavoilla viestinnän tutkimus jättää tietynlaiset parisuhteet ulkopuolelle ja pitää heterosuhteita normina. Tässä tutkielmassa haastateltaviksi kutsuttiin pariskuntia, jotka ovat seurustelleet ainakin kahden vuoden ajan. Parien sukupuolta ei tarkoituksella rajattu mitenkään, sillä tutkittaviksi haluttiin erilaisia pareja eikä tutkielman tavoitteena ollut tehdä vertailua seksuaali-identiteetiltään erilaisten parien välillä. Lopulta haastatteluihin osallistui yhdeksän heteropariksi identifioituvaa paria ja yksi naispari sekä ainakin yksi biseksuaaliksi identifioituva henkilö. Lisäksi tämän tutkielman haastateltavissa oli osallistujia, jotka elivät jollakin tavalla avoimessa parisuhteessa. Vaikka suurin osa haastatelluista pareista oli kertomuksensa mukaan monogamisia heteropareja, ei tämän tutkielman tutkimuspyyntö rajannut erilaisia suhdemuotoja ulos ja täten noudatti Fosterin esittämää toivetta tiedeyhteisön avoimuudesta kaikille parisuhdemuodoille.

Baxterin (2011, 54) mukaan relationaalisen dialektiikan teoria ja kirjallisuus pohjautuu valtaosin tutkimukseen, joka on tehty keskiluokkaisen anglo-amerikkalaisen väestön parissa. Lisäksi hänen mukaansa kilpailevat diskurssit ovat kulttuurispesifejä. Tämän tutkimuksen haastateltavista ei kerätty sosioekonomista tai etnistä taustatietoa. Kuitenkin siitä, että haastateltavat ilmoittautuivat heti kun tutkimuspyyntö oli lähetetty Helsingin yliopiston sähköpostilistoille, voidaan päätellä, että haastateltavat ovat pääosin akateemisesti kouluttautuneita ja että ainakin parin toinen osapuoli oli sillä hetkellä kytköksissä Helsingin yliopistoon. Lisäksi haastateltavat ovat suomea puhuvia ja kaupungeissa asuvia henkilöitä. Täten voidaan olettaa, että tämän tutkielman haastateltavat ovat sosioekonomiselta sekä etniseltä taustaltaan jokseenkin homogeeninen joukko. Olin tyytyväinen siihen, että haastateltujen ikäjakauma oli 23–43-vuotiaat. Toisaalta heidän ikänsä suurimmilta osin painottuivat 30 ikävuoden molemmin puolin. Toisaalta tutkimusasetelman kannalta ei ollut

kovin olennaista, että haastateltavien iät olisivat olleet kovin vaihtelevia. Ilmoittautuneiden joukosta kuitenkin valittiin haastateltavia sen perusteella, että kaikki eivät olisi täysin saman ikäisiä, jotta saataisiin mahdollisimman rikasta aineistoa. Tutkielman haastateltavissa ei kuitenkaan ollut yhtään ikääntyneempää henkilöä, joten lopulta tämän tutkielman aineisto edustaa nuorten suomalaisten puhetta seksistä.

Tutkimusten (mm. Kontula, 2016; Ruonala & Herkama, 2015) mukaan seksistä puhuminen saattaa olla vakituissakin parisuhteissa haasteellista. Tämän tutkielman haastateltavat kertoivat seksistä puhumisen olevan heille helppoa sekä tuttua toimintaa. Onkin odotettavissa, että seksistä puhumista käsittelevään parihaastatteluun vapaaehtoisesti osallistuvat parit kokevat seksistä puhumisen lähtökohtaisesti helpoksi. Minkälaista puhetta tuottaisivat parit, joille puhuminen on ollut haasteellisempaa? Voi olla, että tässä tutkielmassa käytetyllä tutkimusasetelmalla ei saataisi hedelmällistä aineistoa ihmisiltä, joille puhuminen on vaikeaa. Tämän tutkielman tulokset havainnollistavat silti myös seksuaaliviestinnän haasteellisuutta, vaikka haastateltavien haastatteluhetken parisuhteissa seksuaaliviestintä ei ole tuottanut suuria vaikeuksia. Tämän tutkielman aineistoa voisikin hyödyntää muun muassa seksuaalikasvatusmateriaalien suunnittelussa.

Tähän tutkielmaan osallistui vain nuoria tai nuorehkoja henkilöitä, mikä johtuu oletettavasti muun muassa siitä, että haastateltavat löytyivät lopulta Helsingin yliopiston sähköpostilistoille lähetetyn tutkimuspyynnön kautta. On huomionarvoista todeta, että muiden levityskanavien kautta ei saatu lainkaan ilmoittautuneita. Saattaa myös olla, että ikääntyneiden joukossa on enemmän niitä henkilöitä, jotka eivät ole tottuneet keskustelemaan seksuaalisuudesta avoimesti, jolloin tällaiseen tutkimukseen osallistuminen ei tunnu luontevalta.

6.3 Jatkotutkimusmahdollisuudet

Tämän tutkielman haastateltavat parit toivat esiin, että olemassa on muitakin parisuhdemalleja, kuin monogaminen parisuhde. Esimerkiksi polyamorisessa parisuhteessa on mahdollista, että suhteen osapuolilla on tahollaan muitakin romanttisia suhteita. Avoimessa suhteessa sen sijaan pari luo omat sääntönsä, joiden mukaan esimerkiksi seksiä on luvallista olla muiden kuin vakituisen kumppanin kanssa. Olisi mielenkiintoista selvittää, millä tavoilla tällaisissa suhteissa neuvotellaan eri jännitteiden välillä sekä minkälaisia merkityksiä parisuhteelle ja seksille nämä parit rakentavat viestinnässään. Relationaalisen dialektiikan jännitteiden ja kilpailevien diskurssien jatkotutkimusta olisikin kannattavaa suunnata polyamoristen ja avoimessa

suhteessa elävien parisuhteiden viestintään, sillä sen avulla voitaisiin laajentaa kulttuurista ymmärrystä parisuhteeseen liitetystä merkityksistä.

Poutiainen (2009) on tutkinut suomalaisten ja yhdysvaltalaisien naisten puhetta deittailusta ja kerännyt aineistoa, jota oli tuottamassa sekä heteroseksuaalisia että ei-heteroksi identifioituvia naisia. Tämän tutkielman aineiston analyysissä ei tarkasteltu eroa yhden haastateltavan naisparin ja muiden parien välillä. Vaikka on mahdollista, että samansukupuolisten parien viestinnässä jännitteet näyttäytyvät erilaisina, kuin heteroparien viestinnässä, pitäisi samansukupuolisten parien viestintää tutkia itseisarvoisesti ja laajemmin ilman oletusta heidän viestintänsä erilaisuudesta. Olisikin hedelmällistä tutkia kilpailevia diskursseja pelkästään nais- tai miesparien puheesta. Näin Fosterin (2008) esille tuoma vaatimus viestinnän tiedeyhteisön inklusiivisuudesta toteutuisi paremmin. Lisäksi kattavampia aineistoja keräämällä samansukupuolisten parien viestinnästä voitaisiin aineistoja verrata erisukupuolisten parien viestintään. Tällä tavoin voitaisiin havaita, onko sukupuolella merkitystä siinä, minkälaisia kilpailevia diskursseja eri sukupuolta edustavat ihmiset tuottavat puheessaan.

Kolme kilpailevien diskurssien paria, yksilön tarpeet – parisuhteen tarpeet, luottamus – vaihtelu sekä norminmukainen – vapaus, tunnistettiin tämän tutkielman aineistosta. Diskurssiparien sisältä oli havaittavissa teemoja, kuten velvollisuudet parisuhteessa sekä luottamuksen merkitys parisuhteelle. Olisikin kiinnostavaa suorittaa kilpailevien diskurssien tutkimusta, jossa mielenkiintoa keskitettäisiin puheeseen velvollisuuksista parisuhteessa sekä sen seksielämässä. Tällä saavutettaisiin lisäymmärrystä siitä, millaisia merkityksiä parisuhteelle ja seksielämälle ladataan. Lisäksi olisi kiinnostavaa suorittaa kilpailevien diskurssien analyysia haastatteluaineistoon, joka käsittelisi kattavammin ja tarkemmin tasavertaisuuden tematiikkaa. Mielenkiintoa olisi tämän aineiston pohjalta hyvä suunnata myös parisuhteen luottamusta rakentaviin vuorovaikutustekijöihin ja siihen, millaisia kilpailevia diskursseja esiintyy luottamuspuheen alla. Lisäksi tässä tutkielmassa havaittujen teemojen pohjalta voitaisiin suorittaa diskurssianalyysia suomalaisessa mediassa julkaistuun seksuaalisuutta käsittelevään sisältöön. Tässä tutkielmassa havaittiin, että parisuhteen seksipuheesta ulkopuolelta tulevat ihanteet halutaan mieluummin kumota, kuin omaksua tietoisesti. Media-aineistoja voisi verrata parien seksuaalisia paineita käsittelevään puheeseen. Näin saavutettaisiin laajempaa ymmärrystä kulttuurissa syntyvistä seksuaalielämän diskursseista.

Tämän tutkielman haastateltavat olivat iältään keskimäärin nuoria, eikä yhtään yli 43-vuotiaasta henkilöä osallistunut haastatteluun. Vuoden 2016 Väestöliiton suorittaman Perhebarometri - tutkimuksen mukaan seksiasioista puhuminen on tullut vaikeammaksi nuorten miesten lisäksi keski-ikäisille ja ikääntyneille naisille (Kontula, 2016). Olisikin perusteltua suorittaa samanlaista tutkimusta keski-ikäisten ylittäneiden tai jopa iäkkäämpien ihmisten seksuaaliviestinnästä, sillä haastateltavien sukupolvierojen ja pidemmän elämäkokemuksen vuoksi haastattelut saattaisivat poiketa jonkin verran tämän tutkielman aineistosta. Ikääntyneempien erilaisen elämänpiirin vuoksi heidän seksipuheensa tutkimisen kautta voitaisiin havaita mahdollisesti hyvin erilaisia kilpailevia diskursseja, kuin tässä tutkimuksessa havaittiin. Lisäksi heidän kohdallaan voitaisiin selvittää, miten heidän puheensa seksistä on heidän mukaansa muuttunut ajan saatossa ja miten siihen on vaikuttanut esimerkiksi yhteiskunnassa tapahtuneet muutokset kuten seksin vapautuminen ja ehkäisyn parempi saatavuus.

Haastateltavien puheesta oli tulkittavissa eksplisiittisesti, että seksistä puhuminen on heille kohtuullisen helppoa. Tämänkaltaiseen tutkimukseen voi olla haasteellista saada vapaaehtoisia haastateltavia niiden ihmisen joukosta, joille seksistä puhuminen on erityisen haasteellista. Esimerkiksi yksilöhaastatteluun voisi taten olla matalampi kynnys osallistua. Tämän aineiston valossa olisi kuitenkin kiinnostavaa tutkia, millaista puhetta seksistä tuottaisivat he, jotka eivät ole tottuneet puhumaan seksistä parisuhteessaan. Tällä saataisiin ehkä näkyville erilaisia kilpailevia diskursseja.

Tässä tutkielmassa tutkimusfokus haluttiin suunnata pareihin, jotka ovat ehtineet jo olla yhdessä jonkin aikaa. Kuitenkin myös tuoreiden parien puhetta seksistä olisi kiinnostavaa tutkia. Tämän tutkielman aineistossa analyysin ulkopuolelle jouduttiin jättämään pari, joka oli ollut merkittävästi kahden vuoden yhdessäolon vaatimusta lyhyemmän ajan yhdessä. Kuuntelun perusteella heidän haastattelupuheensa poikkesikin muista haastatteluista. Siksi on odotettavissa, että tuoreita pareja haastatteleamalla saataisiin tulokseksi erilaisia kilpailevia diskursseja kuin mitä tässä tutkielmassa havaittiin. Lisäksi mielenkiintoa olisi kiinnostavaa suunnata pidempään etäsuhteessa eläneiden parien puheeseen seksistä. Sahlstein (2004) havaitsi esimerkiksi, että etäsuhteessa olevat suosivat eri diskursseja ollessaan erillään kuin ollessaan yhdessä. Olisi kiinnostavaa selvittää, miten etäsuhteessa olevat puhuisivat velvollisuuksista ja tasavertaisuudesta seksissä, luottamuksen rakentamisesta ja vaihtelun merkityksestä seksille sekä yhteiskunnan aiheuttamista paineista seksielämälleen.

Todennäköisesti heidän puheestaan havaittavat kilpailevat diskurssit poikkeaisivat tämän aineiston diskurssipareista.

KIRJALLISUUS

- Baxter, L. A. (2004a). Relationships as dialogues. *Personal Relationships*, 11(1), 1–22.
- Baxter, L. A. (2004b). A tale of two voices: relational dialectics theory. *The Journal of Family Communication*, 4(3&4), 181–192.
- Baxter, L. A. & Braithwaite, D.O. (2010). Relational dialectics theory, applied. Teoksessa S. W. Smith & S. R. Wilson (toim.), *New directions in interpersonal communication research* (s. 48–66). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Baxter, L. A. (2011). *Voicing relationships: a dialogic perspective*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Berger, P. L. & Luckmann, T. (1966). *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen: tiedonsosiologinen tutkielma* (3. painos). Helsinki: Yliopistopaino.
- Bodenmann, G., Atkins, D. C., Schär, M., & Poffet, V. (2010). The association between daily stress and sexual activity. *Journal of Family Psychology*, 24(3), 271–279.
- Bryman, A. (2001). *Social research methods*. New York, NY: Oxford University Press.
- Burr, V. (2003). *Social constructionism*. New York, NY: Routledge.
- Byers, E. S. (2005). Relationship satisfaction and sexual satisfaction: a longitudinal study of individuals in long-term relationships. *Journal of Sex Research*, 42(2), 113–118.
- Byers, E. S. & Demmons, S. (1999). Sexual satisfaction and sexual self-disclosure within dating relationships. *The Journal of Sex Research*, 36(2), 180–189.
- Campbell, L., Simpson, J. A., Boldry, J. G., & Rubin, H. (2010). Trust, variability in relationship evaluations, and relationship processes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 99(1), 14–31.
- Carey, J. W. (2007). A cultural approach to communication. Teoksessa R. T. Craig & H. L. Muller (toim.), *Theorizing communication: readings across traditions* (s. 37–50). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Christensen, S. A. & Miller, R. B. (2006). Areas of desired change among married midlife individuals. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 5(3), 35–57.

- Coffelt, T. A. & Hess, J. A. (2015). Sexual goals-plans-actions: toward a sexual script in marriage. *Communication Quarterly*, 63(2), 221–238.
- Cools, C. (2011). *Relational dialectics in intercultural couples' relationships*. Jyväskylä studies in humanities 171. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Denes, A. (2012). Pillow talk: exploring disclosures after sexual activity. *Western Journal of Communication*, 76(2), 91–108.
- Dindia, K. & Timmerman, L. (2003). Accomplishing romantic relationships. Teoksessa J. O. Greene & B. R. Burleson (toim.), *Handbook of communication and social interaction skills* (s. 685–721). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Erbert, L. A. (2000). Conflict and dialectics: perceptions of dialectical contradictions in marital conflict. *Journal of Social and Personal Relationships*, 17(4–5), 638–659.
- Ervasti, A-E. (12.11.2018). ”Spontaanit kohtaamiset ovat hävinneet kokonaan” – HS:n lukijat kertovat, miten älylaitteet vaikuttavat parisuhteeseen ja seksielämään. *Helsingin Sanomat*. Haettu 19.11.2018 osoitteesta <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005897290.html>
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Foster, E. (2008). Commitment, communication, and contending with heteronormativity: an invitation to greater reflexivity in interpersonal research. *Southern Communication Journal*, 73(1), 84–101.
- Gerlander, M. (2003). *Jännitteet lääkärin ja potilaan välisessä viestintäsuhteessa*. Jyväskylä Studies in Humanities 3. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Giles, J. (2006). Social constructionism and sexual desire. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 36(3), 225–238.
- Greaves, K. M. (2000). *The social construction of sexual interaction in heterosexual relationships: a qualitative analysis*. Corvallis, OR: Oregon State University.
- Hamilton, L. D. & Julian, A. M. (2014). The relationship between daily hassles and sexual function in men and women. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 40(5), 379–395.
- Harvey, J. H. & Omarzu J. (2006). *Minding the close relationship: a theory of relationship enhancement*. Cambridge: University Press.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2009). *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus.

Holmberg, D. & Blair, K. L. (2009). Sexual desire, communication, satisfaction, and preferences of men and women in same-sex versus mixed-sex relationships. *Journal of Sex Research*, 46(1), 57–66.

Impett, E. A., Muise, A., & Rosen, N. O. (2015). Is it good to be giving in the bedroom? A prosocial perspective on sexual health and well-being in romantic relationships. *Current Sexual Health Reports*, 7(3), 180–190.

Kellman, K. (13.11.2018). Terapeutti: Muista parisuhteessa, että siinä ei olla vain kämppiksiä tai vanhempia – kyse on aikuisten rakkaussuhteesta. *Yle Uutiset*. Haettu 19.11.2018 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-10505719>

Kontula, O. (2008). *Halu & intohimo. Tietoa suomalaisesta seksistä*. Helsinki: Otava.

Kontula, O. (2009). *Parisuhdeonnen avaimet ja esteet*. Helsinki: Väestöliitto.

Kontula, O. (2013). *Yhdessä vai erikseen? Tutkimus suomalaisten parisuhteiden vahvuuksista, ristiriidoista ja erojen syistä*. Helsinki: Väestöliitto.

Kontula, O. (2016). *Lemmen paula: seksuaalinen hyvinvointi parisuhdeonnen avaimena*. Helsinki: Väestöliitto.

Levine, S. B. (2003). The nature of sexual desire: a clinician's perspective. *Archives of Sexual Behavior*, 32(3), 279–285.

MacNeil, S. & Byers, E. (2005). Dyadic assessment of sexual self-disclosure and sexual satisfaction in heterosexual dating couples. *Journal of Social & Personal Relationships*, 22(2), 169–181.

Manning, J. (2014). Communication and healthy sexual practices: toward a holistic communicology of sexuality. Teoksessa M. H. Eaves (toim.), *Applications in health communication: emerging trends* (s. 263–286). Dubuque, IA: Kendall-Hunt.

Mark, K. P. (2012). The relative impact of individual sexual desire and couple desire discrepancy on satisfaction in heterosexual couples. *Sexual and Relationship Therapy*, 27(2), 133–146.

- Mark, K. P., Milhausen, R. R., & Maitland, S. B. (2013). The impact of sexual compatibility on sexual and relationship satisfaction in a sample of young adult heterosexual couples. *Sexual and Relationship Therapy*, 28(3), 201–214.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: a guide to design and implementation* (3. painos). Somerset, NJ: Wiley.
- Metsämuuronen, J. (2006). Laadullisen tutkimuksen perusteet. Teoksessa J. Metsämuuronen (toim.), *Laadullisen tutkimuksen käsikirja* (s. 79–147). Helsinki: International Methelp Oy.
- Metts, S. & Spitzberg, B. H. (1996). Sexual communication in interpersonal contexts: a script-based approach. Teoksessa B. R. Burleson (toim.), *Communication yearbook 19* (s. 49–91). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Miller-Ott, A. E. & Kelly, L. (2015). Competing discourses and meaning making in talk about romantic partners' cell-phone contact with non-present others. *Communication Studies*, 67(1), 1–19.
- Miller-Ott, A. E. & Linder, A. (2013). Romantic partners' use of facework and humor to communicate about sex. *Qualitative Research Reports in Communication*, 14(1), 69–78.
- Mills, J. & Clark, M. S. (2001). Viewing close romantic relationships as communal relationships: implications for maintenance and enhancement. Teoksessa A. Wenzel & J. Harvey (toim.), *Close romantic relationships: maintenance and enhancement* (s. 13–26). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Montesi, J. L., Fauber, R. L., Gordon, E. A., & Heimberg, R. G. (2010). The specific importance of communicating about sex to couples' sexual and overall relationship satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 28(5), 591–609.
- Mullinax, M., Sanders, S., Higgins, J., Dennis, B., Reece, M., & Fortenberry, J. D. (2016). Establishment of safety paradigms and trust in emerging adult relationships. *Culture, Health & Sexuality*, 18(8), 890–904.
- Murray, S. H. & Milhausen, R. R. (2012). Sexual desire and relationship duration in young men and women. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 38(1), 28–40.

- Murray, S. H., Milhausen, R. R., Graham, C. A., & Kuczynski, L. (2017). A qualitative exploration of factors that affect sexual desire among men aged 30 to 65 in long-term relationships. *The Journal of Sex Research*, 54(3), 319–330.
- Murray, S. H., Sutherland, O., & Milhausen, R. R. (2012). Young women's descriptions of sexual desire in long-term relationships. *Sexual and Relationship Therapy*, 27(1), 3–16.
- Mäkelä, K. (1990). Kvalitatiivisen aineiston arviointiperusteet. Teoksessa K. Mäkelä (toim.), *Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta* (s. 42–49). Helsinki: Gaudeamus.
- Norwood, K. (2010). *Here and gone: competing discourses in the communication of families with a transgender member*. Iowa City, IA: The University of Iowa.
- Poutiainen, S. (2009). Do Finns date? Cultural interpretations of romantic relating. *Interpersona: An International Journal on Personal Relationships*, 3(2), 38–62.
- Rehman, U. S., Rellini, A. H., & Fallis, E. (2011). The importance of sexual self-disclosure to sexual satisfaction and functioning in committed relationships. *Journal of Sexual Medicine*, 8(11), 3108–3115.
- Remes, L. (2006). Diskurssianalyysin perusteet. Teoksessa J. Metsämuuronen (toim.), *Laadullisen tutkimuksen käsikirja* (s. 288–374). Helsinki: International Methelp Oy.
- Rosen, N. O., Bailey, K., & Muise, A. (2018). Degree and direction of sexual desire discrepancy are linked to sexual and relationship satisfaction in couples transitioning to parenthood. *The Journal of Sex Research*, 55(2), 214–225.
- Ruonala, J. & Herkama, S. (2015). ”Asioista pitäisikin ehkä puhua niiden oikeilla nimillä”: naisten käsityksiä seksuaaliviestinnän haasteista parisuhteessa. *Prologi: puheviestinnän vuosikirja 2015*, 8–31.
- Sahlstein, E. M. (2004). Relating at a distance: negotiating being together and being apart in long-distance relationships. *Journal of Social & Personal Relationships*, 21(5), 689–710.
- Salo, P. (2013). Pitäskö soittaa pojille?: Kilpailevat diskurssit lentäjien ja matkustamomiehistön välisessä viestintäsuhteessa. Puheviestinnän pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, käyttäytymistieteiden laitos.

- Schmiedeberg, C. & Schröder, J. (2016). Does sexual satisfaction change with relationship duration? *Archives of Sexual Behavior*, 45(1), 99–107.
- Sigman, S. (1998). Relationship and communication. A social communication and strongly consequential view. Teoksessa R. Conville & L. E. Rogers (toim.), *The meaning of "relationship" in interpersonal communication* (s. 47–67). Westport, CT: Praeger.
- Simms, D. C. & Byers, E. S. (2009). Interpersonal perceptions of desired frequency of sexual behaviours. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 18(1/2), 15–25.
- Simola, I. (3.11.2017). ”Yhä useampi pari on valmis harkitsemaan erilaisia tapoja olla yhdessä” – seksiposiitiivisuuden nousu ei koske vain nuoria. *Me Naiset*. Haettu 27.11.2018 osoitteesta <https://www.menaiset.fi/artikkeli/suhteet/seksi/yha-useampi-pari-valmis-harkitsemaan-erilaisia-tapoja-olla-yhdessa>
- Sims, K. E. & Meana, M. (2010). Why did passion wane? A qualitative study of married women's attributions for declines in sexual desire. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 36(4), 360–380.
- Sprecher, S. (2002). Sexual satisfaction in premarital relationships: associations with satisfaction, love, commitment, and stability. *Journal of Sex Research*, 39(3), 190–196.
- Stewart, R. S. (2012). Saying how you feel: men and women on sexual arousal and desire. *International Journal of Interdisciplinary Social Sciences*, 6(10), 203–212.
- Sulkunen, P. (1990). Ryhmähaastattelujen analyysi. Teoksessa K. Mäkelä (toim.), *Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta* (s. 264–285). Helsinki: Gaudeamus.
- Sundell, P. (4.11.2018). Miten säilyttää intohimo pitkässä parisuhteessa? Tämä yllättävä asia voi tuoda ratkaisun, neuvoo suomalaisasiantuntija. *MTV Uutiset*. Haettu 19.11.2018 osoitteesta <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/miten-sailyttaa-intohimo-pitkassa-parisuhteessa-tama-yllattava-asia-voi-tuoda-ratkaisun-neuvoo-suomalaisasiantuntija/7120620#gs.7ovkzpg>
- Sutherland, S., Rehman, U. S., Fallis, E. E., & Goodnight, J. A. (2015). Understanding the phenomenon of sexual desire discrepancy in couples. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 24(2), 141–150.

Tiittula, L., Rastas, A., & Ruusuvuori, J. (2005). Kasvokkaisesta vuorovaikutuksesta tietokonevälitteiseen viestintään: Virtuaalihaastattelun näkymiä. Teoksessa J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.), *Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus* (s. 264–271). Tampere: Vastapaino.

Træen, B. & Skogerbø, Å. (2009). Sex as an obligation and interpersonal communication among Norwegian heterosexual couples. *Scandinavian Journal of Psychology*, 50, 221–229.

Valkonen, N. (30.10.2018). ”Viimeisen 10 aviovuoden aikana seksiä on ollut seitsemän kertaa” – mikä on tarpeeksi? *Ilta-Sanomat*. Haettu 19.11.2018 osoitteesta <https://www.is.fi/seksi-parisuhde/art-2000005882461.html>

Valtonen, A. (2005). Ryhmäkeskustelut - millainen metodi? Teoksessa J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.), *Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus* (s. 223–241). Tampere: Vastapaino.

Vannier, S. & O’Sullivan, L. (2011). Communicating interest in sex: verbal and nonverbal initiation of sexual activity in young adults' romantic dating relationships. *Archives of Sexual Behavior*, 40(5), 961–969.

Vaughn, S., Schumm, J., & Sinagub, J. (1996). *Focus group interviews in education and psychology*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Willoughby, B. J. & Vitas, J. (2012). Sexual desire discrepancy: the effect of individual differences in desired and actual sexual frequency on dating couples. *Archives of Sexual Behavior*, 41(2), 477–486.

Yoo, H., Bartle-Haring, S., Day, R. D., & Gangamma, R. (2014). Couple communication, emotional and sexual intimacy, and relationship satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 40(4), 275–293.

LIITE 1 HAASTATTELUOHJEET

Pro gradu -tutkielma parisuhteen seksuaaliviestinnästä

Hyvä tutkimukseen osallistuja

Olemme sopineet sinun ja kumppanisi osallistumisesta pro gradu -tutkielmani haastatteluun. Tämä kirje sisältää ohjeet haastattelun suorittamiselle, haastattelukysymykset sekä suostumustekstin, joka luetaan aluksi nauhalle. Pyydän teitä tutustumaan kaikkiin ohjeisiin ja haastattelukysymyksiin ennen nauhoituksen aloittamista.

Tekniset ohjeet

Haastattelu toteutetaan parikeskusteluna, johon toimitan ohjeet. En ole paikalla itse haastattelutilanteessa.

Voitte käyttää haastatteluun haluamanne ajan, mutta ohjeellinen kesto sille on 1–2 tuntia. Toisin sanoen voitte keskustella rauhassa. Nauhoittakaa haastattelu itse, joko omalla laitteellanne tai toimittamallani nauhurilla. Ennen varsinaista haastattelua testatkaa pikaisesti, että nauhuri tallentaa teidän molempien puhetta niin, että siitä saa selvän. Valitkaa haastattelulle hälytön paikka, jossa olette kahden kesken. Jos käytätte puhelimen nauhuritoimintoa, varmistakaa että esimerkiksi laitteen näytön pimeneminen ei katkaise nauhoitusta kesken keskustelun. Kun nauha on valmis, palauttakaa se aiemmin sopimallamme tavalla minulle.

Kiitos osallistumisestanne!

Terveisin,

Anni Kukka

LIITE 2 TUTKIMUSLUPA

Tutkimuslupa

Tällä haastattelulla kerätään aineistoa puheviestinnän pro gradu -tutkielmaa varten. Tutkielman aiheena ovat vakiintuneessa parisuhteessa olevien käsitykset ja kokemukset suhteen seksuaaliviestinnästä.

Aineisto kerätään parisuhteessa olevien keskusteluista etähaastatteluna, jonka haastateltavat nauhoittavat itsenäisesti. Kerättyä haastatteluaineistoa tarkastellaan diskurssianalyttisellä menetelmällä ja siitä tullaan nostamaan lainauksia analyysin tueksi.

Haastattelunauhat litteroidaan tekstiaineistoksi, joka tullaan säilyttämään. Tutkimuksen aineistoa käytetään pro gradu -tutkielmassa ja mahdollisessa jatkotutkimuksessa. Tutkimuksen tuloksia voidaan esittää kirjallisesti tai suullisesti tieteellisissä ja ei-tieteellisissä esityksissä. Tutkittavien henkilöllisyys on ainoastaan tutkijan tiedossa kaikissa tutkimuksen vaiheissa, eikä muita tunnistamisen mahdollistavia tietoja tulla paljastamaan.

Tutkielman ohjaajana toimii yliopistonlehtori Saira Poutiainen (saira.poutiainen@helsinki.fi).

Jos teille tulee kysyttävää tutkimuksesta, voitte ottaa yhteyttä minuun sähköpostitse ja pikaista vastausta tarvitessanne myös puhelimitse.

Anni Kukka
anni.kukka@helsinki.fi
p. 040 5612205
Käyttäytymistieteiden laitos / puheviestintä
Helsingin yliopisto

Olen lukenut yllä olevan ja suostun osallistumaan tutkimukseen. Minulla on ollut mahdollisuus kysyä tutkimuksesta ja kysymyksiini on vastattu. Tätä lomaketta on kaksi kappaletta. Pidän itselläni toisen ja palautan toisen Anni Kukalle.

Allekirjoitus

Päiväys

Allekirjoitus

Päiväys

LIITE 3 HAASTATTELUKYSYMYKSET

Haastattelukysymykset

Seuraava osio (s. 3–4) sisältää haastattelukysymykset. Suosittelemme käymään kysymykset läpi niiden esitysjärjestyksessä, mutta voitte paneutua jokaiseen kysymykseen juuri sen verran, kuin on keskustelulle luontevaa.

Lukekaa aluksi tutkimussuostumus nauhalle:

”Olemme lukeneet ohjeiden mukana tulleen tutkimusluvan ja suostumme osallistumaan tähän tutkimukseen. Meillä on ollut mahdollisuus kysyä tutkimuksesta ja kysymykseemme on vastattu.”

Haastattelun alkuun kertokaa perustietojanne nauhalle:

- Ikänne
- Suhteen kesto
- Onko suhteenne avioliitto/avoliitto/seurustelusuhde/muu
- Muita mielestänne olennaisia tietoja
- Muistelkaa lyhyesti suhteenne alkuvaiheita. Kertokaa miten tapasitte sekä miten suhteenne alkoi.

1. Aloitamme varsinaisen haastattelun pienellä määrittelytehtävällä. Haluaisin kuulla, mitä seksi teidän näkemyksenne mukaan on?

2. Pohtikaa, minkälainen merkitys seksillä on ollut teille parisuhteenne alussa ja tänä päivänä. Mikä seksielämässänne on nykyisin parasta?

3. Kuinka tärkeää seksi on teille kummallekin henkilökohtaisesti? Voitte myös keskustella, millä tavoin ajatuksenne seksin merkityksestä eroavat tai yhtenevät.

4. Onko seksi muuttunut jotenkin suhteenne aikana? Miten ja miksi? Oletteko pyrkineet tekemään muutoksia siihen tietoisesti? Jos olette, niin miten?

5. Minkälaisia ajatuksia teille herää väitteestä ”On ihanteellista, että seksiä on vähintään kerran viikossa”?

6. Mitä seksuaalinen halu teidän mielestänne on? Ts. mitä teille tarkoittaisi haluaminen tai halukkuus?

7. Oletteko tyytyväisiä seksielämäänne? Tiedättekö toistenne olevan tyytyväisiä siihen? Mitä tyytyväisyys seksiin teille merkitsee ja mistä se koostuu? / 7. Mitä tyytyväisyys seksielämään teille merkitsee ja mistä se koostuu? Oletteko keskustelleet tyytyväisyydestänne?

8. Missä ja milloin keskustelette seksistä? Minkälaisissa tilanteissa seksiin liittyvät aiheet nousevat keskusteluun? Mistä kaikesta olette keskustelleet?

9. Miten suhtaudutte väitteeseen: ”Seksistä puhuminen on vaikeaa”?

10. Millä tavoilla tyypillisesti teette aloitteita seksiin? (Esim. sanattomasti, sanallisesti, teknologiavälitteisesti). Kumpi teistä tekee useimmiten aloitteen?

11. Onko teillä jotakin vakiintunutta ajankohtaa tai tapaa, jolloin seksiä tapahtuu? Sovitaanko siitä kenties erikseen vai onko tapa ”kirjoittamaton”?

12. Mitä seksin jälkeen yleensä tapahtuu?

13. Haluatteko seksiä useimmiten samaan aikaan?

14. Millaisia ovat tilanteet, jolloin toinen haluaa ja toinen ei? Millä tavoilla ratkaisette sellaiset tilanteet, jos niitä on tullut eteen? Halutessanne voitte myös kertoa ratkaisuehdotuksia pariskunnille, joilla on haasteita halujen epäsopivuudessa.

15. Minkälaisia ajatuksia teillä on käsitteestä *seksuaalinen haluttomuus*?

16. Mitä mieltä olette väitteestä: ”Miehet haluavat enemmän seksiä kuin naiset”.

17. Koetteko, että seksistä puhuminen on suhteessanne tärkeää? Puhutteko seksistä muidenkin kuin toistenne kanssa? Jos, niin eroaako puhuminen esimerkiksi ystävien kanssa jotenkin kumppanin kanssa puhumisesta?

18. Miltä tähän haastatteluun osallistuminen ja tässä esitetyistä kysymyksistä keskusteleminen tuntui? Olivatko aiheet teille jo tuttuja? Tuliko jotakin muuta mieleen?

LIITE 4 TUTKIMUSPYYNTÖ

Oletteko pohtineet parisuhteessanne seksiin liittyviä asioita? Haluaisitteko keskustella kumppaninne kanssa seksistä ja vuorovaikutuksesta sekä samalla jakaa käsityksiänne tutkimukselle?

Etsin pariskuntia haastateltavaksi pro gradu -tutkielmaan, joka käsittelee vakiintuneessa parisuhteessa olevien käsityksiä ja kokemuksia seksuaaliviestinnästä. Osallistumalla haastatteluun annatte arvokasta tietoa tutkimusaiheesta, sekä saatte tilaisuuden keskustella yhdessä seksiin liittyvästä vuorovaikutuksesta.

Haastateltaviksi toivon kaikenikäisiä pareja, jotka ovat olleet yhdessä vähintään kahden (2) vuoden ajan.

Haastattelut toteutetaan siten, että parit nauhoittavat itsenäisesti keskustelun, johon toimitan ohjeet. Haastateltavien henkilöllisyys on ainoastaan tutkijan tiedossa kaikissa tutkimuksen vaiheissa.

Ilmoittakaa kiinnostuksestanne osallistua tutkimukseen kirjoittamalla alla olevaan kenttään sähköpostiosoitteenne, jonka kautta voimme sopia haastattelusta. Vastaan myös mielelläni kysymyksiin osoitteessa anni.kukka@helsinki.fi.

Tutkimus on puheviestinnän pro gradu-tutkielma Helsingin yliopiston käyttäytymistieteiden laitokselle, ja sen on määrä valmistua kesäkuussa 2016. Tutkielman ohjaa yliopistonlehtori Salla Poutiainen.

Kiitos mielenkiinnostanne!

Terveisin,

Anni Kukka

anni.kukka@helsinki.fi

Helsingin yliopisto, käyttäytymistieteiden laitos